

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ammattikorkeakoululakia ja opintotukilakia.

Esityksen mukaan ammattikorkeakoululakia muutettaisiin siten, että ensihoitajakoulutus, kätilökoulutus ja terveydenhoitajakoulutus olisivat erilliseen sääntelyyn perustuvia koulutuksia, jotka suoritettaisiin sairaanhoitajakoulutuksen lisäksi. Ensihoitajakoulutuksen ja kätilökoulutuksen tavoitteellinen suoritus aika olisi 1,5 lukuvuotta ja terveydenhoitajakoulutuksen 1 lukuvuosi. Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksen voisi kuitenkin suorittaa edelleen myös nykyiseen tapaan yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa.

Uudistuksen tavoitteena on, että sairaanhoitajakoulutuksen aiemmin suorittaneet voisivat pätevöityä ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan tehtäviin muulla tavoin, kuin suorittamalla toisen saman tasoisen ammattikorkeakoulututkinnon. Tämä selkeyttää ja sujuvoittaa tutkinnon jo suorittaneiden koulutuspolkuja ja mahdollistaa tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen kohdentamisen niille, joilla ei ole vielä korkeakoulututkintoa tai opinto-oikeutta samantasoisien korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus olisivat opintotukeen oikeuttavaa koulutusta. Opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen silloin, kun koulutus suoritetaan tavoiteajassa sairaanhoitajakoulutuksen lisäksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammattikorkeakoululakia joiltain ammatillista opettajankoulutusta koskevilta osilta. Muutoksilla täsmennettäisiin säännöksiä siten, että niihin sisällytettäisiin myös ammatillista opettajankoulutusta koskevat säännökset. Lisäksi lakiin lisättäisiin ammatillista opettajankoulutusta koskeva asetuksenantovaltuus. Muutoksilla ei ole tarkoitus merkittävästi muuttaa nykytilaa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2028.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
1.2.1 Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukset	4
1.2.1 Ammatillinen opettajankoulutus	7
2 Nykytila ja sen arviointi	8
2.1 Lainsäädäntö	8
2.2 Nykytilan ongelmat	10
2.3 Ammattipätevyysdirektiivin vaatimukset	12
3 Tavoitteet	16
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	16
4.1 Keskeiset ehdotukset	16
4.2 Pääasialliset vaikutukset	23
4.2.1 Johdanto	23
4.2.2 Vaikutukset korkeakouluihin	24
4.2.3 Vaikutukset opiskelijoihin ja opintotukeen	24
4.2.4 Vaikutukset viranomaisiin	24
4.2.5 Taloudelliset vaikutukset	25
4.2.6 Vaikutukset työttömyysturvaan	26
4.2.7 Sukupuolivaikutukset	26
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	26
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	26
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	30
5.2.1 Terveystieteiden koulutus	30
5.2.2 Kätilökoulutus	32
5.2.3 Ensihoitajakoulutus	33
5.2.3.1 Ruotsi	33
5.2.4 Tanska	33
5.2.4.1 Norja	33
5.2.4.2 Alankomaat	34
6 Lausuntopalaute	34
7 Säännöskohtaiset perustelut	37
7.1 Ammattikorkeakoululaki	37
7.2 Opintotukilaki	41
8 Lakia alemman asteinen sääntely	44
9 Voimaantulo	45
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	46
LAKIEHDOTUKSET	47
1. Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	47
2. Lakipintotukilain muuttamisesta	52
LIITTEET	54
RINNAKKAISTEKSTIT	54
1. Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	54

2. Laki opintotukilain muuttamisesta	62
ASETUSLUONNOKSET	65
Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta	65
Valtioneuvoston asetus opintotuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta	69

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti hallitus on käynnistänyt toimenpidekokonaisuuden korkeakoulutuksen tarpeettoman kasautumisen vähentämiseksi. Korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrän kasvattamista koskevan tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että nykyistä suurempi osuus koulutuksesta on koulutustasoa nostavaa. Hallitus on käynnistänyt niin kutsutun yhden paikan säännön valmistelun, joilla korkeakoulutuksen resursseja ja aloituspaikkoja vapautetaan ensikertalaisten opiskelijoiden käyttöön. Samanaikaisesti ensikertalaisten asemaa korkeakoulujen tutkintokoulutuksessa parantavien toimien kanssa lisätään korkeakoulututkinnon jo suorittaneiden mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. Hallitusohjelmassa on sovittu niin kutsuttujen kaksoistutkintojen eli ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen sujuvoittamisesta hyödyntämällä modulaarista koulutusrakennetta. Koulutusrakenteen uudistaminen vähentäisi tarvetta suorittaa useampia saman tasoisia korkeakoulututkintoja. Kaksoistutkintojen uudistaminen tukee sekä opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen kasautumisen vähentämisen ohjelmaa, että sosiaali- ja terveysministeriön hyvän työn ohjelmaa, jonka tavoitteena on helpottaa sosiaali- ja terveysalan henkilöstöpulaa.

1.2 Valmistelu

1.2.1 Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukset

Niin kutsuttujen kaksoistutkintojen eli ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen rakenteellisista kehittämisvaihtoehdoista käytiin keskustelua opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välillä vuosina 2014-2015. Keskustelun tuloksena opetus- ja kulttuuriministeriö teetti selvityksen kätilökoulutuksen rakennevaihtoehdoista (Kätilökoulutukselle uusi suunta: Selvitys rakennevaihtoehdoista, Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:11). Selvityksessä arvioitiin erilaisia vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa kätilökoulutus. Vaihtoehtoina esitettiin mm. pelkkään kätilön ammattiin johtava korkeakoulututkinto, nykyisen kaltainen, mutta laajempi kaksoistutkinto, sairaanhoitajakoulutuksen pohjalta suoritettava erikoistumiskoulutus ja kätilökoulutus sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen suoritettavana ylempänä ammattikorkeakoulututkintona. Selvityshenkilöt ehdottivat kätilökoulutuksen järjestämistä ylempänä ammattikorkeakoulututkintona.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti laajan lausuntokierroksen selvityshenkilöiden esityksistä. Lausunnonantajat olivat yksimielisiä siitä, että sairaanhoitajan osaaminen on kuuluttava kätilön ammattitaitoon ja koulutukseen. Lausunnonantajien kannat erosivat siinä, että kannattivatko ne koulutuksen toteuttamista ylempänä ammattikorkeakoulututkintona. Selvityksen ehdotus kätilökoulutuksesta ylempänä ammattikorkeakoulututkintona sai ristiriitaisen vastaanoton johtuen erityisesti siitä, että se olisi muuttanut ylemmän korkeakoulututkinnon asemaa ja luonnetta korkeakoulututkintojen järjestelmässä. Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi sittemmin, että osa selvityshenkilöiden esittämistä malleista ei täytä rakenteen osalta ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY (jäljempänä ammattipätevyysdirektiivi) vaatimuksia, koska näissä malleissa koulutukseen pääsyn edellytyksenä ei ole sairaanhoitajan koulutus. Selvitykseen sisältyneessä ehdotuksessa kätilökoulutuksesta erikoistumiskoulutuksena on kuitenkin samankaltaisuutta nyt esitettävän koulutusrakenteen kanssa.

Sosiaali- ja terveysalan tehtäviin suuntaavan ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen uudistamistarpeita käsiteltiin vuonna 2019 opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisessä Osaamisella soteen –hankkeessa. Raportissa kiinnitettiin huomiota siihen, että sosiaali- ja terveysalalle suuntaavaan koulutuksen opintopolut muodostuvat pitkiksi ja päällekkäisiksi, mikä heijastuu valmistumisikään ja osaavan työvoiman saatavuuteen. Työryhmä esitti, että koulutusta tulee kehittää siten, että se muodostaa joustavamman ja työelämän osaamistarpeisiin paremmin vastaavan kokonaisuuden.

Sairaanhoitaja-diakonissakoulutuksen tutkintorakennetta selkeytettiin vuonna 2020 yhteistyössä Kirkkohallituksen ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Jatkossa sairaanhoitaja-diakonissakoulutukseen sisältyvät teologiset, kirkon ja seurakunnan työhön sekä diakoniaan liittyvät opinnot ovat 60 opintopisteen laajuiset. Diakonissaksi on mahdollista pätevöityä myös sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen suorittamalla Kirkkohallituksen päätöksessä säädetyt edellä mainitut vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot (Kirkon säädöskokoelma 141, 22.9.2020). Nämä muutokset mahdollistavat pätevöitymisen joustavasti diakonissan virkaan myös tutkintoa täydentämällä, joten opetus- ja kulttuuriministeriön arvion mukaan sairaanhoitaja-diakonissakoulutuksen rakenteeseen ei kohdistu enää muutospaineita.

Kaksoistutkintojen eli ensihoitaja- kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen rakenteen kehittäminen annettiin vuosina 2021-2023 toimineen opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisen sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeen (SOTEKO) tehtäväksi. Hankkeen tehtävänä oli sosiaali- ja terveysalan tutkintorakenteen ja sitä täydentävän koulutuksen kehittäminen.

SOTEKO-hanke esitti loppuraportissaan vuonna 2023, että sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkinnon suorittaneista merkittävällä osalla on aiemmin suoritettu saman alan korkeakoulututkinto. Useamman saman tasoisen korkeakoulututkinnon suorittaneita on erityisen paljon ensihoitajan, kättilön ja terveydenhoitajan koulutuksen suorittaneissa. Koulutuskysynnän kohdistuminen toiseen korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen vie koulutuspaikkoja muun muassa nuorilta, joilla ei ole lainkaan korkeakoulututkintoa. Sosiaali- ja terveysalalla on laaja ja pitkäkestoinen vaje osaavasta henkilöstöstä koko maassa. Pitkät koulutuspolut ja se, että koulutuskysyntä kohdistuu saman alan ja saman tason tutkintojen suorittamiseen, lyhentävät työuria ja näin pahentavat pulaa henkilöstöstä. Usean saman alan ja tason korkeakoulututkinnon suorittamista tapahtuu erityisesti ensihoitajan, kättilön ja terveydenhoitajan koulutuksessa, jossa sekä paikan vastaanottaneissa että tutkinnon jo suorittaneissa opiskelijoissa on paljon sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneita.

Työryhmän ehdotukset ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen rakenteen kehittämiseksi julkaistiin vuonna 2023 sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämishankkeen loppuraportissa. Kaksoistutkintoja koskevat ehdotukset valmisteltiin alatyöryhmässä, joka koostui opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehistä, terveydenhoitajakoulutuksen, ensihoitajakoulutuksen ja kättilökoulutuksen asiantuntijoista ja alan työelämän asiantuntijoista.

Työryhmä esitti, että ensihoitajien ja terveydenhoitajien koulutus toteutetaan jatkossa erikseen säänneltynä ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksena, jonka laajuus on alustavasti 60 opintopistettä. Tässä mallissa ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksen laajuudesta ja sisällöstä säädetään erikseen. Toisen asteen koulutuksen suorittaneet voivat hakeutua suorittamaan yhtä aikaa sairaanhoitajakoulutusta ja erikseen säänneltyä ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutusta, jolloin koulutusten laajuus on yhteensä 240 opintopistettä. Sairaanhoitajaksi laillistetut voivat hakeutua suorittamaan pelkkää ensihoitaja- tai

terveydenhoitajakoulutusta. Molemmat koulutukset suorittaneet saavat sekä sairaanhoitajan että ensihoitajan tutkintonimikkeen. Jatkossa ensihoitajat laillistettaisiin myös ensihoitajina, jotta ensihoitajien kelpoisuus ja ammattiasema sekä suoritettavan koulutuksen asema olisivat selkeämpiä. Työryhmä esitti, että kättilöiden koulutus toteutetaan jatkossa erikseen säänneltynä kättilökoulutuksena, johon pääsyn edellytyksenä on sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Kättilökoulutuksen laajuus olisi ammattipätevyysdirektiivin mukaisesti 18 kuukautta ja 3000 tuntia. Työryhmä esitti myös, että koulutuksen suorittaneille myönnetään kättilön tutkintonimike.

Työryhmän ehdotuksia käsiteltiin ennen loppuraportin julkaisemista useissa sidosryhmille suunnatuissa tilaisuuksissa. Loppuraportista pyydettiin lausunnot 22.6.2023 mennessä. Kaksoistutkintojen rakenteen kehittämistä koskevat ehdotukset saivat pääsääntöisesti myönteisen vastaanoton. Useiden lausuntojen mukaan kaksoistutkintoihin esitetty ratkaisut oli selvitetty laajasti eri vaihtoehtoja tarkastellen ja esitetyt ehdotukset olivat selkeät ja perustellut. Useissa lausunnoissa korostettiin, että ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksesta tulee jatkossakin antaa tutkintonimike. Ensihoitajien laillistamista ensihoitajina kannatettiin laajasti. Kaksoistutkintojen huomioimista korkeakoulujen rahoituksessa pidettiin tärkeänä.

Ainoastaan TEHY, Kättilöliitto ja Oulun ammattikorkeakoulu eivät kannattaneet kättilökoulutuksen kehittämiseksi tehtyjä ehdotuksia, vaan ehdottivat koulutuksen järjestämistä ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavana koulutuksena. Turun yliopisto taas ehdotti kaksoistutkintoihin johtavien koulutusten toteuttamisesta yliopistoissa.

Osa lausunnonantajista piti ongelmallisena sitä, että ehdotetussa kättilökoulutuksen mallissa EU:n ammattipätevyysdirektiivin mukainen automaattinen tunnustaminen edellyttäisi lisäksi vuoden laajuista ammattikokemusta koulutuksen suorittamisen jälkeen. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota siihen, että koulutuspolku kättilöksi muodostuu pitkäksi, eikä SOTEKO-hankkeessa tehty ehdotusta koulutuspolun lyhentämiseksi. Osa ammattikorkeakouluista esitti, että kättilökoulutukseen tulisi olla samanaikainen pääsy kuin sairaanhoitajakoulutukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti keskustelutilaisuuden 20.5.2024, jonka tavoitteena oli esitellä kaksoistutkintojen kehittämisehdotukset ja käydä jatkovalmistelua koskevaa keskustelua. Tilaisuus oli avoin Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ry Arenen, ammattijärjestöjen, ammattikorkeakoulujen ja työelämän edustajille. Jatkotyön osalta ammattikorkeakoulujen ensihoitokoulutuksen edustajat esittivät, että ensihoitajakoulutuksen laajuus tulisi olla suurempi kuin 60 op tai vaihtoehtoisesti opiskelijavalinnan edellytyksenä tulisi voida edellyttää soveltuvaa työkokemusta. Lisäksi keskustelussa nousi esiin huoli kättilökoulutuksen pituudesta ja automaattisen tunnustamisen edellyttämästä työkokemusvaatimuksesta.

Vuoden 2024 syksyllä yliopistollisten hyvinvointialueiden ensihoidon ylilääkärit esittivät opetus- ja kulttuuriministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle suunnatun kannanoton, jonka mukaan työelämän tarpeet edellyttävät, että ensihoidon koulutuksen laajuus on 90 opintopistettä, kun se suoritetaan sairaanhoitajatutkintoa täydentävänä koulutuksena. Kannanoton mukaan henkilöiden aiempi osaaminen tulisi kuitenkin huomioida, eikä tällöin kaikkien tarvitsisi suorittaa kaikkia opintoja. Myös ensihoitajakoulutuksen opettajien verkosto esitti samansuuntaisen kannanoton.

Vuoden 2024 syksyllä TEHY ja Kättilöliitto esittivät kannanoton opetus- ja kulttuuriministeriölle kättilökoulutuksen järjestämisestä ylempänä ammattikorkeakoulututkintona. Opetus- ja kulttuuriministeriö kävi keskustelun liittojen kanssa esityksen perusteista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 30.10.2024 ryhmän valmistelevaan työryhmän ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen uudistamisen edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli kartoittaa uudistuksen vaikutuksia korkeakoulujen opiskelijavalintaan. Työryhmän valmistelun pohjana olivat sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeessa tehdyt esitykset.

Valmistelu yhteensovitettiin terveydenhuollon ammattihenkilölain uudistuksen kanssa. Valmisteluryhmässä oli ammattikorkeakoulujen ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön edustus. Työryhmä kuuli työnsä kuluessa keskeisiä sidosryhmiä, kuten Valviraa, ammattijärjestöjä, ammattikorkeakoulujen opettajien verkostoja sekä työelämän edustajia. Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusten osaamistavoitteista järjestettiin sidosryhmille kirjallinen kuuleminen vuoden 2024 lopulla ja työpaja 7.1.2025. Sidosryhmille järjestettiin 8.3.2025 kuulemistilaisuus säädösmuutosluonnoksista. Työn etenemistä on kuvattu erilaisissa ammattijärjestöjen ja ammattikorkeakoulujen järjestämissä tilaisuuksissa.

Hallituksen esitys valmisteltiin virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä työryhmän työhön ja aiempaan valmisteluun perustuen. Ehdotuksesta hallituksen esitykseksi pyydettiin lausuntoja muilta ministeriöiltä, korkeakouluilta, hyvinvointialueilta, yksityisiltä sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen tuottajilta ja ammattijärjestöiltä. Lausuntoaika oli 19.6. – 31.8.2025.

1.2.1 Ammatillinen opettajankoulutus

Ammatilliset opettajakorkeakoulut esittivät vuonna 2018 ammatillisen opettajankoulutuksen sijoittamista Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen. Viitekehys kuvaa Suomen kansalliseen koulutusjärjestelmään kuuluvat tutkinnot, oppimäärät ja muut laajat osaamiskokonaisuudet. Viitekehyksestä säädetään tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetulla lailla (93/2017) ja valtioneuvoston asetuksella (120/2017). Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnot eivät tuolloin täyttäneet viitekehykseen sijoittamiselle asetettuja kriteereitä, sillä opintojen osaamistavoitteista ei ole säädetty ammattikorkeakoululainsäädännössä riittävän tarkasti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti vuonna 2021 opettajan pedagogisia opintoja koskevan selvityksen. Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa tarjolla olevien opettajan pedagogisen kelpoisuuden tuottavien pedagogisten opintojen nykytila. Selvityksen perusteella korkeakoulujen tarjoamat opettajan pedagogiset opinnot erosivat toisistaan osin paljonkin. Koska ammatillinen opettajankoulutus (60 op) antaa saman yleisen pedagogisen kelpoisuuden kuin yliopistojen tarjoamat opettajan pedagogiset opinnot (60 op), nähtiin tärkeäksi, että opintoja koskevat osaamiskuvaukset laaditaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyössä. Osaamistavoitteet päätettiin laatia yhteisiksi ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tarjoamille opettajaopinnoille.

Vuonna 2022 Opettajankoulutusfoorumin nimittämä työryhmä laati yhteiset osaamiskuvaukset ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa suoritettaville opettajan pedagogisille opinnoille (60 op.), opinto-ohjaajan opinnoille (60 op.) ja erityisopettajan opinnoille (60 op.). Sekä ammatillisten että yliopistollisten opettajankoulutusten osaamistavoitteista tulee säätää lainsäädännöllä tarkemmin, jotta opinnot voidaan ehdottaa sijoitettavaksi viitekehykseen.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö

Ammattikorkeakoulututkinnoista säädetään ammattikorkeakoululaissa (932/2014), ammattikorkeakouluista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1129/2014) sekä asetuksessa korkeakoulututkintojen järjestelmästä (464/1998). Ammattikorkeakoululaissa on säädetty, että ammattikorkeakoulussa voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat korkeakoulututkintoja ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat ylempiä korkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulussa suoritettuun tutkintoon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi sekä tutkintonimike ja ammattikorkeakoulututkinnon osalta tarvittaessa lyhenne AMK ja ylempään ammattikorkeakoulututkinnon osalta lyhenne ylempi AMK. Tutkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetun asetuksen mukaan ammattikoulututkintoja ovat muun muassa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Ammattikorkeakouluista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säännellään muun muassa opintojen rakennetta, mitoitusta ja laajuutta.

Ammattikorkeakoululain 7 §:n mukaan ammattikorkeakoulutoiminta edellyttää toimilupaa. Toimiluvan myöntää valtioneuvosto. Toimiluvan myöntämisen edellytyksenä on, että ammattikorkeakoulu on koulutustarpeen vaatima ja että hakijalla on toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tehokkuus huomioon ottaen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset ammattikorkeakoululaissa säädettyjen tehtävien asianmukaiseen järjestämiseen. Toimiluvan saajalla on oikeus harjoittaa ammattikorkeakoulutoimintaa toimiluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Toimiluvassa voidaan määrätä ammattikorkeakoululle myös sen tehtäviin kohdistuvia kehittämis- ja muita velvollisuuksia.

Valtioneuvosto voi muuttaa toimilupaa tai peruuttaa sen, jos koulutustarpeen olennaiset muutokset tai muut ammattikorkeakoulutoimintaan liittyvät olennaiset syyt sitä edellyttävät taikka, jos ammattikorkeakoulu ei täytä edellä mainittuja säädettyjä edellytyksiä.

Ammattikorkeakoululain 8 §:n 1 momentin mukaan ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrätään siitä, mitä ammattikorkeakoulututkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulun tulee antaa (koulutusvastuu). Toimiluvassa voidaan tarvittaessa myös täsmentää tutkintokohtaista koulutusvastuuta. Lisäksi toimiluvassa määrätään siitä, mitä ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulu voi antaa.

Ammattikorkeakouluissa suoritettavia sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoja, joihin liitetään tutkintonimike ensihoitaja (AMK) (laajuus 240 op, kesto 4 vuotta), kätilö (AMK) (laajuus 270 op, kesto 4,5 vuotta) ja terveydenhoitaja (AMK) (laajuus 240 op, kesto 4 vuotta) kutsutaan kaksoistutkinnoiksi eli koulutusohjelmaan sisältyy yleissairaanhoidon koulutus (laajuus 180 op, kesto 3 vuotta). Koulutuksesta myönnetään kaksi tutkintoa, sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) sekä sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon liitetään tutkintonimike ensihoitaja (AMK), kätilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK). Tutkinnot myönnetään samaan aikaan. Ammattikorkeakoululaissa ei kuitenkaan säädetä kaksoistutkinnoista, vaan kaksoistutkintoluonne perustuu ammattikorkeakoulujen käytäntöihin.

Kättilön ja terveydenhoitajan ammatin harjoittaminen on Suomessa säänneltyä. Oikeudesta harjoittaa terveydenhuollon ammattia säädetään lailla terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) ja asetuksella terveydenhuollon ammattihenkilöistä (564/1994).

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt jaetaan laillistettuihin ja nimikesuojattuihin ammattihenkilöihin. Laillistettavien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtävissä saa toimia vain Valviran myöntämän laillistuksen saanut henkilö. Nimikesuojatuissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä voivat toimia muutkin kuin rekisteriin merkityt nimikesuojauksen saaneet henkilöt. Kun työnantaja palkkaa henkilön nimikesuojatun ammattihenkilön tehtäviin, pitää työnantajan varmistua siitä, että valitulla henkilöllä on edellytykset toimia kyseisissä tehtävissä.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 4 §:ssä säädetään oikeudesta harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia yliopistossa suoritettun koulutuksen perusteella. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 5 § säädetään oikeudesta harjoittaa eräitä muita terveydenhuollon ammatteja ja ammattinimikkeen käyttöoikeudesta Suomessa suoritettun koulutuksen perusteella. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa proviisorin, psykologin, puheterapeutin, ravitsemusterapeutin, farmaseutin, sairaanhoitajan, kättilön, terveydenhoitajan, fysioterapeutin, laboratoriohoitajan, röntgenhoitajan, suuhygienistin, toimintaterapeutin, optikon ja hammasteknikon ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa. Henkilöllä, joka on suorittanut valtioneuvoston asetuksella säädettyyn ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa, on oikeus käyttää kyseistä ammattinimikettä. Jos ammattiin johtavaa koulutusta ei ole säännelty, ammattinimikkeen käyttöoikeuden edellytyksenä on, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on hakemuksesta hyväksynyt koulutuksen siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira myöntää hakemuksen perusteella oikeuden harjoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattia sekä Suomessa että ulkomailla koulutetuille ammattihenkilöille. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike kättilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) saavat kättilön tai terveydenhoitajan ja sairaanhoitajan laillistuksen. Ensihoitaja (AMK) –tutkintonimikkeeseen saanut laillistetaan ainoastaan sairaanhoitajana. Valvira voi kuitenkin tunnustaa muussa EU- tai ETA-valtiossa kuin Suomessa kyseiseen tehtävään pätevöityneen henkilön ammattipätevyyden terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 8 d §:n nojalla.

Ensihoitopalvelusta annetun asetuksen (585/2017) 8 § 2 mom. 3 kohdan mukaan hoitotason ensihoidon yksikössä ainakin toisen ensihoitajan on oltava ensihoitaja AMK taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu laillistettu sairaanhoitaja, joka on suorittanut hoitotason ensihoitoon suuntaavan vähintään 30 opintopisteen laajuisen opintokokonaisuuden yhteistyössä sellaisen ammattikorkeakoulun kanssa, jossa on opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti ensihoidon koulutusohjelma. Asetuksen 10 §:ssä säädetään ensihoitopalvelun kenttäjohtajasta. Ensihoitopalvelun kenttäjohtajan on oltava ensihoitaja AMK taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu laillistettu sairaanhoitaja, joka on suorittanut hoitotason ensihoitoon suuntaavan vähintään 30 opintopisteen laajuisen opintokokonaisuuden yhteistyössä sellaisen ammattikorkeakoulun kanssa, jossa on opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti ensihoidon koulutusohjelma. Lisäksi kenttäjohtajalla on oltava riittävä ensihoidon hallinnollinen ja operatiivinen osaaminen ja tehtävän edellyttämä kokemus.

Näistä niin kutsutuista kaksoistutkinnoista ei ole säädetty ammattikorkeakoululainsäädännössä, vaan ne perustuvat ammattikorkeakoulujen käytäntöihin. Lainsäädännön näkökulmasta opiskelijat otetaan suorittamaan tiettyä ammattikorkeakoulututkintoa tai tiettyjä ammattikorkeakoulututkintoja ja tutkinto tai tutkinnot myönnetään opiskelijalle, joka on suorittanut kyseistä tutkintoa koskevat ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman mukaiset tutkintovaatimukset.

Kaksoistutkintojen opetussuunnitelman rakennetta on kuvattu vuonna 2006 julkaistussa opetusministeriön työryhmämuistiossa Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon:

Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet (<http://urn.fi/URN:ISBN:952-485-195-4>). Raportin mukaan ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan koulutukset sisältävät sairaanhoitajan tutkinnon. Tutkintojen opetussuunnitelmien rakenteissa on kuitenkin joitakin eroja. Raportin mukaan ensihoidon koulutus rakentuu siten, että tutkintoon sisältyvät sairaanhoitajan opinnot integroituvat tiiviisti ensihoitajan opintoihin koulutuksen koko 240 opintopisteen ajalle. Terveydenhoitajakoulutuksesta taas todetaan, että terveydenhoitajakoulutuksen ammattiopintoja on vähintään 60 opintopistettä, joista 30 opintopistettä toteutuu sairaanhoitajakoulutukseen sisältyvinä terveydenhoitotyön ammattiopintoina. Kätilökoulutuksesta todetaan, että ammattiopintoja on 90 opintopistettä, joista 30 opintopistettä toteutuu sairaanhoitajakoulutukseen sisältyvinä kätilötyön ammattiopintoina. Vaikka kuvaus on vanha, ensihoidon koulutuksen toteuttaminen eroaa kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksista pääpiirteittään siten, että sairaanhoitajaosaaminen on toteutettu integroituneemmin osana tutkintoa, kun taas kätilö- ja terveydenhoitajaosaamiset ovat jossain määrin erottelumpia opintojaksosia opetussuunnitelmassa.

Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:ssä säädetään opintojen mitoituksesta ja laajuudesta. Opintojen mitoituksen peruste on opintopiste. Opintojaksot pisteytetään niiden edellyttämän työmäärän mukaan. Yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä.

Ammatillisen opettajankoulutuksen muodostavista opettajan pedagogisista opinnoista, erityisopettajan opinnoista ja opinto-ohjaajan opinnoista ei voimassa olevassa lainsäädännössä ole säädetty erikseen, vaan lainsäädännössä käytetään termiä ammatillinen opettajankoulutus kuvaamaan kaikkia kolmea opintokokonaisuutta. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole myöskään säädetty tarkemmista opintokohtaisista osaamistavoitteista tai opintojen rakenteista.

2.2 Nykytilan ongelmat

Korkeakoulujen uusissa opiskelijoissa ja tutkinnon suorittaneissa on huomattava määrä henkilöitä, joilla on aiemmin suoritettu sosiaali- ja terveysalalle suuntautuva korkeakoulututkinto. Kahden saman tasoisen tutkinnon suorittaminen on yleisempää sosiaali- ja terveysalan tehtäviin suuntaavassa koulutuksessa, kuin muilla ammattikorkeakoulujen koulutusaloilla.

Sairaanhoitajakoulutus on terveysalalla eräänlainen pohjatutkinto, josta jatketaan muihin sosiaali- ja terveysalan tehtäviin suuntaaviin korkeakoulututkintoihin, erityisesti yliopistoissa terveystieteiden kandidaatin tutkintoon ja ammattikorkeakouluissa terveydenhoitajakoulutukseen, kätilökoulutukseen ja ensihoitajakoulutukseen. Vuosina 2015-2023 valmistuneista aiempi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto oli useimmiten kätilökoulutuksen (16%), kuntoutuksen ohjaajan (12 %), terveydenhoitajakoulutuksen (20 %) ja ensihoitajakoulutuksen suorittaneilla (16 %). Kuntoutuksen ohjaajan koulutuksen suorittaneiden muut tutkinnot olivat useimmiten sairaanhoitaja, sosionomin tai fysioterapeutin

tutkintonimikkeeseen johtavia koulutuksia. Toinen ammattikorkeakoulututkinto oli useimmiten sairaanhoitaja (AMK) tutkintonimikkeeseen johtava koulutus. Kätilökoulutuksen suorittaneissa oli lisäksi terveydenhoitaja (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen suorittaneita ja terveydenhoitajakoulutuksen suorittaneissa taas kätilö (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen suorittaneita.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitaja (AMK)						
Paikan vastaanottaneet opiskelijat	2017	2019	2021	2022	2023	2024
Ensihoitaja (AMK)	384	369	573	609	507	585
Kätilö (AMK)	273	249	231	264	270	270
Terveydenhoitaja (AMK)	720	729	855	876	1104	966

Taulukko 1 Tutkintoihin paikan vastaanottaneet opiskelijat 2017-2024

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten koulutusmyönteisyys on vahvuus alan kehittämiseksi. Koulutuskysynnän kohdistuminen tutkintoon johtavaan koulutukseen vie kuitenkin koulutusmahdollisuuksia muun muassa niiltä, joilla ei ole lainkaan korkeakoulututkintoa. Päällekkäisten tutkintojen suorittaminen vähentää myös sosiaali- ja terveysalalle koulutettavien määrää ja vaikeuttavat osaltaan osaavan työvoiman rekrytointia, koska koulutukset kasaantuvat osittain jo alan tehtävissä toimiville henkilöille.

Sosiaali- ja terveysalalla suoritettu uusi korkeakoulututkinto johtaa usein uuteen säänneltyyn ammattiin. Päällekkäisten tutkintojen suorittaminen johtuu osin siitä, ettei säänneltyihin ammatteihin ole muita koulutuspolkuja kuin uuden tutkinnon suorittaminen. Vuonna 2024 sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta paikan vastaanottaneista 6 prosentilla (984 henkeä) oli aiempi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto.

Koska edellä mainittuihin ammatteihin johtavaan koulutukseen (ensihoitaja, kätilö ja terveydenhoitaja) ei ole tällä hetkellä olemassa muuta koulutuspolkua kuin uuden ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen, joutuu esimerkiksi terveydenhoitajaksi haluava aiemmin sairaanhoitaja AMK –tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen suorittanut henkilö suorittamaan toisen saman tasoisen ammattikorkeakoulututkinnon (terveydenhoitaja AMK) päteväytyäkseen terveydenhoitajan tehtäviin. Niin kutsuttuihin kaksoistutkintoihin, eli ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan koulutukseen sisältyy yleissairaanhoidon koulutus (180 op, 3 vuotta), joten tutkinnot vastaavat sisällöllisesti toisiaan vähintään 180 opintopisteen verran. Käytännössä korkeakoulu voi lukea hyväksi aiemman tutkinnon (sairaanhoitaja AMK), jolloin hakija suorittaa vain terveydenhoitajakoulutuksen opinnot. Hänelle kuitenkin myönnetään tutkinnon suorittamisesta sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto,

johon liitetään terveydenhoitaja (AMK) –tutkintonimike, joka siis pitää sisällään sairaanhoitajakoulutuksen. Tutkintoon johtavan koulutuksen ei pitäisi olla tarkoitettu tilanteisiin, joissa opiskelijan tosiasiallinen tarkoitus on opiskella vain lisäopintokokonaisuus jo suoritettun perustutkinnon lisäksi. Tällä hetkellä ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen opiskelija suorittaa yhden koulutusohjelman, josta hänelle kuitenkin myönnetään kaksi sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoa. Sääntely ja käytännöt eivät tältä osin ole olleet johdonmukaisia.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on ollut luopua yliopistojen ammatillisia jatkotutkintoja koskevasta sääntelystä. (Valtioneuvoston 15.12.2011 hyväksymä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma ja Asiantuntijuus edellä, Korkeakoulujen uusi erikoistumiskoulutus, Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:7) Erikoishammaslääkäri-, erikoislääkäri- ja erikoiseläinlääkäri- koulutus järjestettiin aiemmin tutkintoon johtavana koulutuksena. Erikoislääkärikoulutuksen ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuudesta luovuttiin ja koulutusten ohjaus siirrettiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle 1.2.2015. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädetään nyt laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (599/1994). Vastaavasti erikoiseläinlääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuudesta on luovuttu ja 1.8.2023 alkaen erikoiseläinlääkärikoulutusta järjestetään eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain nojalla. Yliopistolain ammatillisia jatkotutkintoja koskevat säädökset kumottiin 2023. Erikoishammaslääkärit, erikoislääkärit ja erikoiseläinlääkärit saavat ammatinharjoittamisoikeuden suoritettua koulutuksen perusteella. Ammattikorkeakoulujen käytäntönä on antaa ammatillista opettajankoulutusta siten, että koulutuksena annetaan opettajan pedagogisia opintoja, erityisopettajan opintoja ja opinto-ohjaajan opintoja. Näiden opintojen tuottamasta kelpoisuudesta eri opetustehtäviin säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998) annetulla asetuksella. Voimassa olevassa ammattikorkeakoululainsäädännössä ei ole säädetty erikseen kustakin eri opetustehtäviin tähtäävästä opintokokonaisuudesta, vaan lainsäädännössä käytetään käsitettä ammatillinen opettajankoulutus kuvaamaan kaikkia kolmea opintokokonaisuutta. Lainsäädännössä ei ole myöskään säädetty tarkemmista opintokohtaisista osaamistavoitteista tai opintojen rakenteista. Ammattikorkeakoululaista puuttuu asetuksenantovaltuus ammatillisen opettajankoulutuksen osalta. Lisäksi ammatillinen opettajankoulutus puuttuu lainsäädännössä useasta tutkintokoulutusta koskevasta kohdasta, joita jo nykyisin sovelletaan myös ammatilliseen opettajankoulutukseen. Ammatillista opettajankoulutusta ei ole voitu sijoittaa Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen, koska opintojen osaamistavoitteista ei ole säädetty ammattikorkeakoululainsäädännössä riittävän tarkasti.

2.3 Ammattipätevyysdirektiivin vaatimukset

Kätilökoulutuksen vähimmäisvaatimusten yhteensovittamiseen perustuvasta tunnustamisjärjestelmästä (niin kutsuttu automaattisen tunnustamisen periaate) säädetään ammattipätevyysdirektiivissä. Ammattipätevyysdirektiivillä säännellään muun muassa sairaanhoitaja- ja kätilökoulutuksen sisältöjä ja rakennetta.

Suomi on ilmoittanut implementoidessaan direktiivin, että suomalainen kätilökoulutus vastaa koulutuksen vähimmäisvaatimuksia, jolloin tutkinto tunnustetaan automaattisesti artiklan 40 ja 41 nojalla. Ensihoitajien ja terveydenhoitajien koulutusrakenteille ei ole vastaavia ammattipätevyysdirektiivin asettamia vaatimuksia.

Kätilöt ja yleissairaanhoitajista vastaavat sairaanhoitajat kuuluvat ammattipätevyysdirektiivin automaattisen tunnustamisjärjestelmän piiriin. Kunkin EU:n jäsenvaltion on tunnustettava direktiivin liitteen V kohdassa 5.5.2 luetellut kätilön muodollista pätevyyttä osoittavat

asiakirjat, jotka täyttävät 40 artiklan vaatimukset kättilön koulutuksesta ja liitteen V kohtaan 5.5.1 sisältyvät koulutusohjelman vähimmäisvaatimukset ja jotka ovat 41 artiklan mukaisia.

Ammattipätevyysdirektiivin 40 artiklassa säädetään kättilön koulutuksesta. Sen 1. alakohdan ensimmäisen momentin mukaan:

”Kättilön koulutuksen on käsitettävä yhteensä vähintään yksi seuraavista koulutusohjelmista:

a) täysipäiväinen kättilön koulutusohjelma, johon kuuluu vähintään kolmen vuoden teoreettiset ja käytännölliset opinnot (linja I) ja joka käsittää vähintään liitteessä V olevassa 5.5.1 kohdassa olevan ohjelman;

b) täysipäiväinen kättilön koulutusohjelma, joka kestää 18 kuukautta (linja II) ja käsittää vähintään liitteessä V olevassa 5.5.1 kohdassa olevan ohjelman siltä osin, mikä ei ole kuulunut yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutuksen yhteydessä annettuun vastaavaan opetukseen.”

Artiklan 2. alakohdan mukaan:

”Kättilön koulutukseen pääsyn edellytyksenä on oltava, että yksi seuraavista ehdoista täyttyy:

a) hakija on linjan I tapauksessa suorittanut vähintään 12 vuoden yleissivistävät kouluopinnot tai hänellä on kättilön koulutukseen pääsyyn oikeuttava todistus vastaavantasaisen kokeen suorittamisesta hyväksytysti;

b) hakijalla on linjan II tapauksessa liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja.”

Direktiivin 41 artiklassa säädetään kättilön muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tunnustamista koskevista edellytyksistä, joiden mukaan direktiivin liitteessä V olevassa 5.5.2 kohdassa tarkoitettu kättilön muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja on tunnustettava automaattisesti 21 artiklan nojalla, jos se täyttää yhden seuraavista edellytyksistä: ”

a) täysipäiväinen kättilön koulutus on kestänyt vähintään kolme vuotta, joka voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä, koulutukseen on sisältynyt vähintään 4 600 tuntia teoreettista ja käytännön opetusta ja vähintään kolmasosa vähimmäiskestosta on ollut kliinistä opetusta;

b) täysipäiväinen kättilön koulutus on kestänyt vähintään kaksi vuotta ja vähintään 3 600 tuntia, joka voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä, ja sen edellytyksenä on liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja;

c) täysipäiväinen kättilön koulutus on kestänyt vähintään 18 kuukautta ja vähintään 3 000 tuntia, joka voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä, sen edellytyksenä on liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja ja sen jälkeen on vuoden ajan harjoitettu ammattiin liittyviä tehtäviä, mistä kotijäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet todistuksen. Todistuksella on osoitettava, että sen haltija on kättilön muodollista pätevyyttä osoittavan asiakirjan saatuaan harjoittanut tyydyttävästi kaikkea kättilöntöimeen kuuluvaa toimintaa tätä tarkoitusta varten hyväksytyssä sairaalassa tai muussa terveydenhuollon laitoksessa vastaavan ajan.”

Yksinkertaistettuna kätilökoulutuksessa on kolme perusmallia, joko

- täysipäiväinen kätilön koulutus, joka on kestänyt vähintään 3 vuotta (väh. 4600 h)

- todistus sairaanhoitajakoulutuksen suorittamisesta, jonka jälkeen suoritetaan täysipäiväinen kätilön koulutusohjelma 2 vuotta (väh. 3600 h) tai

- todistus sairaanhoitajakoulutuksen suorittamisesta, jonka jälkeen suoritetaan täysipäiväinen kätilön koulutusohjelma 18 kk (väh. 3000 h), minkä jälkeen 1 vuoden ammattiin liittyvien tehtävien harjoittaminen (+ todistus)

Kätilökoulutus voidaan tunnistaa myös yleisen tunnustamisen järjestelmän puitteissa, jolloin tunnustaminen ei ole automaattista, vaan vastaanottava jäsenvaltio voi määrätä tunnustamisen edellytykseksi korvaavan toimenpiteen (kelpoisuuskokeen ja/tai sopeutumisaika). Suomessa on kuitenkin ollut lähtökohtana, että koulutuksemme olisivat automaattisen tunnustamisen piirissä, jolloin niiden tulee täyttää ammattipätevyysdirektiivin automaattisen tunnustamisen edellytykset.

Ammattipätevyysdirektiivillä säännellään myös kätilökoulutuksen sisältöä. Ammattipätevyysdirektiivin 40 artiklan mukaan kätilön koulutuksella on taattava, että asianomainen ammattihenkilö on hankkinut seuraavat tiedot ja taidot: a) yksityiskohtaiset tiedot kätilötyön perustana olevista tieteenaloista, erityisesti äitiyshuollosta, synnytys- ja naistentautiopista; b) riittävät tiedot kätilön ammattietiikasta ja ammatin harjoittamista koskevasta lainsäädännöstä; c) riittävät synnytysoppia ja vastasyntyneitä koskevat yleiset lääketieteelliset tiedot (biologiset toiminnot, anatomia ja fysiologia) ja farmakologian tiedot sekä tiedot ihmisen terveydentilan ja fyysisen ja sosiaalisen ympäristön välisestä yhteydestä ja käyttäytymisestä; d) riittävä kliininen kokemus, joka on hankittu hyväksytyissä laitoksissa ja jonka ansiosta kätilö kykenee itsenäisesti ja omalla vastuullaan tarvittavassa määrin ja patologisia tiloja lukuun ottamatta huolehtimaan raskaudenaikaisesta hoidosta, hoitamaan synnytyksen ja sen jatkotoimet hyväksytyissä laitoksissa, valvomaan synnytystä, postnataalista hoitoa ja vastasyntyneen elvytystä lääkärin apua odottaessa; e) riittävä käsitys hoitohenkilökunnan koulutuksesta ja riittävä kokemus työskentelystä tällaisen henkilökunnan kanssa.

Ammattipätevyysdirektiivin liitteessä V kohdassa 5.51 on tarkempia säännöksiä kätilökoulutuksesta. Sen mukaan kätilön koulutuksesta annettavaan asiakirjaan johtavan koulutusohjelman on sisällettävä seuraavat kaksi osaa: A teoreettinen ja tekninen opetus, joka jakautuu yleisiin oppiaineisiin ja kätilötoimeen liittyviin oppinaineisiin ja B kliininen ja käytännön koulutus. Liitteessä on tarkempia säännöksiä oppinaineista sekä kliinisen ja käytännön koulutuksen sisällöstä.

18 kuukautta kestävä kätilökoulutuksen kliinisen ja käytännön koulutuksen tarkempaa laajuutta ei ole säädetty. Ammattipätevyysdirektiivin yksityiskohtaisten säästöjen edellytysten täyttäminen asettaa kuitenkin käytännön edellytyksiä harjoittelun laajuudelle ja toteuttamistavalle.

Ammattipätevyysdirektiivin mukaan teoreettisen ja teknisen opetuksen (koulutusohjelman osa A) on oltava tasapainossa ja sovitettu yhteen kliinisen koulutuksen kanssa (koulutusohjelman osa B) niin, että opiskelijalla on mahdollisuus hankkia riittävästi tässä liitteessä tarkoitettua tietoa ja kokemusta. Kliininen opetus (koulutusohjelman osa B) annetaan ohjattuna käytännön työpaikkakoulutuksena sairaalan osastoilla tai muissa toimivaltaisten viranomaisten tai elinten hyväksymissä terveydenhuollon yksiköissä. Kätilöopiskelijat osallistuvat harjoittelun osana

yksikköjen toimintaan, sikäli kuin se liittyy heidän koulutukseensa. Heidät perehdytetään kättilöntöimeen liittyviin tehtäviin.

Komission säänneltyjen ammattien tietokannan (<https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/home>) tilastotietojen mukaan vuosina 2014–2023 Suomessa ammattipätevyyden hankkineista kättilöistä 233 on hakenut ammattipätevyyden tunnustamista toisessa EU tai ETA-valtiossa. Näistä 217 on saanut myönteisen päätöksen automaattisen tunnustamisjärjestelmän nojalla ja 2 myönteisen päätöksen yleisessä tunnustamisjärjestelmässä ilman korvaavia toimenpiteitä. Kaksi hakijaa oli saanut kielteisen päätöksen automaattisen tunnustamisjärjestelmän nojalla. Hakemuksista 12 osalta ei ollut vielä tietoa lopullisesta ratkaisusta. Hakemuksia oli eniten Ruotsissa (140), Norjassa (64) ja Iso-Britanniassa (13).

Ammattipätevyysdirektiivissä ei ole ensihoitajakoulutusta ja terveydenhoitajakoulutusta koskevia säännöksiä. Koska koulutukset sisältävät myös sairaanhoitajan tutkintoon johtavan koulutuksen, on koulutuksen toteuttamisessa sovellettava ammattipätevyysdirektiiviä, jonka 31 artiklassa säädetään mm. yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutuksen laajuudesta, saavutettavista tiedoista, taidoista ja pätevyydestä sekä kliinisen opetuksen järjestämisestä ja koulutusohjelman sisällöstä.

Ammattipätevyysdirektiivi edellyttää, että yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutukseen on kuuluttava yhteensä vähintään kolme vuotta opintoja, joiden määrä voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä, ja siihen on sisällyttävä vähintään 4 600 tuntia teoreettista ja kliinistä opetusta, josta teoreettisen opetuksen osuuden on oltava vähintään kolmasosa ja kliinisen opetuksen osuuden vähintään puolet koulutuksen vähimmäiskestosta.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sairaanhoitajien koulutuksesta huolehtivat laitokset vastaavat teoreettisen ja kliinisen opetuksen yhteensovittamisesta koko opinto-ohjelman osalta.

Teoreettinen opetus määritellään siksi sairaanhoitajan koulutuksen osaksi, jossa sairaanhoitajaksi opiskeleva hankkii ammattipätevyysdirektiivin 31 artiklan 6 ja 7 kohdassa edellytetyt ammatilliset tiedot, taidot ja pätevyyden. Opetusta antavat hoitotyön opettajat ja muut pätevät henkilöt yliopistoissa, vastaavantasoisiksi tunnustetuissa korkea-asteen oppilaitoksissa tai hoitoalan ammatillisissa oppilaitoksissa taikka hoitoalan ammatillisissa koulutusohjelmissa.

Kliininen opetus määritellään siksi sairaanhoitajan koulutuksen osaksi, jossa sairaanhoitajaksi opiskeleva oppii hoitoryhmän jäsenenä ja suorassa yhteydessä terveeseen tai sairaaseen henkilöön ja/tai yhteisöön suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan asianmukaisia yleissairaanhoidon tehtäviä hankkimiensa tietojen, taitojen ja pätevyyden perusteella. Sairaanhoitajaksi opiskelevan on opittava toimimaan sekä hoitoryhmän jäsenenä että hoitoryhmän johtajana, joka organisoii yleissairaanhoidon tehtäviä, myös henkilökohtaista ja pienryhmille annettavaa terveyskasvatusta hoitolaitoksessa tai muussa toimintayksikössä.

Tätä opetusta annetaan sairaaloissa ja muissa hoitolaitoksissa sekä muissa toimintayksiköissä, ja siitä vastaavat opettavat sairaanhoitajat yhteistyössä muiden pätevien sairaanhoitajien kanssa ja näiden avustamina. Myös muuta pätevää henkilöstöä voidaan ottaa mukaan opetukseen. Sairaanhoitajaksi opiskelevien on osallistuttava niihin kyseisten yksikköjen tehtäviin, jotka edistävät heidän koulutustaan, jolloin he voivat oppia ottamaan vastuun hoitotyöhön liittyvistä tehtävistä.

Ammattipätevyysdirektiivin velvoitteet eivät koske ammatillista opettajankoulutusta.

3 Tavoitteet

Esitys tukee korkeakoulutuksen kasautumisen vähentämistä ja luo edellytyksiä koulutustason nostamiselle. Niin kutsuttujen kaksoistutkintojen tutkintorakennetta kehitetään siten, että sairaanhoitajakoulutuksen aiemmin suorittaneet voisivat pätevöityä ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan tehtäviin muulla tavoin, kuin suorittamalla toisen saman tasoisen tutkinnon. Tämä selkeyttää ja sujuvoittaa tutkinnon jo suorittaneiden koulutuspolkuja ja mahdollistaa tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen kohdentamisen niille, joilla ei ole vielä korkeakoulututkintoa tai opinto-oikeutta samantasoisen korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Ammatillista opettajankoulutusta koskevien säädöstarkennusten tavoitteena on selkeyttää koulutusta koskevaa sääntelyä ja tehdä näkyväksi eri opintojen tuottamaa osaamista, jotta opintojen sisällyttäminen viitekehykseen olisi jatkossa mahdollista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Vähennetään päällekkäistä korkeakoulutusta ja sujuvoitetaan ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta hyödyntämällä modulaarista koulutusrakennetta. Nämä koulutukset olisivat jatkossa erilliseen sääntelyyn perustuvia koulutuksia, jotka suoritettaisiin sairaanhoitajakoulutuksen lisäksi.

Ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan koulutuksen suorittaminen edellyttää jatkossakin sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittamista. Tutkintoon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK). Mikäli opiskelija suorittaa ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan koulutuksen, tutkintoon voidaan liittää toinen tutkintonimike: ensihoitaja (AMK), kätilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK).

Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusten suorittaminen olisi edelleen mahdollista yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa. Osa opiskelijoista hakeutuu koulutukseen ensisijaisesti tavoitteenaan ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan ammatti. Tällöin pelkän sairaanhoitajakoulutuksen suorittaminen ennen varsinaista tavoiteammattia voisi muodostua epätarkoituksenmukaiseksi välivaiheeksi. Myös koulutuspolkujen sujuvoittaminen edellyttää, että ensihoitajakoulutuksen ja terveydenhoitajakoulutuksen voisi suorittaa edelleen yhtä aikaa sairaanhoitajakoulutuksen kanssa. Lainsäädäntö mahdollistaisi suoran koulutuspolun kohti ensihoitajan tai terveydenhoitajan ammattia siten, että tavoiteammatin edellyttämiä opintoja suoritettaisiin jo sairaanhoitajakoulutuksen aikana. Kun ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutus suoritetaan yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa, tavoitteellinen suorittamisaika olisi 4 vuotta.

Ensihoitajakoulutuksen laajuus olisi 90 opintopistettä (tavoitteellinen suoritus aika 1,5 vuotta), kätilökoulutuksen laajuus 3000 tuntia ja 18 kuukautta (tavoitteellinen suoritus aika 1,5 vuotta) ja terveydenhoitajakoulutuksen laajuus 60 opintopistettä (tavoitteellinen suoritus aika 1 vuotta).

Uudistuksen päätavoitteena on mahdollistaa aiemmin sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneiden kouluttautumisen ensihoitajaksi, kätilöksi ja terveydenhoitajaksi ilman, että heidän tarvitsee suorittaa toista ammattikorkeakoulututkintoa. Tämä edellyttää sitä, että ammattikorkeakoulut tarjoavat mahdollisuuksia suorittaa ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan koulutuksen myös ammattikorkeakoulututkinnosta kokonaan erillisinä kokonaisuuksina. Myös tällöin opiskelijan aiemmin suorittamaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon liitetään uusi tutkintonimike, ensihoitaja (AMK), kätilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK).

Uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa, että henkilö, joka on jo suorittanut sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimikkeellä sairaanhoitaja (AMK), voi myöhemmin kouluttautua ensihoitajaksi, kätilöksi tai terveydenhoitajaksi ilman, että hänen tarvitsee suorittaa uutta ammattikorkeakoulututkintoa.

Tämän toteuttamiseksi ammattikorkeakoulujen tulee tarjota mahdollisuus suorittaa ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan koulutus erillisinä kokonaisuuksia, jotka eivät ole sidottuja uuden tutkinnon suorittamiseen. Koulutuksen hyväksytysti suorittaneelle henkilölle voidaan tällöin liittää uusi tutkintonimike aiemmin suoritettuun tutkintoon. Tutkintonimike voi olla ensihoitaja (AMK), kätilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) sen mukaan, minkä koulutuksen henkilö on suorittanut.

Lisäksi koulutuksiin voitaisiin ottaa opistoasteen sairaanhoitajakoulutuksen tai ulkomaisen sairaanhoitajakoulutuksen suorittanut, jolla on ammatinharjoittamisoikeus Suomessa.

Ensihoitajakoulutuksen tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittaminen yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa tarkoittaisi sitä, että ammattikorkeakoulut avaisivat hakukohteita, joissa opiskelija hakee opinto-oikeutta yhtä aikaa sekä ensihoitajan tai terveydenhoitajan koulutukseen että sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK). Ammattikorkeakoulut voisivat toteuttaa nämä koulutusohjelmat nykyiseen tapaan opetussisällöiltään integroituneessa koulutusohjelmassa. Toisen asteen koulutuksen suorittaneet voisivat siis jatkossakin hakeutua suorittamaan suoraan ensihoitajaksi ja terveydenhoitajaksi tähtäävää koulutusta. Tällöin ensihoitajan ja sairaanhoitajan sekä terveydenhoitajan ja sairaanhoitajan koulutusohjelman yhteislaajuus olisi nykytilaa vastaavasti 240 opintopistettä. Koulutusohjelman hyväksytysti suorittaneille annettaisiin sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon liitetään sekä sairaanhoitaja (AMK) että ensihoitaja (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) tutkintonimike. Jatkossa opiskelijalle annettaisiin yksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto ja kaksi tutkintonimikettä.

Ammattikorkeakoulut vastaisivat edelleen siitä, että integroituneet koulutusohjelmat sisältäisivät ammattipätevyysdirektiivin edellyttämät yleissairaanhoidon opinnot, joiden laajuus on 3 vuotta (180 opintopistettä). Yleissairaanhoidon 180 op ja ensihoidon 90 op tai terveydenhoitajakoulutuksen 60 op suorittaminen 240 opintopisteen laajuudessa koulutusohjelmassa on mahdollista, koska koulutusten osaamistavoitteet ovat osin vastaavat.

Ammattipätevyysdirektiivin vaatimusten vuoksi kätilöt suorittaisivat jatkossa ensin sairaanhoitajakoulutuksen eli sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja sen jälkeen kätilön ammattiin johtavan säännellyn koulutuksen. Sairaanhoitajakoulutuksen laajuus on 210 opintopistettä (tavoitteellinen suoritus aika 3,5 vuotta) Kätilökoulutuksen laajuus on 3000 tuntia ja 18 kuukautta (tavoitteellinen suoritus aika 1,5 vuotta). Ammattipätevyysdirektiivin vaatimusten ja suomalaisen sairaanhoitajakoulutuksen laajuuden vuoksi kätilökoulutuksen pituus laajenee yhteensä 5 vuoteen.

Tavoitteellinen suoritus aika perustuisi terveydenhoitaja- ja ensihoitajakoulutuksessa opintopistemäärään ja kätilökoulutuksessa direktiiviin edellyttämään laajuuteen, joka on 3000 tuntia ja 18 kuukautta. Tavoitteellinen suoritus aika on asetettu direktiivin vähimmäisvaatimusten mukaiseksi, jotta sairaanhoitaja- ja kätilökoulutuksen suorittamisen edellyttämä kokonaisaika pysyisi mahdollisimman lyhyenä.

Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen saisi suorittaa vuotta sen tavoitteellista suorittamisaikaa pidemmässä ajassa. Myös ammattikorkeakoulututkintoon, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen ja ammatillisen opettajakoulutuksen saa suorittaa vuotta niiden tavoitteellista suoritusaikaa pidemmässä ajassa. Erityisesti kätilökoulutuksen opetussuunnitelmaan sisältyy ammattipätevyysdirektiivin vaatimusten mukaisesti paljon opetusta ja harjoittelua, jolloin on tärkeää mahdollistaa yksilökohtainen joustavuus opintojen suorittamiseksi. Ammattikorkeakoulut voisivat lisäksi toteuttaa osan koulutuksista siten, että ne on tarkoitettukin suoritettavaksi osa-aikaisena. Osa-aikaisesti suoritettavaksi tarkoitettu ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus on suoritettava kolmessa vuodessa. Myös osa-aikaisesti suoritettaviksi tarkoitettut ammattikorkeakoulujen opettajankoulutusopinnot on suoritettava kolmessa vuodessa. Lailla kuitenkin taattaisiin opiskelijoille mahdollisuus suorittaa opinnot tavoiteajassa. Opiskelijan elämäntilanteen huomioimisen lisäksi näiden ehdotusten tavoitteena on, että opiskelijoiden samanaikaisen työskentelyn mahdollistaminen helpottaisi sosiaali- ja terveysalan työvoimatarvetta ja vähentäisi tarvetta rahoittaa opintojen aikaista toimeentuloa opintotutella.

Myös ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen kuuluvia opintoja voisi tarjota avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina. Tämä tukisi korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tehtävää. Opintojaksojen tarjoaminen mahdollistaisi koulutusaloihin tutustumisen ja uuden osaamisen hankkimisen työelämässä jo toimiville sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, mikä tukisi ammatillista kehittymistä ja liikkuvuutta. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole toteuttaa koulutuksia kokonaan avoimena ammattikorkeakouluopetuksena. Maksut määräytyisivät kuten muussakin avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa.

Ammattipätevyysdirektiivin mukaan silloin, kun kätilön koulutus toteutetaan sairaanhoitajatutkintona täydentävänä koulutuksena, kätilön koulutukseen pääsyn edellytyksenä on oltava, että hakijalla on liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Suomessa tämä tarkoittaa sairaanhoitajakoulutuksesta annettavaa tutkintotodistusta. Ammattipätevyysdirektiivin nojalla sairaanhoitajakoulutus on koulutukseen pääsyn edellytys. Kätilökoulutukseen ei näin ollen voida valita opiskelijoita ennen sairaanhoitajakoulutuksen suorittamista.

Myös kätilö on monen hakijan ensisijainen tavoiteammatti. Ammattikorkeakoulut voivat harkintansa mukaan tarjota mahdollisuutta hakea yhtä aikaa opinto-oikeutta sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja kätilön koulutukseen. Tällöin opinto-oikeus kätilökoulutukseen tulisi kuitenkin myöntää ehdollisena siten, että opinto-oikeuden myöntämisen ehtona olisi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, sairaanhoitaja (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen suorittaminen. Opiskelijat otettaisiin kätilökoulutukseen vasta sitten, kun he ovat suorittaneet sairaanhoitajakoulutuksen. Vaikka valinta kätilökoulutukseen olisi ehdollinen, malli vähentäisi koulutusvalintoihin ja hakuvaiheeseen liittyvää epävarmuutta.

Osa opiskelijoista on kiinnostunut kätilön ammatista jo sairaanhoitajakoulutuksen aikana. Ammattikorkeakoulut voisivat harkintansa mukaan tarjota mahdollisuuksia kätilön työhön ammatillisia valmiuksia antavien opintojen suorittamiseen jo sairaanhoitajakoulutuksen aikana, esimerkiksi opintojen loppuvaiheessa. Sairaanhoitajakoulutuksen laajuuden ollessa 210 opintopistettä ja direktiivin edellyttämän yleissairaanhoidon osaamisen laajuuden ollessa vähintään 3 vuotta (180 opintopistettä), voi tutkintoon sisällyttää enintään 30 opintopistettä muita opintoja. Mikäli opiskelija valitaan myöhemmin kätilökoulutukseen, nämä opinnot voitaisiin hyväksilukea osaksi koulutusta. Tällä lyhennettäisiin koulutusaikoja ja tuettaisiin kätilön ammattia tavoittelevien opiskelijoiden oppimista ja koulutuspolun mielekkyyttä.

Ammattipätevyysdirektiivin mukaan silloin, kun kättilön koulutus toteutetaan sairaanhoitajatutkintoa täydentävänä koulutuksena, täysipäiväinen kättilön koulutusohjelma, joka kestää 18 kuukautta (linja II), käsittää vähintään liitteessä V olevassa 5.5.1 kohdassa olevan ohjelman siltä osin, mikä ei ole kuulunut yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutuksen yhteydessä annettuun vastaavaan opetukseen. Tästä seuraa, että hyväksilukemisen edellytyksenä kuitenkin olisi, että opinnot vastaavat kättilökoulutuksen opintoja ja olisivat näin ollen muita, kuin ammattipätevyysdirektiivin edellyttämiä yleissairaanhoidon opintoja. Opiskelijat otettaisiin tällöinkin kättilökoulutukseen vasta sen jälkeen, kun he ovat suorittaneet sairaanhoitajakoulutuksen.

Sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneille tarjottavat erilliset ensihoitaja-, kättilö- ja terveyshoitajakoulutukset toteutettaisiin siten, että opiskelijan aiemmat muut opinnot ja työelämässä hankittu osaaminen otettaisiin huomioon. Opiskelijalle laadittaisiin henkilökohtainen opetussuunnitelma ja tehtäisiin aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista. Erityisesti ensihoidon koulutuksessa suoritettavien opintojen määrä voi ammattikorkeakoulujen ensihoidon opettajaverkoston mukaan vaihdella merkittävästi riippuen siitä, onko opiskelijalla esimerkiksi työssä saatua osaamista akuuttihoitotyöstä, päivystyshoitotyöstä, tehosairaanhoidosta tai kotisairaanhoidosta. Usein ensihoitoon opiskelemaan hakeutuvilla on jo aiempaa työkokemusta.

Hakukelpoisuus kättilökoulutukseen ja erikseen järjestettäviin ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksiin olisi erilainen riippuen siitä, onko opiskelija suorittanut koulutuksensa Suomessa vai ulkomailla. Hakukelpoisuuden koulutukseen antaisi ammattikorkeakoulussa suoritettu sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) tai aiempi opistoasteen sairaanhoitajan tutkinto, jolla voi hakea laillistusta sairaanhoitajaksi. Ulkomaisen sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneilta edellytettäisiin Valviran myöntämä laillistus sairaanhoitajaksi ja oikeus harjoittaa sairaanhoitajan ammattia Suomessa. Ulkomaisen sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneiden tulisi näin ollen hakea ensin laillistusta sairaanhoitajaksi Valvirasta. Tämä takaa sen, että ulkomaisen koulutuksen suorittaneilla on edellytykset täyttää koulutuksen suorittamisen edellyttämät osaamisvaatimukset. Valviran toiminta päättyy 31.12.2025, ja kaikki viraston tehtävät siirtyvät Lupa- ja valvontavirastoon.

Vuoteen 1994 ammatillisen koulutuksen koulutusrakenne jakautui kouluasteeseen, opistoasteeseen ja ammatilliseen korkea-asteeseen. Sairaanhoitajatutkinto oli opistoasteen koulutusta. Myös opistoasteen tutkinnon suorittaneet sairaanhoitajat voivat suorittaa säännellyn ensihoitajan, terveydenhoitajan tai kättilön koulutuksen. Tämä käytäntö olisi yhteneväinen sen kanssa, että opistoasteen tutkinnon suorittaneet voivat hakeutua suorittamaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.

Koulutusmalli vastaisi osittain sitä, miten opettajankoulutuksen opinnoista on säädetty. Myös erikoislääkärin ammattioikeudet annetaan suoritettuna koulutuksen, ei tutkinnon perusteella. Koulutuksen suorittaneet laillistettaisiin kättilöinä tai terveydenhoitajana.

Ensihoitajia ei ole aiemmin laillistettu ensihoitajina, vaan heidät on merkitty terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin laillistettuina sairaanhoitajina niin kutsuttuna kaksoistutkintona suoritettuna sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, sairaanhoitaja (AMK) -tutkintonimikkeen perusteella. He ovat siten terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja viranomaisvalvonnan piirissä. Sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämässä ammattihenkilölainsäädännön uudistuksen valmistelutyössä tullaan arvioimaan jokainen nykyinen sosiaali- ja terveydenhuollon säännelty ammatti, ja lisäksi arvioidaan

mahdollisten uusien ammattiryhmien, kuten esimerkiksi ensihoitajan, sääntelyn tarpeellisuus, sääntelyn tapa ja sääntelyn erilaiset vaikutukset.

Koulutukset toteutettaisiin ammattikorkeakoululain nojalla. Opiskelijoiden asema olisi keskeisiltä osiltaan samanlainen kuin tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Tällä hetkellä opiskelija on suorittanut nimellisesti kaksi tutkintoa ja saanut kaksi tutkintonimikettä kaksoistutkinnoissa. Jatkossa kun henkilö suorittaa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, sairaanhoitaja (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen ja sen lisäksi ensihoitajan, kättilön tai terveydenhoitajan koulutuksen, liitetään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon lisäksi ensihoitaja (AMK), kättilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) tutkintonimike. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon liitetään sairaanhoitaja (AMK) tutkintonimike sillä perusteella, minkä sisältöisen koulutusohjelman hän on suorittanut. Ehdotettavassa mallissa tutkintoon voitaisiin lisätä toinen tutkintonimike säännellyn koulutuksen suorittamisen perusteella.

Koulutusmuutoksilla ei ole vaikutusta terveydenhoitajien ja kättilöiden laillistamiseen. Valvira (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto) myöntäisi laillistuksen edelleenkin ammattiin johtavan koulutuksen suorittamisen perusteella. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksen koulutuksesta. Valvira myöntäisi laillistuksen ammattikorkeakoulun antaman todistuksen perusteella. Todistus annettaisiin säännellyn ensihoitaja-, kättilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittamisesta. Näistä koulutuksista annettaviin todistuksiin liitettäisiin kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite, josta säädetään ammattikorkeakouluasetuksen 10 §:n 4 momentissa. Liitteessä annetaan riittävät tiedot ammattikorkeakoulusta samoin kuin tutkintotodistuksessa tai todistuksessa tarkoitetuista opinnoista ja opintosuorituksista sekä niiden tasosta ja asemasta koulutusjärjestelmässä.

Tutkintoasemalla ei ole merkitystä ammattioikeuden saamisen näkökulmasta. Laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (5 §) viitataan nimenomaan koulutukseen. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa ... sairaanhoitajan, kättilön, terveydenhoitajan, ... ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa. Esimerkiksi erikoislääkärit, erikoishammaslääkärit ja erikoiseläinlääkäritsaavat laillistuksen suoritettuna koulutuksen perusteella, joka ei ole tutkinto.

Koulutuksen suorittaneet kokevat, että tutkintonimikkeen avulla on yksiselitteistä osoittaa työtä hakiessa oma osaaminen ja kelpoisuus. Opistoasteen sairaanhoitajakoulutuksen tai ulkomaisen koulutuksen suorittaneiden tutkintoon ei voi liittää tutkintonimikettä, joka liitetään suomalaiseen ammattikorkeakoulututkintoon. Näille ammattikorkeakoulu antaa todistuksen suoritettuna ensihoitaja-, kättilö- tai terveydenhoitajakoulutuksesta, jonka perusteella he voivat hakea ammatinharjoittamisoikeutta Valvirasta ja osoittaa kelpoisuutensa työmarkkinoilla. Tämä ei tarkoita sitä, että henkilöt olisivat suorittaneet suomalaisen ammattikorkeakoulututkinnon. Kuten todettu, ensihoitajien laillistusta koskeva asia ratkaistaan erikseen ammattihenkilölainsäädännön uudistuksen yhteydessä. Opistoasteen tutkinnon suorittaneiden määrät kaikista sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista ovat olleet viime vuosina hyvin pieniä. Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen suorittaneissa on vuosittain yhteensä noin 25 opistoasteen tutkinnon suorittanutta.

Kättilöiden koulutus olisi ammattipätevyysdirektiivin 41.1 artiklan c mukainen koulutus, jolloin direktiivin liitteessä V olevassa 5.5.2 kohdassa tarkoitettu kättilön muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja on tunnustettava automaattisesti 21 artiklan nojalla. Artiklan 41.1

vaihtoehtona C edellytyksenä on, että täysipäiväinen kättilön koulutus on kestänyt vähintään 18 kuukautta ja vähintään 3 000 tuntia, joka voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä ja sen edellytyksenä on liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Ammattipätevyyden automaattinen tunnustaminen edellyttää lisäksi, että koulutuksen jälkeen on vuoden ajan harjoitettu ammattiin liittyviä tehtäviä, mistä kotijäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet todistuksen. Todistuksella on osoitettava, että sen haltija on kättilön muodollista pätevyyttä osoittavan asiakirjan saatuaan harjoittanut tyydyttävästi kaikkea kättilöntöimeen kuuluvaa toimintaa tätä tarkoitusta varten hyväksytyssä sairaalassa tai muussa terveydenhuollon laitoksessa vastaavan ajan

Valvira vahvistaa pyydettyä ammattipätevyyden direktiivivastaavuuden jo nykyisin käytössä olevalla Certificate of Current Professional Status (CCPS) todistuksella. Todistuksessa vahvistetaan EU- tai ETA-alueelle hakeutuvan ammatinharjoittamisoikeuteen liittyvät tiedot sekä koulutuksen direktiivivastaavuus. Tätä nykyisinkin käytössä olevaa todistusta voidaan hyödyntää kättilöiden vuoden työkokemuksen todistamiseen. Työkokemus osoitettaisiin Valviralle työnantajien laatimilla työtodistuksilla, joiden perusteella Valvira voi varmistua, että henkilö on harjoittanut tyydyttävästi kaikkea kättilöntöimeen kuuluvaa toimintaa tätä tarkoitusta varten hyväksytyssä sairaalassa tai muussa terveydenhuollon laitoksessa vastaavan ajan. Jos työkokemusta ei osoiteta, viitataan todistuksessa niin kutsuttuun yleiseen tunnustamisjärjestelmään.

Ammattikorkeakoulut valitsisivat opiskelijat koulutukseen. Ammattikorkeakoulut päättäisivät hakujen päättämisen aikataulusta ja toteuttamisesta. Ammattikorkeakoululaki (932/2014) ei edellytä valintojen toteuttamista yhteisvalinnassa, mutta ne voisi toteuttaa osana yhteisvalintaa. Ainakin toisen asteen koulutuksen perusteella hakeutuvien opiskelijoiden valinnan toteuttaminen yhteisvalinnassa voisi olla tarkoituksenmukaista.

Koulutus olisi opiskelijalle maksutonta ja niitä toteutettaisiin ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksen puitteissa. Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutukset on tarkoitettu huomioida korkeakoulujen valtionrahoituksen määräytymisen perusteissa (perusrahoitus) vuonna 2029 alkavasta sopimuskaudesta alkaen. Muuta kuin suomen- tai ruotsinkielisestä ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusta toteutettaisiin maksullisena koulutuksena vastaavin ehdoin kuin tutkintoon johtavaa koulutusta.

Koulutusmuutoksilla ei ole vaikutusta ensihoitopalvelusta annetun asetuksen tulkintaan. Uusimuotoinen ensihoitajakoulutus tuottaa edelleen saman ensihoitopalvelusta annetun asetuksen mukaisen ensihoitopalvelun mukaisen kenttäjohtajan kelpoisuuden. Lisäksi koulutuksen suorittanut täyttää 8 §:ssä on säädetty vaatimukset, joiden mukaan hoitotason ensihoidon yksikössä ainakin toisen ensihoitajan on oltava ensihoitaja AMK taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu laillistettu sairaanhoitaja, joka on suorittanut hoitotason ensihoitoon suuntaavan vähintään 30 opintopisteen laajuisen opintokokonaisuuden yhteistyössä sellaisen ammattikorkeakoulun kanssa, jossa on opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti ensihoidon koulutusohjelma.

Aluehallintovirastosta voi hakea valtion koulutuskorvausta sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän ammatintaitoa edistävän harjoittelun järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Korvausten käsittely ja maksaminen on keskitetty Lounais-Suomen aluehallintovirastoon. Koulutuskorvauksesta ja sen maksamisesta säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 60 b ja 63 §:ssä. Tällä koulutusrakennetta koskevalla muutoksella ei olisi tarkoitus muuttaa korvausten maksamiseen liittyvää käytäntöä ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen osalta.

Terveysthuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 3 d §:n mukaan laillistetun ammattihenkilön tehtävässä voi tilapäisesti 3 §:n 1 momentissa tarkoitettussa toimintayksikössä toimia laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena kyseiseen ammattiin Suomessa opiskeleva tai ulkomailla vastaavaan ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti opinnoistaan kaksi kolmasosaa ja jolla on käytännössä saavutetun kokemuksen tai muiden seikkojen perusteella riittävät edellytykset kyseisen tehtävän hoitamiseen. Työnantajan vastuulla on arvioida, missä vaiheessa opiskelijalla olevan riittävät edellytykset toimia tehtävässä. Tällä koulutusrakennetta koskevalla muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta suorittavien opiskelijoiden mahdollisuuksia toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävissä.

Tällä muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Ensihoitaja, kätilö ja terveydenhoitaja YAMK-tutkintonimikkeet säilyvät nykyisellään. Tarkoituksena on lisätä ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukset myöhemmin kansalliseen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehukseen.

Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus olisivat opintotukilain 4 §:n mukaisesti opintotukeen oikeuttavaa koulutusta. Opintotukilain 4 §:n 2 momentin mukaan korkeakoulussa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää opintokokonaisuutta, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon. Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus olisivat opintotukilaissa tarkoitettuja ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtääviä korkeakoulututkinnon jälkeisiä opintokokonaisuuksia. Opintotukilain 7 §:n mukaan opintotukea voi saada korkeakouluopiskelua varten enintään 54 tukikuukautta.

Tukikuukausien määrästä säädettäisiin selkeyden vuoksi tarkemmin opintotuesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Asetuksella säädettäisiin tarkemmin opintotuen enimmäistukiajasta silloin, kun ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutus suoritetaan yhtenäisenä koulutuksena sosiaali- ja terveystalan ammattikorkeakoulututkintoon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) kanssa. Lisäksi asetuksella säädettäisiin opintotuen enimmäistukiajasta silloin, kun ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutus suoritettaisiin sairaanhoitajakoulutuksen suorittamisen jälkeen.

Opintotukilakia ja sen nojalla annettavaa asetusta muutettaisiin siten, että ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen suorittaminen oikeuttaisi opintolainhyvitykseen vastaavasti kuin ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajatutkinnon suorittaminen nykyisin. Ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittaminen oikeuttaisi opintolainhyvitykseen silloin, kun koulutus suoritetaan tavoiteajassa sosiaali- ja terveystalan ammattikorkeakoulututkintoon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) lisäksi.

Opintolainhyvityksen suoritusaikavaatimus perustuisi sairaanhoitajan tutkinnon lisäksi ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen suorittaneilla opintolainansaajilla opintojen laajuuden mukaiseen laskennalliseen työmäärään sekä yhden lukukauden joustoon, kuten muissakin ammattikorkeakoulututkinnoissa. Sairaanhoitaja (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavassa koulutuksessa ja ensihoitajakoulutuksessa tai terveydenhoitajakoulutuksessa suoritusaikavaatimus olisi yhteensä 4 vuotta ja sairaanhoitaja (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavassa koulutuksessa ja kätilökoulutuksessa yhteensä 5 vuotta lisättynä yhden lukukauden joustolla. Opintolainhyvitykseen olisi näin ollen oikeus silloin kun opiskelija valmistuu sekä sairaanhoitajaksi että ensihoitajaksi tai terveydenhoitajaksi neljässä ja puolessa vuodessa tai sairaanhoitajaksi ja kätilöksi viidessä ja puolessa vuodessa. Lisäksi suoritusaikavaatimusta voitaisiin pidentää samoin perustein kuin tutkinnon suorittajillakin.

Lakiin lisättäisiin ammatillisen opettajankoulutuksen asetuksenantovaltuus, jotta ammatilliseen opettajankoulutukseen kuuluvista opinnoista, opintojen rakenteesta ja osaamistavoitteista voitaisiin säätää asetuksella tarkemmin. Lakiin sisällytettäisiin aiemmat käytännöt ammatillisen opettajankoulutuksen osalta, niiltä osin, kun säännöksistä on puuttunut viittaukset ammatilliseen opettajankoulutukseen. Lakia olisi tarkoitus soveltaa ammatilliseen opettajankoulutukseen monilta osin samoin kuin tutkintokoulutukseen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Johdanto

Ensihoitajan, terveydenhoitajan ja kätilön ammattiin haluavat suorittaisivat jatkossa sairaanhoitajakoulutuksen ja lisäksi kyseisiin ammatteihin johtavan säännellyn koulutuksen. Koulutusmalli on tarkoitettu tilanteeseen, jossa henkilöllä on jo suoritettu sairaanhoitajan koulutus.

Tämä sujuvoittaisi koulutuspolkuja siten, että sairaanhoitajan, joka haluaa ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan tehtävään, ei tarvitsisi suorittaa uutta samantasoista ammattikorkeakoulututkintoa, jolloin korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikat voisivat nykyistä paremmin kohdentua henkilöille, jolla ei vielä ole korkeakoulututkintoa. Koulutusmalli tukee työelämässä olevien aikuisten mahdollisuuksia suunnata ammattiuraansa uudella tavalla hankkia ja uutta ammatillista pätevyyttä työuran aikana.

Koulutusmallin rinnalla on tarkoitus toteuttaa ensihoitajien ja terveydenhoitajien koulutusta yhtenäisenä, nykyisten koulutusohjelmien kaltaisina koulutuksena toisen asteen koulutuksen suorittaneille henkilöille. Tällöin koulutusten pituus pysyy samana ollen 240 opintopistettä ja tavoiteajan ollessa 4 vuotta.

Sairaanhoitajatutkinnon päälle rakentuva 60 opintopisteen terveydenhoitajakoulutus muodostaa yhteensä 270 opintopisteen laajuisen kokonaisuuden (tavoiteaika 4,5 vuotta) ja 90 opintopisteen ensihoitajakoulutus 300 opintopisteen laajuisen kokonaisuuden (tavoiteaika 5 vuotta). Sairaanhoitajatutkinnon päälle rakentuva kätilökoulutus, jonka laajuus on 3000 tuntia ja 18 kuukautta (tavoiteaika 1,5 vuotta) muodostaa yhteensä 5 vuoden koulutuskokonaisuuden. Koulutuspolut ovat pitkiä, mutta parannus nykytilaan, koska tällä hetkellä ainoa mahdollisuus saada ammattipätevyys on suorittaa uusi sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, johon liitetään ensihoitaja (AMK), kätilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) tutkintonimike.

Esitys tukee korkeakoulujen jatkuvaa oppimista. Sairaanhoitajakoulutuksen jo suorittaneen näkökulmasta lyhyemmän koulutuksen suorittaminen olisi houkuttelevampaa, kuin pitkäkestoiseen tutkintokoulutukseen hakeutuminen. Koulutuksen lyhytkestoisuus ja selkeämpi erillinen rakenne voisivat tehdä ensihoitajien, kätilöiden ja terveydenhoitajien kouluttamisen helpommaksi korkeakoulujen yhteistyöhön perustuvana niin kutsuttuna satelliittikoulutuksena, työvoimakoulutuksena tai työnantajan ammattikorkeakoululta tilaamana koulutuksena, jolloin tilaaja vastaa koulutuksen kustannuksista. Tämä helpottaisi äkillisiin ja alueellisiin työvoimatarpeisiin vastaamista.

Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen osaamistavoitteista säätäminen yhtenäistää koulutuksen sisältöä.

Ammatillisen opettajakoulutuksen säädösten tarkentaminen selkeyttää ammatillisen opettajankoulutuksen sääntelyä lainsäädännössä, jolloin koulutuksen asema vastaa nykykäytäntöjä ja on paremmin tunnistettavissa.

4.2.2 Vaikutukset korkeakouluihin

Korkeakoulut, joilla on koulutusvastuu sosiaali- ja terveysalan tutkintoihin, joihin liitetään tutkintonimike ensihoitaja, kätilö tai terveydenhoitaja, saisivat jatkossa koulutusvastuun koulutuksena suoritettavaan ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen. Korkeakoulut olisivat velvollisia järjestämään ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta erillisinä koulutuksina, sekä ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulusta yhtä aikaa sairaanhoitaja (AMK) -tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen kanssa. Kätilökoulutusta korkeakoulut voisivat järjestää myös siten, että kätilö- ja sairaanhoitajaopintoihin haetaan yhtä aikaa ja opiskelija saa ehdollisen opiskeluoikeuden kätilökoulutukseen siihen asti, että sairaanhoitaja (AMK) -tutkintonimikkeeseen johtava koulutus on suoritettu. Uudistusten toteuttaminen edellyttää korkeakouluissa opiskelijavalintakäytäntöjen luomista, opetussuunnitelmien uudistamista ja harjoittelukäytäntöjen uudistamista yhteistyössä työnantajien kanssa.

Uudistus on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti siten, ettei sillä ole merkittävää vaikutusta korkeakoulujen valtionrahoituksen tarpeeseen. Koulutusten toteuttaminen rahoitettaisiin ammattikorkeakoulujen perusrahoituksella. Kyseiset koulutukset on tällä hetkellä toteutettu tutkintoon johtavana koulutuksena, joka tapahtuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksella. Ammattikorkeakoulujen tutkinnot on otettu huomioon ammattikorkeakoulujen merkittävimpänä perusrahoitusta määrittävänä laskentakriteerinä.

Ammattikorkeakoulujen toimilupien muutoksesta syntyy vähäinen hallinnollinen työ korkeakouluissa ja opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Ammatillista opettajankoulutusta koskevilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia korkeakoulujen toimintaan, koska muutokset vastaavat pääosin nykyisiä käytäntöjä. Ammatillisen opettajankoulutuksen mahdollistaminen tilauskoulutuksena laajentaa ammatillisen opettajankoulutuksen tarjontamahdollisuuksia.

4.2.3 Vaikutukset opiskelijoihin ja opintotukeen

Opiskelijoiden asema ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksessa olisi pääosin vastaava kuin tutkintokoulutuksessa olevilla opiskelijoilla. Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus olisivat opintotukeen oikeuttavaa koulutusta kuten nykyisinkin. Uusimuotoisen ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen suorittaminen otettaisiin lisäksi huomioon opintolainahyvityksen ehdoissa.

Vieraskielisenä toteutettavan koulutuksen osalta EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus sekä ammatillinen opettajankoulutus olisivat maksullisia. Vieraskielisten opiskelijoiden osuus on vähäinen eikä maksullisuudella arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia koulutukseen osallistumiseen.

4.2.4 Vaikutukset viranomaisiin

Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus olisi opintotukeen oikeuttavaa koulutusta. Näiden koulutusten huomioiminen edellyttää Kansaneläkelaitoksen ohjeistusten muuttamista ja

pientä lisäkoulutustarvetta henkilöstölle. Muutoksella ei kuitenkaan olisi merkittäviä lisätyötä aiheuttavia vaikutuksia.

Kätilökoulutuksen suorittaneiden, jotka haluaisivat harjoittaa ammattia toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltiossa ja liikkua automaattisen tunnustamisen piirissä, tulisi olla harjoittanut kätilön muodollista pätevyyttä koskevan asiakirjan saatuaan tyydyttävästi kaikkea kätilöntöimeen kuuluvaa toimintaa yhden vuoden ajan. Muussa tapauksessa kätilön ammattipätevyys tunnustettaisiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa ammattipätevyysdirektiivin yleisen tunnustamisjärjestelmän perusteella.

Valvira (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto) vahvistaisi pyydetessä ammattipätevyyden direktiivivastaavuuden jo nykyisin käytössä olevalla Certificate of Current Professional Status (CCPS) todistuksella. Tätä nykyisinkin käytössä olevaa todistusta voitaisiin hyödyntää kätilöiden vuoden työkokemuksen todistamiseen. Työkokemus osoitettaisiin Valviralle työnantajien laatimilla työtodistuksilla, joiden perusteella Valvira voisi varmistua, että henkilö on harjoittanut tyydyttävästi kaikkea kätilöntöimeen kuuluvaa toimintaa tätä tarkoitusta varten hyväksytyssä sairaalassa tai muussa terveydenhuollon laitoksessa vastaavan ajan. Valviran myöntämässä todistuksessa vahvistettaisiin EU- tai ETA-alueelle hakeutuvan ammatinharjoittamisoikeuteen liittyvät tiedot, koulutuksen direktiivivastaavuus ja muiden automaattisen tunnustamisjärjestelmän edellytysten täyttyminen. Jos työkokemusta ei osoiteta, viitattaisiin todistuksessa niin kutsuttuun yleiseen tunnustamisjärjestelmään. Valviralle syntyisi jonkin verran lisätyötä hakemusten käsittelystä. Muutoksella ei kuitenkaan olisi merkittäviä lisätyötä aiheuttavia vaikutuksia.

Vaikka vuoden työkokemuksen puuttuminen ei ole este henkilön liikkuvuudelle, on tällä vaikutuksia yksittäisen henkilön ammatinharjoittamisoikeuden hakemusprosessiin ulkomailla. Kokonaisuutena arvioiden hakemusprosessi, jossa koulutusta arvioidaan yleisessä tunnustamisjärjestelmässä, voi aiheuttaa hakijalle enemmän lisätyötä ja kustannuksia, mutta liikkuvuus on edelleen mahdollista.

4.2.5 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoria kustannusvaikutuksia ammattikorkeakoulujen rahoitukseen. Uusi ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen koulutusrakenne mahdollistaa ammattikorkeakoulujen resurssien tehokkaamman suuntaamisen tutkintoon johtavaan koulutukseen ja tutkinnon jälkeen suoritettavaan koulutukseen. Koulutuspolut sujuvoituvat erityisesti sairaanhoitajakoulutuksen jo suorittaneiden näkökulmasta. Ensihoidon ja terveydenhoitajan tehtäviin tähtääville opiskelijoille voidaan tarjota koulutus, jonka toteuttamisessa on huomioitu heidän taustakoulutuksensa (sairaanhoitajakoulutuksen jo aiemmin suorittaneet – ei-sairaanhoitajat). Uusi koulutusrakenne voi lisätä sairaanhoitajakoulutuksen saaneiden halukkuutta hakeutua ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan koulutukseen, koska kelpoisuuden saaminen ei enää edellytä tutkintoon johtavaan koulutuksen hakeutumista ja suorittamista. Ammatillisen opettajankoulutuksen osalta ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Esityksellä ei ole arvioitu olevan merkittäviä kustannusvaikutuksia opintotukeen. Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukset ovat nykyisellään tutkintoon johtavaa koulutusta, johon opiskelija voi hakea opintotukea. Paikan vastaanottaneiden määrä on ollut vuosina 2023 - 2024 kätilökoulutuksessa keskimäärin 270 opiskelijaa, ensihoitajakoulutuksessa 546 opiskelijaa ja terveydenhoitajakoulutuksessa 1035 opiskelijaa. Muutos pidentää kätilön tehtäviin johtavien koulutusten yhteispituutta puolella vuodella, mikä voi lisätä opintotukimenoja ja opintolainahyvityksen menoja vähäisissä määrin. Opinnot kuitenkin suoritetaan opintotuen 54

kuukauden enimmäisrajan sisällä. Esityksen mukaan koulutuksia voisi toteuttaa myös osa-aikaisena koulutuksena henkilöille, joilla on jo suoritettu sairaanhoitajakoulutus. Tämä voi vähentää opintotuen ja opintolainahyvityksen tarvetta vähäisessä määrin.

4.2.6 Vaikutukset työttömyysturvaan

Nykyisin ainoa tapa pätevöityä ensihoitajaksi, kättilöksi tai terveydenhoitajaksi Suomessa suoritettun koulutuksen perusteella on suorittaa ammattikorkeakoulututkinto. Työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 10.2 §:n 1 kohdan mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot ovat päätoimista opiskelua, eikä henkilöllä lähtökohtaisesti ole oikeutta työttömyysetuuteen.

Esityksen mukaan osa ensihoitaja-, terveydenhoitaja- ja kättilökoulutuksista järjestettäisiin jatkossakin ammattikorkeakoulututkinnon aikana. Tältä osin mahdollisuus saada työttömyysetuutta säilyisi nykyisellään. Koulutusta voitaisiin kuitenkin järjestää myös erillisenä kokopäiväisenä koulutuksena. Tältä osin opinnot olisivat työttömyysturvalain 2 luvun 10.2 §:n 11 kohdan mukaan päätoimista opiskelua, jos opetusta on kokoaikaisesti keskimäärin vähintään neljänä päivänä kalenteriviikossa.

Ensihoitaja-, terveydenhoitaja- ja kättilökoulutusta voitaisiin jatkossa järjestää myös osa-aikaisesti. Osa-aikaisessa opiskelussa olevilla voi olla mahdollisuus saada työttömyysetuutta opintojen estämättä, mutta heitä koskisivat samat esimerkiksi työnhakijan palveluprosessiin osallistumiseen ja työmahdollisuuksien hakemiseen liittyvät velvollisuudet kuin muitakin työnhakijoita. Osa-aikaisesti opiskelevista suurimman osan oletetaan opiskelevan työn tai esimerkiksi perhevapaiden ohella. Lisäksi koulutuksiin otettavien opiskelijoiden määrä arvioidaan maltilliseksi ja erityisesti osa-aikaisesti opiskelevien määrän arvioidaan olevan vähäinen. Näistä syistä myös esityksen vaikutukset työttömyysturvaoikeuteen arvioidaan vähäisiksi.

4.2.7 Sukupuolivaikutukset

Vuosina 2020 - 2024 naisten osuus ensihoitajakoulutuksen opiskelijoista oli 65 %, kättilökoulutuksen 99 % ja terveydenhoitajakoulutuksen 97 %. Sairaanhoitajakoulutuksen opiskelijoista 84 % oli naisia. Koulutusrakenteeseen tehtävät muutokset koskevat suuremmalta osin naisia. Sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen suoritettavan ensihoitaja-, kättilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen rakenteen selkeyttämisen tavoitteena on koulutuspolkujen sujuvoittamisen lisäksi ammatillisten kehittymismahdollisuuksien tukeminen. Terveydenhoitajakoulutuksen ja kättilökoulutuksen osalta nämä vaikutukset koskevat pääosin naisia. Ensihoitajakoulutuksen osalta vastaavat muutokset vaikuttavat sekä miehiin että naisiin. Kättilökoulutuksen yhteislaajuuden piteneminen 4,5 vuotisesta koulutusta 5-vuotiseen koulutukseen lyhentää laskennallisesti pääasiassa naisten mahdollisuutta toimia työelämässä kättilön tehtävissä puolella vuodella. Koulutuksien suoritushetkillä ja suoritusaikoihin ehdotetut joustot tukevat sekä naisten että miesten mahdollisuuksia toteuttaa vanhemmuutta, yhdistää työ- ja perhe-elämää ja hankkia uutta osaamista työuran aikana.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehtoisia tapoja uudistaa kaksoistutkintojen rakennetta käsiteltiin sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämishankkeessa. Eri vaihtoehtojen vahvuudet ja heikkoudet on kirjattu hankkeen loppuraporttiin.

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämishankkeessa oli laaja yksimielisyys siitä, että mm. seuraavien edellytysten on täyttyvä koulutusrakennetta koskevista ehdotuksista. Työmarkkinoiden toimivuuden vuoksi ensihoitajien, kättilöiden ja terveydenhoitajien on jatkossakin saatava laillistus sairaanhoitajiksi, kuten tällä hetkellä. Tästä syystä valmistelu ei voinut pohjautua sellaisen tutkintoon johtavan koulutuksen toteuttamiseen, joka olisi tuottanut ainoastaan ensihoitajan, kättilön tai terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen ja kelpoisuuden. Lisäksi lähtökohtana oli, että koulutusmallien tulee mahdollistaa ammattipätevyysdirektiivin tarkoittama automaattinen tunnustaminen.

Hankkeen aikana arviointiin myös vaihtoehtona toteuttaa ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona tai siirtää koulutus yliopistoihin. Nämä vaihtoehdot eivät kuitenkaan saaneet ryhmässä laajaa kannatusta.

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeessa käsiteltiin yhtenä vaihtoehtona koulutusmallia, jossa ensihoitajien, kättilöiden ja terveydenhoitajien koulutus toteutettaisiin sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen suoritettavana yliopistokoulutuksena. Mallia ei esitetty jatkovalmisteluun siihen liittyvien useiden ongelmien vuoksi. Työryhmässä ei noussut esiin sellaisia koulutuksen sisällön kehittämiseen liittyviä tarpeita, joiden toteuttaminen edellyttäisi koulutuksen siirtämistä yliopistoihin. Malli mm. heikentäisi mahdollisuuksia moniammatillisuuden toteuttamiseen suhteessa laajaan määrään muita sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, joita koulutetaan ammattikorkeakouluissa. Ensihoitajan ja terveydenhoitajan koulutuksen opetussuunnitelmia ei voisi toteuttaa integroidusti sairaanhoitajakoulutuksen aikana. Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusten käynnistäminen ja kehittäminen yliopistoissa edellyttäisi erilliset resurssit ja valmistelu-aikaa. Kahden rinnakkaisen koulutuksen resursointia korkeakoulujärjestelmän sisällä ei pidetty taloudellisesti tarkoituksenmukaisena. Työryhmä esitti, että ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen moniammatillinen ja tieteenalojen välinen ja tieteenalan sisäinen yhteistyö pitäisi ratkaista koulutuksessa ja jatkuvassa oppimisessa muulla tavoin.

Ensihoitajakoulutuksen ja terveydenhoitajakoulutuksen osalta arvioitiin vaihtoehtoa, jossa niiden nykyistä tutkintorakennetta ei muuteta, mutta sairaanhoitajan koulutuksen jo suorittaneille tarjottaisiin mahdollisuutta suorittaa laajoja osia (moduleita) näistä tutkinnoista. Mallia pidettiin muuten mahdollisena, mutta työryhmässä tunnistettiin koulutuksen sääntelemättömästä asemasta nousevia ongelmia. Mallia ei esitetty jatkovalmisteluun. Mallin heikkoutena olisi muun muassa se, että koulutuksen laajuus ja sisällöt voivat vaihdella ammattikorkeakouluittain, koska koulutusta ei säädellä eikä terveydenhoitaja- ja ensihoitajakoulutuksella olisi näin ollen ammattikorkeakoululainsäädännössä selkeää asemaa. Työryhmä arvioi, että laillistus edellyttäisi sitä, että koulutuksen laajuus ja osaamistavoitteet olisi määritelty lainsäädännössä. Myös tutkintonimikkeen myöntämistä sääntelemättömän koulutuksen perusteella pidettiin lähtökohtaisesti ongelmallisena.

SOTEKO-hankkeessa arvioitiin myös vaihtoehtoa toteuttaa ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona. Hanketyöryhmän jäsenet eivät pääsääntöisesti pitäneet mallia tarkoituksenmukaisena erityisesti, koska johtaisi pitkiin koulutuspolkuihin ja olisi ristiriidassa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa koskevien kehittämislinjausten ja säädösten kanssa. Hanketyöryhmästä TEHY:n edustaja kuitenkin kannatti mallia.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon laajuus on pääsääntöisesti 90 opintopistettä. Lainsäädännön mukaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon laajuus voi olla myös 60 opintopistettä. Koulutuspolun pituuteen vaikuttaa myös tutkintoa edeltävä työkokemusvaatimus, joka on kaksi vuotta.

Nykyistä pidemmän koulutusmallin arvioitiin vähentävän kelpoisen työvoiman saatavuutta etenkin siirtymävaiheessa, lyhentää kätilöiden työuria ja heijastuvan koulutuksen vetovoimaan. Opiskelijoiden näkökulmasta on ongelma, jos tavoiteammattiin pääseminen edellyttää pitkää koulutuspolkua. Ensihoitajakoulutuksen opettajaverkoston mukaan ensihoitajakoulutus ei sovellu luonteensa puolesta ylemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi eivätkä ensihoitajan ammattiin suuntautuvat opiskelijat kokisi sairaanhoitajakoulutuksen suorittamista mielekkäänä väliaskeleena.

Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen toteuttaminen ylempänä ammattikorkeakoulututkintona edellyttäisi lukuisten poikkeusten säätämistä, mikä heikentäisi tutkintojärjestelmän yhtenäisyyttä, selkeyttä ja tunnistettavuutta. Kansallisen koulutusjärjestelmän ja direktiivin vaatimusten yhteensovittaminen koulutuksen laajuuden määrittämisen osalta osoittautui hyvin vaikeaksi, mikäli kätilökoulutus toteutettaisiin ylempänä ammattikorkeakoulututkintona. Korkeakoululainsäädännössä on opintojen mitoituksesta ja yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen vaadittavasta työmäärästä säädetty yhtäläisesti koko korkeakoulusektorin osalta (ammattikorkeakouluasetus 3 §, yo-tutkintoasetus 5 §): ”Opintojen mitoituksen peruste on opintopiste. Opintojaksot pisteytetään niiden edellyttämän työmäärän mukaan. Yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä.” Tutkintojen tavoitteelliset suorittamisajat, joihin opiskelijan opiskeluoikeuden kesto kytkeytyy, perustuvat samaan mitoitukseen. Opintopistemitoitus koskee tutkintoja ja erikoistumiskoulutusta.

Direktiivin edellyttämiä tuntimääriä ei meillä täten saavutettaisi 120 op:n tai 90 op:n laajuisilla tutkinnoilla, sillä laskennallisesti:

a) 120 op = 3200 h (direktiivin vaatimuksista uupuu 400 h)

b) 90 op = 2400 h (direktiivin vaatimuksista uupuu 600 h)

Mikäli kätilökoulutuksen laajuus määriteltäisiin opintopisteillä, direktiivin vaatimat tuntimäärät saavutettaisiin:

a) 134 op (3600 h) laajuisilla tutkinnoilla

b) 112 op (3000 h) laajuisilla tutkinnoilla.

Tämän seurauksena kätilöiden ylempään ammattikorkeakoulututkinnon laajuus olisi 112 opintopistettä tai 134 opintopistettä.

Työkokemusvaatimuksen laskeminen yhteen vuoteen voisi johtaa paineisiin laskea työkokemusvaatimusta myös muissa ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa, mikä muuttaisi ylempään ammattikorkeakoulututkinnon luonnetta. Työkokemusvaatimuksen poistamisen tai lyhentämisen tarkoituksenmukaisuudesta ei ole käyty laajempaa perusteellista keskustelua. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämishankkeessa arvioitiin, ettei työkokemusvaatimuksesta ole tarkoituksenmukaista luopua.

Työryhmä ei pitänyt tarkoituksenmukaisena, että ylempinä ammattikorkeakoulututkintoina suoritetaan perustutkinnon kaltaisia koulutuksia. Ammattikorkeakoulututkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ero haluttiin pitää olla selkeänä. Ilman merkittävää koulutuksen sisällöllistä uudistamista nykyistä ammattikorkeakoulututkintotasoista koulutusta ei voi muuttaa korkeammalle tutkintotasolle. Lisäksi ongelmana pidettiin sitä, että ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan ylempään ammattikorkeakoulututkinnon myötä tulisi määritellä

tämän koulutuksen suhde ja vaikutukset nykyisiin terveydenhoitaja (YAMK) ja ensihoitaja (YAMK) -tutkintoihin. Malli tekee ensihoitajan, kättilön tai terveydenhoitajan urapolun epäselväksi, koska ei olisi enää ylemppää ammattikorkeakoulututkintoa, joka johtaisi vaativimpiin tehtäviin.

Ensihoitajan, kättilön ja terveydenhoitajan osaamistavoitteiden saavuttaminen edellyttää harjoittelua. Lisäksi kättilökoulutukseen on direktiivin nojalla sisällytettävä harjoittelua. Tämä vaihtoehto edellyttäisi näin ollen sitä, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rakenteeseen säädettäisiin ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusta koskeva poikkeus, jotta tutkinto sisältäisi harjoittelua. Tästä seuraisi se, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon muut osaamistavoitteet eivät täytyisi tutkinnon nykyisen laajuuden puitteissa.

Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutus poikkeaisi nykyisestä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon toteuttamisen pedagogisesta viitekehyksestä ja tavoitteista. Näissä tehtävissä tulisi olla sellaisia laajoja työelämän kehittämisen vastuita, että ne sopisivat nykyisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon pedagogiseen viitekehykseen ja vastaisi ylemmälle ammattikorkeakoulututkinnoille säädetyjä tavoitteita. Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutus eivät sopisi nykyiseen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon profiliin.

Kättilötyön direktiivin edellyttämien osaamiskokonaisuuksia taikka ensihoitajan ja terveydenhoitajan ammatillisia valmiuksia olisi haastavaa sisällyttää yhdessä ylemmältä ammattikorkeakoulututkinnolta edellytettävän osaamisen kanssa sen laajuuden rajoissa. Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutus eivät ole ensisijaisesti kehittämistoiminnan ja tutkimukseen suuntautuvia tutkintoja, vaan ammatillisesti suuntautuneita koulutuksia. Ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa tulee olla riittävästi tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyviä sisältöjä. Nämä ovat tärkeitä muun muassa tieteellisten jatko-opintovalmiuksien näkökulmasta. Näin ollen muun muassa tohtoritutkinnon edellyttämää osaamista olisi haastava sisällyttää opetussuunnitelmaan, jolloin ensihoitajien, kättilöiden, ja terveydenhoitajien koulutuspolku tohtoriopintoihin heikkenisi. Vaihtoehtoisesti varsinaisten ensihoidon, kättilötyön ja terveydenhoitajan ammatillisten opintojen osuus jäisi vähäiseksi.

Koulutusmalli ylempänä korkeakoulututkintona olisi kansainvälisesti vertailukelpoinen, mutta ei edellytys ammattipätevyysdirektiivin mukaiselle tunnustamiselle. Ammattipätevyysdirektiivin mukainen kättilöiden automaattinen tunnustaminen perustuu koulutuksen vähimmäisvaatimusten yhteensovittamiseen: ”Jokaisen jäsenvaltion on tunnustettava ammattipätevyysdirektiivin liitteessä V olevassa 5.5.2 kohdassa luetellut kättilön muodollista pätevyyttä osoittavat asiakirjat, jotka täyttävät 40 artiklassa tarkoitetut koulutuksen vähimmäisvaatimukset ja ovat 41 artiklassa tarkoitettujen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisia.” Näin ollen sillä, millaisen koulutusmuodon kautta pätevyys ammattiin on hankittu, ei ole kättilöiden vapaan liikkuvuuden ja ammattipätevyyden tunnustamisen kannalta merkitystä. Kättilökoulutukselle ei muutenkaan ole vakiintunutta toteuttamistapaa, vaan toteuttamistavat vaihtelevat laajasti Euroopan unionissa.

Direktiivi mahdollistaa sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen suoritettavan kättilökoulutuksen toteuttamisen kahdella tavalla:

- täysipäiväinen kättilön koulutus on kestänyt vähintään kaksi vuotta ja vähintään 3 600 tuntia, joka voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä, ja sen edellytyksenä on liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja;

- täysipäiväinen kätilön koulutus on kestänyt vähintään 18 kuukautta ja vähintään 3 000 tuntia, joka voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä, sen edellytyksenä on liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja ja sen jälkeen on vuoden ajan harjoitettu ammattiin liittyviä tehtäviä, mistä kotijäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet todistuksen. Todistuksella on osoitettava, että sen haltija on kätilön muodollista pätevyyttä osoittavan asiakirjan saatuaan harjoittanut tyydyttävästi kaikkea kätilöntöimeen kuuluvaa toimintaa tätä tarkoitusta varten hyväksytyssä sairaalassa tai muussa terveydenhuollon laitoksessa vastaavan ajan.”

Näiden kahden vaihtoehdon välillä päädyttiin 18 kuukautta kestävään koulutukseen. Tämän laajuista koulutusta pidettiin riittävän laajana tuottamaan edelleen kätilötyön edellyttämä osaaminen. Pidemmän koulutuksen suorittamista ei pidetty tarkoituksenmukaisena kaikilta opiskelijoilta, koska se pidentäisi entisestään koulutuspolkuja ja koska automaattisen tunnustamisen edellytykset voi täyttää harjoittamalla ammattiin liittyviä tehtäviä vuoden ajan. Liikkuminen on mahdollista myös yleisen tunnustamisjärjestelmän puitteissa. Kaiken kaikkiaan vain melko pieni osa Suomessa koulutetuista kätilöistä liikkuu EU/ETA-alueen sisäisillä työmarkkinoilla.

SOTEKO-hankkeessa ehdotettiin, että hakukelpoisuutena kätilökoulutukseen ja erikseen järjestettävään ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutukseen olisi laillistus sairaanhoitajana. Valmisteluvaiheessa arviointiin kuitenkin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Valviran kanssa, että ammattihenkilöiden sääntelyn ja valvonnan näkökulmasta laillistusta ei ole tarvetta edellyttää suomalaisen koulutuksen suorittaneilta.

Opintolainahyvityksen osalta arvoitiin myös mahdollisuutta laajentaa oikeutta saada opintolainahyvitys ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen osalta tilanteisiin, joissa kyseiset koulutuksen ja sairaanhoitajakoulutuksen suorittamisen väliin jäisi pidempi aikajakso. Näillä muutoksilla olisi ollut kustannusvaikutuksia. Ottaen huomioon kustannusten kasvu ja tarve säilyttää kannusteet ensimmäisen korkeakoulututkinnon nopeaan suorittamiseen, opintolainahyvityksen oikeuden laajentamista ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Terveydenhoitajakoulutus

Muissa maissa suomalaista terveydenhoitajakoulutusta lähinnä ovat erilaiset Community Health Nursing, Health Visiting, Primary Health Care ja Public Health -koulutukset. Koulutusta järjestetään lyhyemmällä erikoistumis- ja täydennyskoulutusohjelmilla ja maisterin tutkintoon tähtäävänä koulutuksena, jonka pohjakoulutusvaatimuksena on sairaanhoitajan tutkinto. Post graduate diploma -ohjelmia järjestetään ainakin Yhdysvalloissa. Terveydenhoitajakoulutusta on järjestetty eri muodoissaan kaikissa pohjoismaissa 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Ammattikorkeakoulujen ja terveydenhoitajien ammattijärjestön mukaan suomalaiselle koulutukselle ja terveydenhoitajan tehtävälle ei kuitenkaan ole täyttä vastaavuutta muiden maiden järjestelmissä.

Ruotsissa terveydenhoitajan ammattia vastaa lähiten ”distrikssköterska”. Tämä koulutus toteutetaan erikoissairaanhoitajakoulutuksena (specialistsjuksköterskeexamen, Postgraduate Diploma in Specialist Nursing). Ruotsissa on useita korkeakouluissa suoritettavia erikoissairaanhoitajakoulutuksia, joilla voi erikoistua eri aloille. Niiden laajuus on yleensä 60 ECTS-pistettä. Terveydenhoitajakoulutus on ainoa erikoisala, jonka laajuus on 75 ECTS-pistettä. Ruotsin opetusministeriön alainen yliopisto- ja korkeakouluneuvosto Universitets- och

högskolerådet UHR on määritellyt erikoissairaanhoitajakoulutuksen yhteiset osaamistavoitteet ja erikoisalakohdaisia osaamistavoitteita. Erikoiskoissairaanhoitajakoulutukseen pääsyn edellytyksenä on laillistus sairaanhoitajana. Korkeakoulut voivat lisäksi edellyttää esimerkiksi työkokemusta. Ruotsissa sairaanhoitajakoulutuksen laajuus on 3 vuotta/180 opintopistettä. Terveystenhoitajakoulutus on Ruotsissa Bolognan prosessin mukaista toisen syklin koulutusta.

Terveystenhoitajan työ on itsenäistä ja moniammatillista terveyden edistämistä, sairauden ehkäisyä ja hoitoa. Koulutus sisältää teoriaopintoja ja harjoittelua. Valmistuneet työllistyvät muun muassa perhekeskuksiin, lastenneuvoloihin, kouluterveydenhuoltoon, avohoitotyöhön, kotisairaanhoitoon ja aikuisten ja iäkkäiden terveydenhoitoon. Terveystenhoitajan ammatinharjoittaminen ei edellytä lupaa eikä ammattinimikettä ole säännelty. Erikoissairaanhoitajan ammatinimike on suojattu ja edellyttää erikoistumiskoulutuksen suorittamista. Lisäksi Ruotsissa on tarjolla useissa yliopistoissa ”Public Health” -nimistä syventävää koulutusta, jonka kesto on 1–2 vuotta.

Norjassa terveydenhoitajan ammatin lähin vastine on helsesykepleie. Nimike on ollut aiemmin helsesøster, mutta muutettu vuonna 2019. Terveystenhoitajakoulutusta on aiemmin järjestetty 60 op laajuisina koulutusohjelmoina EQF tasolla 6. Vuodesta 2021 alkaen uudet Norjan opetusministeriön säännökset edellyttävät, että ohjelmat järjestetään EQF tasolla 7, vähintään 90 op laajuisina siten, että on mahdollista ottaa lisäksi 30 opintopistettä, jolla saa maisterintutkinnon. Norjassa yliopistot järjestävätkin kaksivuotisia maisterin tutkintoon tähtäviä koulutusohjelmia, mutta myös lyhyemmän 90 op laajuisen koulutuksen suorittaminen on mahdollista. Koulutuksen pohjakoulutusvaatimuksena on sairaanhoitajan tutkinto (180 op) ja laillistus Norjassa sairaanhoitajan. Säännökset eivät edellytä työkokemusta, mutta yliopistot edellyttävät usein vähintään 1 vuotta työkokemusta rekisteröitynä sairaanhoitajana. Koulutukseen sisältyy 15 opintopisteen laajuinen harjoittelu. Koulutuksen osaamistavoitteita, pohjakoulutusvaatimuksia ja laajuutta säännellään. Norjassa koulutus ja työ painottuu lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävään työhön. Terveystenhoitajan ammatinharjoittaminen ei edellytä lupaa eikä ammattinimikkeen käyttöä ole säännelty.

Tanskassa terveydenhoitajan erikoistumiskoulutus (specialuddannelse til sundhedsplejerske) edellyttää sairaanhoitajan tutkintoa, lupaa työskennellä sairaanhoitajana ja kolmen vuoden työkokemusta määrättyiltä osa-alueilta. Ohjelma on laajuudeltaan 90 opintopistettä, josta 30 opintopistettä on harjoittelua. Myös Tanskassa työ painottuu raskaana olevien naisten, vastasyntyneiden, lasten ja perheiden kanssa tehtävään työhön. Koulutus oikeuttaa terveydenhoitajan (sundhedsplejerske) arvonimeen. Koulutuksen ja arvonimen englanninkielinen nimi on Health Visitor. Terveystenhoitajan erikoistumiskoulutuksesta, mm. sen laajuudesta, osaamistavoitteista ja pohjakoulutuksesta säädetään erikseen. Tanskan potilasturvallisuusviranomaisen ylläpitää rekisteriä erikoistumiskoulutuksen suorittaneista sairaanhoitajista. Lisäksi Tanskassa järjestetään kansanterveystieteisiin painottunutta laaja-alaisempaa maisterin tutkintoon johtavaa koulutusta, ”Master in Public Health”, joka on suunnattu terveydenhuollon asiantuntijoiden lisäksi mm. politiikan tutkijoille. Ammatti sundhedsplejerske on komission tietokannan mukaan säännelty ammatti.

Alankomaissa ei ole suomalaista terveydenhoitajaa vastaavaa ammattia. Alankomaissa voi suorittaa erilaisia erikoistumiskoulutuksia tai niiden moduuleja, joista osa antaa valmiuksia esimerkiksi äitien, lasten ja nuorten kanssa tehtävään työhön. Erikoistumiskoulutuksia ei ole säännelty eikä niitä merkitä terveydenhuollon ammattihenkilöiden kansalliseen rekisteriin (BIC-register). Opetusministeriö ei rahoita erikoistumiskoulutusta.

5.2.2 Kätilökoulutus

Kätilökoulutuksen järjestäminen vaihtelee eri Euroopan maissa. Suurimmassa osassa maista koulutus toteutetaan korkeakouluissa kandidaatintutkinnon tasoisena koulutuksena, mutta osassa maista on rinnalla vielä ammatillinen kätilökoulutus. Eurooppalaisessa vertailussa pienemmässä osassa maista kätilökoulutus rakentuu sairaanhoitajakoulutukselle. Vuonna 2015 toteutetun selvityksen mukaan suuressa osassa Euroopan maista kätilökoulutus toteutetaan ilman edeltävää sairaanhoitajakoulutusta ja koulutuksen kesto on 3-5 vuotta. Sairaanhoitajakoulutukselle rakentuva kätilökoulutus toteutetaan Espanjassa, Iso-Britanniassa, Portugalissa, Sveitsissä, Norjassa, Islannissa, Ruotsissa ja Virossa. Molemmat vaihtoehdot toteutuvat ainakin kahdessa maassa.

Ruotsissa kätilöiden (barnmorske) koulutus toteutetaan sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen suoritettavana kätilökoulutuksena (barnmorskeexamen, Postgraduate diploma). Ruotsin opetusministeriön alainen yliopisto- ja korkeakouluneuvosto Universitets- och högskolerådet UHR on määritellyt kätilökoulutuksen keston, pohjakoulutusvaatimukset ja osaamistavoitteet. Kätilökoulutukseen pääsyn edellytyksenä laillistus sairaanhoitajaksi. Kätilökoulutuksen laajuus on 90 opintopistettä. Laillistuksen edellytyksenä on kätilökoulutuksen suorittaminen. Korkeakoulut voivat lisäksi edellyttää esimerkiksi työkokemusta.

Ruotsissa on sekä 1-vuotisia maisteritason tutkintoja (magister) ja 2-vuotisia maisterin tutkintoja (masterexamen). Korkeakoulut toteuttavat kätilökoulutusta siten, että opiskelija suorittaa laillistuksen edellytyksenä olevan kätilökoulutuksen/kätilötutkinnon (barnmorskeexamen), mutta voi samalla koulutuksella saada myös 1-vuotisen maisteritasoisen tutkinnon (magister). Tällä maisteritasoisella tutkinnolla ei kuitenkaan ole merkitystä ammattioikeuden saamisen näkökulmasta. Ruotsalainen kätilökoulutus vastaa ammattipätevyysdirektiivin kohtaa 41.1 c. Kätilökoulutus on Ruotsissa Bolognan prosessin mukaista toisen syklin koulutusta.

Norjassa kätilöiden (jordmor) koulutus perustuu 3-vuotiseen sairaanhoitajatutkintoon. Koulutus toteutetaan 120 ECT laajuisena maisterintutkintoon johtavana koulutuksena EQF tasolla 7. Koulutuksen osaamistavoitteita, pohjakoulutusvaatimuksia ja laajuutta säännellään. Koulutukseen pääsyn edellytyksenä on sairaanhoitajan koulutus ja laillistus Norjassa sairaanhoitajana. Lisäksi yliopistot edellyttävät usein vähintään yhden vuoden ammatillista kokemusta sairaanhoitajana. Osa korkeakouluista voi edellyttää pidempää ja erikoistuneempaa työkokemusta. Kätilökoulutuksen laajuus on 120 opintopistettä ja se johtaa kätilötieteen maisterin tutkintoon. Ammatin harjoittaminen ja ammattinimikkeen käyttö edellyttävät lupaa.

Tanskassa kätilökoulutus (jordemoder) ei suoriteta sairaanhoitajakoulutuksen pohjalta. Kätilön ammattiharjoittamisoikeuden antaa 210 opintopisteen laajuinen toisen asteen koulutuksen pohjalta suoritettava 3,5 vuotinen kandidaatintutkintoon johtava koulutus. Tämän koulutuksen suorittaneilla on mahdollisuus suorittaa kätilötieteen maisteriopinnot. Koulutuksen laajuutta ja osaamistavoitteita säännellään. Kätilö on Tanskassa säännelty ammatti. Kätilöt merkitään kansalliseen terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisteriin.

Alankomaissa kätilökoulutusta (verloskundige) toteutetaan ammattikorkeakouluissa. Koulutus toteutetaan 4-vuotisena kandidaatin tutkintoon johtavana koulutuksena. Valmistuessaan opiskelija on täysin pätevä toimimaan kätilönä. Kandidaattiohjelma on EU-direktiivien mukainen. Lisäksi sen on täytettävä kätilöiden laillisen koulutuksen vaatimukset Alankomaissa. Kätilökoulutuksen vähimmäislaajuudeksi on säädetty 3 vuotta. Lisäksi koulutuksen rakennetta ja sisältöä säännellään yksityiskohtaisesti. (<https://wetten.overheid.nl/BWBR0024254/2023-01-01>).

Kätilöille on vuodesta 2023 saakka suunnattu maisterintutkintoon johtavaa koulutusta, jolla voi kehittää osaamista kätilö -, johtamis -, innovaatio - ja tutkimustyössä. Lisäksi on maisteriohjelma Physician Assistant Master program, jossa voi erikoistua äitiyshuoltoon sairaalassa. Maisterintutkinnon suorittamisella ei ole merkitystä kätilön rekisteröimisen ja ammattioikeuksien kannalta.

5.2.3 Ensihoitajakoulutus

5.2.3.1 Ruotsi

Ruotsissa ensihoitajan ammattia vastaa lähiten ambulanssjukskoterska. Tämä koulutus toteutetaan erikoissairaanhoitajakoulutuksena (specialistsjuksköterskeexamen, Postgraduate Diploma in Specialist Nursing. Erikoistumiskoulutuksen nimi on specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot ambulanssjukvård (Specialist nurse specialised in Pre-hospital Emergency Care). Koulutuksen laajuus on 60 ECTS_pistettä ja se määriteltä Bolognan prosessin mukaiseksi toisen syklin koulutukseksi.

Ruotsissa on useita korkeakouluissa suoritettavia erikoissairaanhoitajakoulutuksia, joilla voi erikoistua eri aloille. Niiden laajuus on yleensä 60 ECTS-pistettä. Ruotsin opetusministeriön alainen yliopisto- ja korkeakouluneuvosto Universitets- och högskolerådet UHR on määritellyt erikoissairaanhoitajakoulutuksen yhteiset osaamistavoitteet ja erikoisalakohdaisia osaamistavoitteita. Erikoissairaanhoitajakoulutukseen pääsyn edellytyksenä on laillistus sairaanhoitajana. Korkeakoulut voivat lisäksi edellyttää esimerkiksi työkokemusta. Ruotsissa sairaanhoitajakoulutuksen laajuus on 3 vuotta/180 opintopistettä.

Ruotsissa ensihoitajan ammatinharjoittaminen ei edellytä lupaa, mutta erikoissairaanhoitajan ammatinimike on suojattu ja edellyttää erikoistumiskoulutuksen suorittamista.

5.2.4 Tanska

Tanskassa on kaksi säänneltyä ammattia; 1) ambulancebehandler med særlig kompetence (englanniksi paramedic) ja ambulancebehandler (englanniksi Emergency Medical Technician, EMT. Ammattiin ambulancebehandler johtaa toisen asteen ammatillinen koulutus, jonka laajuus vaihtelee hakijan pohjakoulutuksen mukaan, ollen kuitenkin noin 4 vuotta.

Korkeakoulut tarjoavat lisäkoulutuksen ammattiin ambulancebehandler med særlig kompetence. Koulutuksen pääsyn edellytyksenä on ambulancebehandler -koulutus ja kolme vuoden työkokemus. Koulutukseen sisältyy akateemisia opintoja ja harjoittelua. Koulutuksen tavoitteet on laadittu korkeakoulujen ja alueen edustajien kanssa ja ne on hyväksynyt Tanskan terveystieteiden viranomainen (Sundhedsstyrelsen).

5.2.4.1 Norja

Norjassa on kaksi säänneltyä ammattia, ambulanssityöntekijä (ambulansearbeider, eng. emergency medical technician) ja ensihoitaja (paramedisiner, engl. paramedic). Ensihoitajan ammatti (paramedisiner) vastaa näistä kahdesta säännelystä ammatista paremmin suomalaista ensihoitajan ammattia. Ambulanssityöntekijän koulutus on perusasteen jälkeistä koulutusta, josta kaksi vuotta toteutuu lukiossa ja kaksi vuotta työelämässä tapahtuvana koulutuksena. Ambulanssityöntekijän ammattiharjoitteluluvan voi saada myös suorittamalla kandidaatintutkinnon ensihoidossa (bachelorgrad i paramedisin) Lisäksi sairaanhoitaja voi saada luvan ammattiin, mutta se edellyttää määriteltä työkokemusta ja tiettyjen lisäkoulutusten suorittamista.

Ensihoitajan (paramedisiner) ammatin harjoittaminen edellyttää lupaa, jonka edellytyksenä ensihoidon kandidaatintutkinnon suorittaminen (bachelorgrad i paramedisin). Ensihoidon kandidaatintutkinnon laajuus on 180 ECT ja EQF taso 6. Koulutuksen osaamistavoitteita, pohjakoulutusvaatimuksia ja laajuutta säännellään. Norjassa on säädetty ambulanssityöntekijöitä ja sairaanhoitajia koskeva siirtymäjärjestelmä. Sairaanhoitaja ja ambulanssityöntekijät voivat siirtymäkauden aikana hakea lupaa toimia ensihoitajana. Lupa edellyttää pohjakoulutuksesta riippuen mm. lisäkoulutusta ja työkokemusta ensihoidossa. Lisäksi Norjassa ensihoitajille on tarjolla 2-vuotinen maisteritutkinto Master Program in Prehospital Critical Care (PHCC) Emergency Medical Care.

5.2.4.2 Alankomaat

Alankomaissa ensihoitajaa tehtävää lähinnä vastaavaan ammattilaisten (ambulanceverpleegkundige) koulutus perustuu sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen suoritettaviin lisäkoulutuksiin. Koulutusta ei ole säännelty. Ambulansseissa on oltava kuljettajan lisäksi yksi rekisteröity sairaanhoitaja, jolla on laaja vastuu ensihoidosta. Ensihoitaja (paramedic) ei ole säännelty ammatti Alankomaissa eikä heitä merkitä terveydenhuollon ammattilaisten BIC-rekisteriin.

6 Lausuntopalaute

Lausuntopyyntö lähetettiin sisäministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle, valtiovarainministeriölle, korkeakouluille, hyvinvointialueille, alan ammattijärjestöille, korkeakoulujen opiskelijajärjestöille sekä joillekin sote-alan yrityksille ja palveluntarjoajille. Lausuntoja saatiin 51 kappaletta. Lausunnonantajat edustivat laajasti korkeakouluja, hyvinvointialueita, ammattiliittoja, opiskelijajärjestöjä ja viranomaisia. Lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM011:00/2025>.

Yleisesti uudistuksen tavoitteet koulutuspolkujen sujuvoittaminen, päällekkäisten tutkintojen vähentäminen ja jatkuvan oppimisen edistäminen saivat laajaa kannatusta ja sitä pidettiin tarpeellisena ja työelämälähtöisenä. Uudistus nähtiin keinona nopeuttaa valmistumista ja parantaa resurssien käyttöä, erityisesti tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveysalalla on kasvava henkilöstöpula. Uudistuksen toteutustapoja kannatettiin pääosin, mutta joihinkin kohtiin esitettiin yksittäisiä tai muutamia kriittisiä kommentteja.

Esitetty muutos, jonka jälkeen ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutukset eivät enää olisi tutkintoon johtavia, herätti jonkin verran kritiikkiä pääosin ammattijärjestöissä. Kritiikki kohdistui erityisesti siihen, että tutkintoaseman purkaminen heikentäisi ammatillista asemaa, kansainvälistä vertailtavuutta ja koulutuksen vetovoimaa. Lisäksi se voisi lausunnonantajien mielestä aiheuttaa epäselvyyksiä työmarkkinoilla. Pääosa lausunnonantajista ei pitänyt tutkintoaseman muutosta ongelmallisena. Kritiikin perustella ei tehty muutoksia, koska ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen suorittaneiden asema työmarkkinoilla ei tule uudistuksen myötä miltään oleelliselta osalta muuttumaan. Heidän aiemmin tai yhtä aikaa suorittamaansa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon liitetään edelleenkin sama tutkintonimike ja he ovat päteviä samoihin työtehtäviin kuin aiemminkin. Tutkintojen suora vertailtavuus ja koulutuksen muoto ei ole EU/ETA-valtioiden osalta kriittistä, koska tutkintojen tunnustaminen perustuu EU:n ammattipätevyysdirektiiviin, minkä vuoksi kansallisesti tiettyyn tehtävään pätevöittävä koulutus tunnustetaan vastaavaan tehtävään toisessa EU-valtiossa.

Korkeakoulut, hyvinvointialueet ja sosiaali- ja terveysministeriö suhtautuvat pääosin myönteisesti uudistuksen tavoitteisiin. Ne kannattavat mahdollisuutta suorittaa koulutuksia sairaanhoitajatutkinnon jälkeen ilman uuden tutkinnon suorittamista. Ensihoitajien laillistaminen omalla nimikkeellään sai laajaa tukea, ja joustavat opintopolut sekä osa-aikainen opiskelu nähtiin tärkeinä opiskelijoiden elämäntilanteiden huomioimiseksi.

Kätilökoulutuksen opettajaverkosto, SAMOK ja monet ammattijärjestöt kritisoivat sitä, että kätilökoulutus ei olisi tutkintoon johtavaa ja sen laajuus ilmaistaisiin tunteina eikä opintopisteinä. Kritiikkiä esitettiin koulutuksen kuormittavuudesta, koulutuksen suorittamisen epärealistisesta aikataulusta ja tuntiperusteisuudesta. Muutamassa lausunnossa esitettiin, että kätilökoulutus tulisi järjestää kaksivuotisena ylempänä ammattikorkeakoulututkintona. Kätilökoulutuksen nostamista YAMK-tasolle pidettiin lausunnoissa perusteltuna, koska kätilötyö on asiantuntijatasoista ja vaatii laajaa osaamista. Kätilökoulutusta ei ole ehdotettu järjestettävän ylempänä ammattikorkeakoulututkintona, koska se muuttaisi huomattavasti ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon luonnetta ja pidentäisi entisestään kätilöiden koulutuspolkua. Ottaen huomioon ammattipätevyysdirektiivin edellyttämät tuntimäärät (41 artikla, mallin b mukainen koulutus), tällaisen tutkinnon laajuudeksi tulisi 135 opintopistettä jolloin koulutuspolun pituus olisi seitsemän vuotta ja 9 kuukautta, mistä 2 vuotta olisi ylempää ammattikorkeakoulututkintoa edeltävää työkokemusta.

Koulutuksen muuttaminen toisen tasoiseksi tutkinnoksi edellyttäisi myös sitä, että koulutuksen sisältöön ja tavoitteisiin tulisi merkittäviä muutoksia. Valmistelun aikana ei ole kuitenkaan tullut esiin, että suomalaisen kätilökoulutuksen sisältöä ja tavoitteita olisi tarvetta muuttaa, vaan koulutusta on nykyisellään pidetty hyvin työelämän tarpeita vastaavana. Aiemmassa valmistelussa ensihoitajakoulutuksen ei ole katsottu luonteensa puolesta soveltuvan ylemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi, eikä YAMK-tasosta terveydenhoitajakoulutusta pidetty tarkoituksenmukaisena. YAMK-tutkintoon on myös tutkintoa edeltävä kahden vuoden työkokemusvaatimus, joka hidastaisi opintojen aloittamista.

Terveydenhoitajakoulutuksen osalta muutamat tahot korostivat nykyisen hyvin laajaan hyväksilukuun perustuvan 60 opintopisteen koulutuksen toimivuutta ja vaativat sen säilyttämistä tutkintoon johtavana koulutuksena. Tällaista koulutusta ei kuitenkaan ole lainsäädännössä, vaan kyseinen malli perustuu aiemmin suoritettun tutkinnon laajaan hyväksilukuun (180 op) ja näin usean saman tasoisen tutkinnon suorittamiseen. Lisäksi esitettiin huoli siitä, että koulutuksen sisältö ja harjoittelun määrä jäisivät epäselviksi. Nyt esitettävällä lainsäädännöllä pyritään juuri kuvaamaan koulutukselle yhteiset osaamistavoitteet, jolla selkiytetään koulutuksen tuottamaa osaamista.

Ensihoitajakoulutuksen osalta kannatettiin ensihoitajien laillistamista omalla nimikkeellään, mikä selkeyttäisi ammattiasemaa ja vastaisi työelämän tarpeisiin. Samalla korostettiin tarvetta selkeälle tutkintonimikkeelle ja osaamisen sijoittamiselle kansalliseen viitekehykseen (NQF). Kukin koulutus saa jatkossakin tutkintonimikkeen. Lisäksi tarkoituksena on esittää koulutukset sijoitettavaksi Suomen kansalliseen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen koulutusten tunnistettavuuden ja läpinäkyvyyden varmistamiseksi sekä liikkuvuuden edistämiseksi.

Opistoasteen sairaanhoitajien asema nousi esiin useissa launnoissa, joissa vaadittiin, että opistoasteen tutkinnon suorittaneilla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet kouluttautua ja saada tutkintonimike, kuten terveydenhoitaja (AMK). Nykyinen esitys asettaisi heidät lausujien mukaan epäoikeudenmukaiseen asemaan, vaikka heillä on pitkä työkokemus ja vahva osaaminen. AMK-päätteistä tutkintonimikettä ei ole mahdollista antaa opistoasteen sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille, koska tutkintonimikettä ei anneta henkilölle, vaan se

liitetään suoritettuun ammattikorkeakoulututkintoon. Tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon liitettävä tutkintonimike, eikä sitä voi liittää muuhun tutkintoon.

Opintotukilain muutokset saivat laajasti kannatusta. Erityisesti kannatettavana pidettiin sitä, että uudet koulutusmuodot olisivat opintotukeen ja opintolainahyvitykseen oikeuttavia. Useat tahot nostivat esiin huolen opintotukikuukausien riittävydestä, erityisesti pidemmissä koulutuspoluissa. Ehdotettiin tukikuukausien määrän kasvattamista ja opintolainahyvityksen sääntelyn selkeyttämistä. Opintotukikuukausien määrän kasvattaminen lisäisi valtion kustannuksia. On kuitenkin huomioitava, että sairaanhoitaja- ja kättilökoulutuksen ajan opintotukea saaneen opintotukikuukaudet eivät nykyiselläänkään kata ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamista kokonaan.

Kela suhtautui varauksella muutoksiin ennen opintotuen kokonaisuudistusta ja ehdotti, että muutokset rajattaisiin toistaiseksi vain kättilökoulutukseen. Opintotuen kokonaisuudistus etenee omassa aikataulussaan ja mahdolliset muutostarpeet otetaan huomioon valmistelun yhteydessä myös näiden koulutusten osalta.

Rahoitusmallin osalta lausunnoissa esitettiin huolia siitä, että ei-tutkintoon johtavat koulutukset jäisivät ilman riittävää rahoitusta, koska nykyinen malli perustuu tutkintojen määrään. Lisäksi harjoittelukorvauksista ja niiden säilymisestä nykyisessä muodossa esitettiin toiveita erityisesti hyvinvointialueilta. Koulutukset on tarkoitettu huomioida rahoituksessa jatkossakin, vaikka ne eivät ole tutkintoon johtavaa koulutusta. Harjoittelukorvauksista ei ole tarkoitettu luopua.

Ammatillisen opettajankoulutuksen osalta esitettiin pääosin myönteisiä ja kannattavia näkemyksiä. Useat lausunnonantajat pitivät lakimuutosta perusteltuna ja hyvin valmisteltuna, ja sen katsottiin selkeyttävän ammatillisen opettajankoulutuksen asemaa ja tunnistettavuutta osana korkeakoulutuksen kokonaisuutta. Keskeinen muutos koskee ammatillisen opettajankoulutuksen sijoittamista kansalliseen tutkintojen ja osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen (NQF), mikä mahdollistaa koulutuksen aseman virallisen tunnustamisen ja vertailtavuuden. Lausunnonantajat korostivat yhtenäisten osaamiskuvausten merkitystä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tarjoaman opettajankoulutuksen välillä. Tämä nähdään hyvänä ja tärkeänä erityisesti koulutusviennin ja työelämälähtöisen koulutuksen kehittämisen kannalta.

Lisäksi pidettiin hyvänä, että ammatillista opettajankoulutusta voidaan jatkossa järjestää joustavasti eri muodoissa, kuten avoimena korkeakoulutuksena, tilauskoulutuksena ja täydennyskoulutuksena. Tämä tukee jatkuvan oppimisen periaatteita ja mahdollistaa koulutuksen saavutettavuuden eri kohderyhmille.

Useissa lausunnoissa, esitettiin myös tarve tarkentaa korkeakoulujen rahoitusmallia. Esitettiin, että ammatillisen opettajankoulutuksen tapaan tulisi luoda oma rahoitusindikaattori myös muille ei-tutkintoon johtaville koulutuksille, kuten ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksille, jotta niiden rahoitus olisi turvattu ja koulutuksen laatu voitaisiin taata. Ammatillisen opettajankoulutuksen rahoitus aiotaan turvata jatkossakin.

Ammattikorkeakoulun lausunnossa toivottiin, että laista kävisi selkeämmin esille, että tutkintonimikettä ensihoitaja (AMK), kättilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) ei anneta koulutuksen suorittaneille henkilöille, joiden pohjatutkinto ei ole ammattikorkeakoulututkinto eli opistoasteen tai ulkomaisen tutkinnon suorittaneille, mutta heille annetaan todistus. Ammatikorreakeoululain todistuksen antamista ja tutkintoa koskevia pykäläi ei muutettu, mutta hallituksen esityksen perusteluihin kuvattiin tilannetta tarkemmin.

Kela esitti opintolainahyvityksen osalta täsmennystarpeen koskien tilanteita, joissa koulutus alkaa saman lukukauden aikana, jona sairaanhoitajatutkinnon päättyy. Kelan lausunnon perusteella opintotukilain 15 i §:n 5 momenttiin lisättiin täsmennys: ”Jos ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettu koulutus alkaa samana lukukautena kuin aiempi opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinto on suoritettu, huomioidaan koulutuksen perusteella opintolainahyvitysoikeutta ratkaistaessa opintolaina koulutuksen aloittamista seuraavan lukukauden alusta alkaen.” Lisäys aikaansaisi sen, että henkilö, joka aloittaisi koulutuksen suorittamisen saman lukukauden aikana, jona hän on valmistunut sairaanhoitajaksi, ei voisi saada opintolainahyvitystä samojen opintopisteiden osalta sekä tutkinnossa, että koulutuksessa. Tilanne olisi melko harvinainen, mutta on silti tarpeen ottaa huomioon.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Valvira pitivät lausunnoissaan ammattikorkeakoululain 25 §:ään esitettyä muutosta epäselvänä siltä osin kuin oli kysymys laillistamisesta ja ammatinharjoittamisoikeudesta ammattikorkeakouluun hakeutumisen kelpoisuuden edellytyksenä. Pykälän sanamuoto olisi jättänyt epäselväksi sen, olisiko henkilön pitänyt saada laillistus tehtävään sekä kotimaastaan, että Suomesta. Pykälää muutettiin Valviran esittämällä tavalla siten, että siitä poistettiin ”joka on laillistettu sairaanhoitajaksi ja jolla on Suomessa sairaanhoitajan ammatinharjoittamisoikeus” ja siihen lisättiin ”jolla on oikeus harjoittaa sairaanhoitajan ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa”. Tämä muotoilu yhdistettynä niihin edellytyksiin, joilla henkilölle myönnetään oikeus harjoittaa sairaanhoitajan ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa, turvaavat riittävän kelpoisuuden opintoihin. Muokattu sanamuoto tuo selvästi esille myös sen, että ammatinharjoittamisoikeuden täytyy olla voimassa oleva, eikä henkilö, joka on menettänyt ammatinharjoittamisoikeuden, ole kelpoinen hakemaan opintoihin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Ammattikorkeakoululaki

8 §. Koulutustehtävä. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että ammattikorkeakoulun toimiluvassa voitaisiin määrätä siitä, että ammattikorkeakoulun tulee antaa ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusta. Näitä tehtäviä ei ole tarkoitus antaa kaikille ammattikorkeakouluille, vaan tehtävä säilyisi niillä korkeakouluilla, joilla kyseistä koulutusta jo on. Mahdollisia muutoksia koulutusvastuisiin voitaisiin tehdä samanlaisessa menettelyssä kuin ammattikorkeakoulujen koulutusvastuita muutetaan tutkintojen osalta. Se mitä pykälän 3 momentissa todetaan tutkintokielestä, pätee myös näihin koulutuksiin.

10 §. Ammattikorkeakoulussa annettava opetus. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäämällä, että ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusta. Lisäksi momenttiin lisättäisiin ammatillista opettajakoulutusta koskeva asetuksenantovaltuus, jotta ammatilliseen opettajakoulutukseen sisältyvistä opinnoista ja niiden rakenteesta, laajuudesta, osaamistavoitteista sekä suorittamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, kuten tutkintojen osaltakin tehdään. Momentissa todetaan, että ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Todistusten antaminen koskee myös ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusta. Todistus koulutuksesta annetaan myös niille koulutuksen suorittaneille, joiden tutkintoon ei liitetä tutkintonimikettä, eli opistotasaisen tai ulkomaisen sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin, että avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina voidaan suorittaa pykälässä jo aiemmin säädettyjen ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvien

opintojen lisäksi ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen kuuluvia opintoja sekä ammatillisen opettajankoulutuksen opintoja, joiden suorittamiseen opiskelija on saanut ammattikorkeakoululta ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden. Muutoksen tavoitteena ei ole kokonaisten ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusten suorittaminen avoimina ammattikorkeakouluopintoina, vaan mahdollistaa alan kokeileminen ja osaamisen täydentäminen.

11 §. Tutkinnot ja niiden perusteet. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännökset ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen perusteella myönnettävästä tutkintonimikkeestä. Ammattikorkeakoulussa suoritettuun sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoon, johon on liitetty sairaanhoitaja (AMK) –tutkintonimike, liitettäisiin myös ensihoitaja (AMK) –tutkintonimike säännellyn ensihoitajakoulutuksen suorittamisen perusteella, kätilö (AMK) –tutkintonimike säännellyn kätilökoulutuksen suorittamisen perusteella ja terveydenhoitaja (AMK) –tutkintonimike säännellyn terveydenhoitajakoulutuksen suorittamisen perusteella.

Tämä muutos muodostaisi poikkeuksen ammattikorkeakoululain nykyisestä sääntelystä, jossa ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon molempiin liitetään yksi tutkintonimike. Uudet ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukset eivät olisi tutkintoja vaan koulutuksia. Henkilö, joka on suorittanut uusimuotoisen ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen, ei saa ammattikorkeakoulututkintoa sen suorittamisen perusteella, vaan se edellyttää, että henkilö on suorittanut sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty sairaanhoitaja (AMK)- tutkintonimike. Tähän sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoon liitetään tutkintonimike ensihoitaja (AMK), kätilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) todistuksella, joka myönnetään ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen suorittamisen perusteella. Henkilön, joka ei ole aiemmin suorittanut suomalaista sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoa, todistukseen ei liitetä tutkintonimikettä, eikä heitä voida pitää suomalaisen ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneina. Näille henkilöille myönnetään todistus suoritetusta koulutuksesta.

11 b §. Ensihoitajakoulutus, kätilökoulutus ja terveydenhoitajakoulutus. Lakiin lisättäisiin uusi 11 b §, jossa säädettäisiin erityisesti siitä, että ammattikorkeakoulut antavat ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta sekä koulutuksen tarkoituksesta. Pykälä vastaisi ammattikorkeakoululain 11 pykälää ja 11 a pykälää, joissa säädetään tutkintojen ja erikoistumiskoulutuksen antamisesta ammattikorkeakouluissa. Uusien koulutusten tarkoituksena on sujuvoittaa sairaanhoitajan tutkinnon suorittaneiden siirtymistä ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajaopintoihin. Aiemmin opintoihin on täytynyt hakeutua hakemalla opiskelemaan kokonaista uutta tutkintoa, mikä on pitkittänyt opintopolkuja ja hankaloittanut aloituspaikkamäärien arviointia. Pykälässä tuotaisiin selkeyden vuoksi lakiin jo aiemmin ammattikorkeakoulujen käytäntönä ollut ja niiden opetuksen järjestämistä koskevaan autonomiaan perustuva mahdollisuus antaa ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusta yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa. Kätilökoulutusta ei voida järjestää yhtä aikaa sairaanhoitajakoulutuksen kanssa, koska ammattipätevyysdirektiivi asettaa kätilökoulutukseen pääsyn edellytykseksi suoritettun sairaanhoitajatutkinnon. Ammattikorkeakoulut voivat kuitenkin samaan aikaan valita opiskelijan suorittamaan sairaanhoitajan tutkintoa ja valita opiskelijan ehdollisesti kätilökoulutukseen. Tällöin opiskelija saa oikeuden kätilökoulutukseen osallistumiseen sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen jälkeen. Tällaista hakumenettelyä ei ole tarkoituksenmukaista kieltää niiden henkilöiden osalta, jotka jo toisen asteen tutkinnon jälkeen haluavat hakeutua nimenomaan kätilökoulutuksen suoraan mahdollistavaan opiskelupolkuun. Ammattikorkeakouluilla olisi velvollisuus järjestää ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusta yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa ja sairaanhoitajakoulutuksen jo suorittaneille. Kätilökoulutus järjestetään sairaanhoitajakoulutuksen jo suorittaneille.

Pykälään sisältyisi myös asetuksenantovaltuus. Kyseisten koulutusten laajuudesta, osaamistavoitteista ja suorittamisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, kuten tutkintojen osaltakin tehdään.

12 §. Opetuksen maksuttomuus ja muuta toimintaa koskevat maksut. Opetuksen maksuttomuutta koskevan pykälän 1 momenttiin lisättäisiin, että myös ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus ovat opiskelijalle maksuttomia. Näiden koulutusten maksullisuuden ja maksuttomuuden on tarkoitus vastata tutkintokoulutuksessa suoritettavien opintojen maksullisuutta siten, että suomen- ja ruotsinkielinen koulutus on maksutonta ja lisäksi koulutus on maksutonta EU/ETA-alueen kansalaisille ja useille muille ryhmille. Myös ammatillisen opettajankoulutuksen osalta maksuttomuudesta säädetään tässä pykälässä. Ammatillinen opettajankoulutus on maksutonta, mutta sitä voi tarjota myös maksullisina avoimen ammattikorkeakoulun opintoina, tilauskoulutuksena tai täydennyskoulutuksena. Pykälään lisättävät koulutukset ovat olleet jo aiemmin maksuttomia. Lisäyksen tarkoituksena on saattaa vakiintunut käytäntö lakiin ja mahdollistaa maksullisuus tietyiltä jäljempänä olevissa pykälissä säädettäviltä osin.

12 a §. Hakemusmaksut. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin, että hakemusmaksuista ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen sekä ammatilliseen opettajankoulutukseen säädettäisiin vastaavasti kuin tutkintokoulutukseen hakeutumisen osalta. Hakemusmaksuja maksaisivat pääsääntöisesti EU/ETA-alueen ulkopuolisten maiden kansalaiset, jotka hakeutuvat vieraskieliseen koulutukseen. Opettajankoulutuksen hakemusmaksujen käyttöönottoa myös yliopistokoulutuksen osalta tulisi harkita myöhemmin, jotta lakien sisältö ei eriydy.

13 §. Tilauskoulutus. Tilauskoulutusta koskevan pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäämällä siihen, että myös ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta sekä ammatillista opettajankoulutusta voi järjestää tilauskoulutuksena. Näiden koulutusten järjestäminen tilauskoulutuksena olisi mahdollista vastaavalla tavalla ja samoilla kyseisessä pykälässä säädetyillä ehdoilla kuin tutkintoon johtavan koulutuksen järjestäminen. Myös tilauskoulutuksen maksullisuutta ja maksuttomuutta koskevat samat pykälän 4 momentin säännökset kuin tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta.

13 a §. Vieraskielisestä koulutuksesta perittävät maksut. Pykälän otsikko muutettaisiin ja siitä poistettaisiin maininta tutkintoon johtavasta, koska se ei koskisi enää pelkästään tutkintoon johtavaa koulutusta. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäämällä siihen, että myös ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus sekä ammatillinen opettajankoulutus ovat maksullisia tietyille EU/ETA-alueen ulkopuolisten valtioiden kansalaisille, mikäli koulutus järjestetään muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä. Sääntely lukuvuosimaksullisuuden osalta olisi sama kuin tutkintokoulutukseen osallistuvilla.

14 §. Opetussuunnitelmat ja opintojen tavoitteelliset suorittamisaajat. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin uusien koulutusten pituuksista. Ensihoitajakoulutuksen ja kätilökoulutuksen opintojen tulisi pituudeltaan vastata puolentoista lukuvuoden päätoimisia opintoja. Terveydenhoitajakoulutuksen opintojen tulisi pituudeltaan vastata yhden lukuvuoden päätoimisia opintoja. Silloin kun sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutus suoritetaan yhteisenä koulutusohjelmana, opintojen tulisi pituudeltaan vastata neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja. Kätilökoulutuksen pituus perustuu ammattipätevyysdirektiiviin, jossa kätilökoulutuksen pituudeksi on määritelty 3000 tuntia ja 18 kuukautta. Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksen pituuden sääntelyssä on mahdollisuus

joustavampaan kansalliseen sääntelyyn ja koulutuksen pituus perustuu koulutuksen järjestäjien arvioon osaamistavoitteiden toteuttamiseen vaadittavasta ajasta.

25 §. Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin. Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti, jossa säädettäisiin kelpoisuudesta koulutuksiin. Ensihoitaja-, kätilö ja terveydenhoitajakoulutukseen voitaisiin ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) tai sairaanhoitajan kelpoisuuden tuottavan opistoasteen tutkinnon. Koulutukseen ottaminen edellyttäisi sairaanhoitajakoulutuksen aiempaa suorittamista. Ensihoitaja-, kätilö ja terveydenhoitajakoulutukseen voitaisiin lisäksi ottaa opiskelijaksi se, joka on laillistettu sairaanhoitajaksi ja jolla on sairaanhoitajan ammatinharjoittamisoikeus. Tämän kohdan tarkoituksena on mahdollistaa koulutukseen pääsy ulkomailla sairaanhoitajan koulutuksen suorittaneille, joiden tulee Suomessa sairaanhoitajana toimiakseen saada Valviralta (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto) laillistus ja oikeus harjoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattia. Kohdassa edellytettäisiin myös voimassa olevaa sairaanhoitajan ammatinharjoittamisoikeutta. Ammatinharjoittamisoikeuden menettänyt ulkomailla opiskellut henkilö ei voisi hakea koulutukseen. Silloin kun ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutusta toteutetaan sairaanhoitajakoulutuksen kanssa yhteisenä koulutuksena, hakukelpoinen olisi opiskelija, joka on hakukelpoinen hakemaan alemman suorittamansa tutkinnon tai koulutuksen perusteella ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen. Tällöin opiskelija saavuttaisi sairaanhoitajan pätevyyden suorittamalla sairaanhoitajakoulutuksen samalla kuin suorittaisi ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen.

28 §. Opiskelijavalinta. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin, että ammattikorkeakoulu ottaa opiskelijoita suorittamaan aiemmin säädettyjen ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, ja erikoistumiskoulutuksen lisäksi opiskelijoita suorittamaan myös ensihoitaja-, kätilö tai terveydenhoitajakoulutusta sekä ammatillista opettajankoulutusta. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin, että siirto-opiskelijalla tarkoitetaan myös ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu.

Ammattipätevyysdirektiivin mukaan silloin, kun kätilön koulutus toteutetaan sairaanhoitajatutkintoa täydentävänä koulutuksena, kätilön koulutukseen pääsyn edellytyksenä on oltava, että hakijalla on liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Suomessa tämä tarkoittaa sairaanhoitajakoulutuksesta annettavaa tutkintotodistusta. Ammattipätevyysdirektiivin nojalla sairaanhoitajakoulutus on koulutukseen pääsyn edellytys. Kätilökoulutukseen ei näin ollen voida valita opiskelijoita ennen sairaanhoitajakoulutuksen suorittamista.

Ammattikorkeakoulut voivat harkintansa mukaan tarjota mahdollisuutta hakea yhtä aikaa opinto-oikeutta sairaanhoitajan tutkintoon johtavaan koulutukseen ja kätilön koulutukseen. Tällöin opinto-oikeus kätilökoulutukseen tulisi kuitenkin myöntää ehdollisena siten, että opinto-oikeuden myöntämisen ehtona olisi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, sairaanhoitaja (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen suorittaminen. Opiskelijat otettaisiin kätilökoulutukseen vasta sitten, kun he ovat suorittaneet sairaanhoitajakoulutuksen. Ehdollisen valinnan tarkoituksena olisi helpottaa koulutusvalintoja luomalla selkeitä reittejä kätilön ammattiin.

30 §. Opiskeluoikeus. Opiskeluoikeuden kesto koskevaan pykälän 3 momenttia muokattaisiin lisäämällä siihen, että ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen saa suorittaa vuotta sen tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Koulutuksen suoritusajaksi sallittu

jousto olisi yhtä pitkä kuin ammatillisessa opettajankoulutuksessa, jonka opinnot myös saa suorittaa vuotta niiden tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Tämä jousto on suhteellisesti pidempi kuin tutkintokoulutuksessa, jossa opinto-oikeus on vuotta tutkinnon tavoitteellista suorittamisaikaa pidempi. Suurempi joustavuus on tarkoituksenmukaista, koska näitä koulutuksia suoritettaisiin todennäköisesti työelämän ohessa ja työskentelyn helpottaminen opiskelujen ohella edistäisi opiskelijoiden työelämävalmiuksia ja helpottaisi sosiaali- ja terveysalan työvoimapulaa. Osa-aikaisesti suoritettavaksi tarkoitettu eri aikaan sairaanhoitajakoulutuksen kanssa suoritettava ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus olisi suoritettava kolmessa vuodessa vastaavasti kuten ammatillisessa opettajankoulutuksessa.

37 §. *Opintosuoritusten arviointi ja opintojen hyväksilukeminen.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin, että ensihoitaja-, kätilö tai terveydenhoitajakoulutuksen opintoihin voidaan lukea hyväksi muita opintoja tai ensihoitaja-, kätilö tai terveydenhoitajakoulutuksen opintoja tai korvata opintoja muulla tavoin osoitetulla osaamisella. Opintoja voidaan myös korvata muilla samantasoisilla opinnoilla. Lisäksi lisättäisiin vastaavanlainen säännös ammatillisesta opettajankoulutuksesta. Säännökset olisivat vastaavat kuin tutkintokoulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa voimassa olevat säännökset.

7.2 Opintotukilaki

7 §. *Opintotukeen oikeuttava aika.* Pykälän 8 momenttiin lisättäisiin asetuksenantovaltuus myös koulutusten osalta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään nykyisin tarkemmin erilaajuisten korkeakoulututkintojen opintotuen enimmäisajasta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin jatkossa säätää myös korkeakoulussa suoritettavien koulutusten opintotuen enimmäisajasta. Asetuksella olisi tarkoitus säätää ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen tukikuukausien enimmäismääristä. Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusten osalta säädettäisiin opintotuen enimmäisajasta myös siinä tapauksessa, että koulutuksen opinnot suoritetaan yhtenäisesti sairaanhoitajatutkinnon kanssa. Tällöin tukikuukausien määrä olisi sama kuin muissakin työmäärältään vastaavan laajuisissa ammattikorkeakoulututkinnoissa on jo nykyisin.

Opintotukilain 7 §:n 2 momentin mukaan korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 54 tukikuukautta. Kyseinen tukikuukausimäärä koskee opintoja, jotka on aloitettu 1.8.2017 tai sen jälkeen. Aiemmin aloitetuissa opinnoissa tukikuukausien määrä on korkeampi. Opiskelija on kokonaistukiajan piirissä, kun hän on suorittanut korkeakoulututkinnon. Hän voi käyttää tutkinnon suorittamisen jälkeen muihin korkeakouluopintoihin enimmäisajasta jäljellä olevia tukikuukausia. Esimerkiksi jos opiskelija on käyttänyt tutkintoon 32 tukikuukautta, on hänellä jäljellä muihin opintoihin 22 tukikuukautta ($54-32=22$).

Erikseen suoritettavat ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen johtavat opinnot oikeuttavat opintotukeen jo voimassa olevan opintotukilain 4 §:n 2 momentin 4 kohdan perusteella, koska ne ovat ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää muuta kuin kyseisen momentin 1–3 kohdassa tarkoitettua opintokokonaisuutta ja opiskelijan on täytynyt suorittaa korkeakoulututkinto päästäkseen kyseisiin opintoihin. Yhtenäisesti sairaanhoitajatutkintoa ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutusta suorittavat olisivat oikeutettuja opintotukeen opintotukilain 4 § 2 momentin 2 kohdan perusteella, koska he suorittavat ammattikorkeakoulututkintoa. Näille opiskelijoille säädettäisiin asetuksella oikeus saada yhtenäisen tutkinnon ja koulutuksen ajalta opintotukea opintojen laajuuden (240 opintopistettä) perusteella.

15 i. *Opintolainahyvyys ammattikorkeakoululain 11 b: ssä tarkoitetuissa ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan koulutuksissa.* Lakiin lisättäisiin uusi 15 i §, jossa säädettäisiin opintolainahyvityksestä opintolainansaajalle, joka on säädetyssä suorittamisajassa suorittanut ammattikorkeakoululain 11 § b: ssä tarkoitetun ensihoitaja- kätilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen. Opintotukilain 15 b-h §:ssä säädetään nykyisin opintolainahyvityksestä. Säännökset koskevat erilaajuisten korkeakoulututkintojen suorittaneita opintolainansaajia.

Uuden säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa oikeus opintolainahyvitykseen jatkossa, kun ensihoitajaksi, kätilöksi ja terveydenhoitajaksi ja ei enää valmistuta suorittamalla tutkinto, johon liitetään ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan tutkintonimike vaan vastaava pätevyys toimia ammatissa saadaan sairaanhoitajatutkinnon lisäksi suoritettavan koulutuksen kautta. Säännöksen tarkoitus olisi varmistaa opintolainansaajien yhdenvertainen kohtelu opintolainahyvitystä myönnettäessä riippumatta siitä, onko kyseessä tutkinnon vai tutkinnon sekä koulutuksen suorittaminen. Esimerkiksi 15c §:n mukaiset tilanteet otettaisiin huomioon opintojen viivästyessä sekä tutkinnon että koulutuksen aikana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opintolainansaajien, jotka ovat suorittaneet sairaanhoitajatutkinnon lisäksi säädetyssä suorittamisajassa ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun kätilö-, ensihoitaja – tai terveydenhoitajakoulutuksen, oikeudesta opintolainahyvitykseen. Oikeus opintolainahyvitykseen syntyisi, jos koulutuskokonaisuus olisi suoritettu määräajassa, joka on kätilöillä 5,5 lukuvuotta ja ensi- ja terveydenhoitajilla 4,5 lukuvuotta. Opintolainahyvyys sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen lisäksi kätilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittaneille merkitsisi poikkeusta 15 b §:n 3 momentissa säädettyyn opintolainahyvityksen pääsääntöön, jonka mukaan hyvityksen saa yhdellä kertaa ensimmäiseksi suoritettua korkeakoulututkinnon perusteella. Nykyisin opintolainansaaja saa opintolainahyvityksen ensimmäisen korkeakoulututkinnon perusteella eli esimerkiksi ammattikorkeakoulututkinnon tai alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaja saa yhdellä kertaa opintolainahyvityksen suoritettuaan tutkinnot säädetyssä määräajassa. Opintolainansaaja voi kuitenkin hakea opintolainahyvityksen myös alemman korkeakoulututkinnon perusteella.

Opintolainahyvitystä voisivat esityksen mukaan hakea myös ensihoitaja- kätilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittaneet opintolainansaajat. Ehdotettu sääntely olisi tarpeen, jotta nekin opintolainansaajat, jotka ovat opintolainahyvitykseen oikeuttavassa määräajassa suorittaneet ripeästi ensin sairaanhoitajan tutkinnon ja välittömästi sen jälkeen ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan koulutuksen, olisivat oikeutettuja opintolainahyvitykseen. Eli ensihoitajan ja terveydenhoitajakoulutuksen osalta määräaika olisi 4,5 lukuvuotta ja kätilökoulutuksen kohdalla 5,5 lukuvuotta. Kätilöksi opiskeleville opintolainansaajille sääntely olisi erityisen tarpeellinen. Kätilökoulutusta ei voida järjestää yhtä aikaa sairaanhoitajakoulutuksen kanssa, koska ammattipätevyysdirektiivi asettaa kätilökoulutukseen pääsyn edellytykseksi suoritettua sairaanhoitajatutkinnon. Opintolainansaajat, jotka hakeutuvat ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutukseen erikseen sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen jälkeen eivät useimmiten kuitenkaan saisi opintolainahyvitystä, koska he eivät kerkeäisi suorittaa opintoja edellä kuvatussa suoritusajassa niiden yhtenäisesti suoritettavaa tutkintoa pidemmän keston vuoksi. Opintolainahyvitykseen on oikeus lähtökohtaisesti yhden, ensimmäisen korkeakoulututkinnon perusteella, joten sitä osin tilanne vastaisi nykytilaa. Muutoksella halutaan kuitenkin mahdollistaa se, että ripeästi sairaanhoitajatutkinnon ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittavat opintolainansaajat voisivat myös saada opintolainahyvityksen. Opintolainahyvityksen tarkoitus on kannustaa hyödyntämään opintolainaa ja suorittamaan opinnot määräajassa. Opintolainahyvitykseen ei kuitenkaan olisi oikeutta, jos ensihoitaja- ja terveydenhoitajaopintojen suorittamiseen kuluisi enemmän aikaa

kuin nykyisinkään. Opintolainahyvityksen ehtoja ei laajennettaisi, koska se lisäisi menoja ja olisi ristiriidassa opintolainahyvityksen alkuperäisen opintojen nopeuttamistavoitteen kanssa.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin opintolainahyvitykseen oikeuttavasta suoritusajasta, kun kyseessä on ammattikorkeakoululain 11 b:ssä tarkoitettu ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan koulutus. Opintolainahyvitykseen olisi oikeus silloin kun opiskelija valmistuu sekä sairaanhoitajaksi että ensihoitajaksi tai terveydenhoitajaksi neljässä ja puolessa lukuvuodessa, mikä on yhtenäisesti suoritettavan sairaanhoitajatutkinnon ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen ammattikorkeakoululain 14 §:n 3 momentissa säädettäväksi esitetty tavoiteaika lisättynä yhden lukukauden joustolla, josta säädetään opintotukilain 15 c §:ssä. Opintolainahyvitykseen olisi oikeutettu myös opiskelija, joka valmistuu sairaanhoitajaksi ja kätilöksi viidessä ja puolessa lukuvuodessa, mikä on sairaanhoitajatutkinnon ja ammattikorkeakoululain 14 §:n 3 momentissa säädettäväksi esitetty kätilökoulutuksen yhteenlaskettu tavoiteaika lisättynä yhden lukukauden joustolla, josta säädetään opintotukilain 15 c §:ssä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että opintolainansaajan olisi haettava itse opintolainahyvitystä Kansaneläkelaitokselta sairaanhoitajatutkinnon perään suoritettua ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella. Opintolainahyvitystä tulisi hakea kahden vuoden sisällä koulutuksen suorittamisesta. Kahden vuoden aikaraja on jo nykyisin käytössä opintotukilain 15 e §:n 2 momentissa, jossa on säädetty että, kun opiskelija hakee opintolainahyvitystä ulkomailla suoritettua tutkinnon tai alemman korkeakoulututkinnon perusteella, hakemus on jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Jatkossakin Kansaneläkelaitos myöntäisi nykytilaa vastaavasti ilman hakemusta opintolainahyvityksen sairaanhoitajatutkinnon perusteella sekä yhtä aikaa suoritettua sairaanhoitajatutkinnon ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta nykyiseen 15 f §:ään. Sen mukaan opintolainahyvityksen määrä olisi opintolainansaajalla, joka on suorittanut sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen enintään 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka on kertynyt kyseisen koulutuksen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan koulutuksen suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana ilman lainaan pääomitettuja korkoja. Sääntelyn tarkoituksena olisi lisäksi varmistaa, ettei saman lukukauden ajalta nostettua opintolainaa huomioitaisi sekä sairaanhoitajatutkinnon että kätilökoulutuksen perusteella ratkaistavassa opintolainahyvityksessä. Esimerkiksi jos opiskelija suorittaisi sairaanhoitajan tutkinnon 31.3.2029, huomioitaisiin tämän tutkinnon perusteella ratkaistavassa opintolainahyvityksessä 31.7.2029 asti kertynyt opintolaina. Jos kyseinen opiskelija aloittaisi esimerkiksi kätilökoulutuksen suorittamisen 1.4.2029, huomioitaisiin kätilökoulutuksen perusteella ratkaistavassa opintolainahyvityksessä opintolaina kuitenkin vasta 1.8.2029 alkaen.

Opintolainahyvitykselle sairaanhoitajatutkinnon perään suoritettua kätilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella, ei siten säädettäisi 2500 euron omavastuurajaa kuten tutkinnon perusteella myönnettävässä opintolainahyvityksessä on, vaan hyvityksen määrä olisi 40 prosenttia opintolainahyvitykseen oikeuttavasta opintolainasta. Tämä vastaa nykyistä tilannetta, jossa alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnot suorittavan opintolainahyvitystä määriteltäessä otetaan huomioon 2500 euron omavastuu vain kerran. Sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettua kätilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella haettavan opintolainahyvityksen saajilla omavastuu on siten huomioitu jo sairaanhoitajatutkinnon opintolainahyvityksessä. Sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettua kätilö-, ensihoitaja- tai

terveydenhoitajakoulutuksen perusteella myönnettävä opintolainahyvitykseen oikeuttava opintolaina voisi olla vain kyseisen koulutuksen aikana nostettu opintolaina. Kansaneläkelaitos tutkisi näissä tilanteissa oikeuden opintolainhyvitykseen tapauskohtaisesti.

Esimerkiksi sairaanhoitajatutkinnon suorittanut kättilöksi valmistunut opintolainansaaja voisi saada ensin opintolainahyvityksen sairaanhoitajatutkinnon perusteella ilman hakemusta. Tällöin hyvitys perustuisi enintään 32 tukikuukauden mukaisen suoritusajan perusteella laskettavaan opintolainahyvitykseen määrään. Suoritettuaan kättilökoulutuksen opintolainansaaja voisi hakea erikseen opintolainahyvitystä suoritettuna koulutuksen perusteella. Tällöin opintolainahyvityksessä huomioon otettava lainan määrä perustuisi enintään 13 tukikuukauden perusteella laskettuun opintolainahyvitykseen määrään. Hyvityksessä huomioon otettava viiden lukuvuoden tavoiteajan mukainen lainakuukausien määrä on enintään 45 kuukautta. Siten sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettulle kättilökoulutukselle jää huomioitavaksi kolme kuukautta (45-32).

Esimerkiksi sairaanhoitajatutkinnon suorittanut ensihoitajaksi tai terveydenhoitajaksi valmistunut opintolainansaaja voisi saada ensin opintolainahyvityksen sairaanhoitajatutkinnon perusteella ilman hakemusta. Tällöin hyvitys perustuisi enintään 32 tukikuukauden mukaisen suoritusajan perusteella laskettavaan opintolainahyvitykseen määrään. Suoritettuaan ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen opintolainansaaja voisi hakea erikseen opintolainahyvitystä suoritettuna koulutuksen perusteella. Opintolainahyvityksessä huomioon otettava lainan määrä perustuisi terveydenhoitajakoulutuksen ja ensihoitajakoulutuksen suorittaneilla opintolainansaajilla enintään neljän tukikuukauden perusteella laskettuun opintolainahyvitykseen määrään. Näissä tilanteissa neljän lukuvuoden tavoiteajan mukainen lainakuukausien määrä on enintään 36 kuukautta. Siten sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettuille kyseisille koulutukselle jää huomioitavaksi neljä kuukautta (36-32).

Edellä kuvattujen esimerkkien lainakuukausimäärät perustuisivat nykyisen opintotukilain 15 f § 2 momenttiin, jonka mukaan opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää.

Pykälän 6 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Sen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin opintolainahyvityksestä opintojen viivästyessä silloin, kun opintolainansaaja on suorittanut sairaanhoitajatutkinnon jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun kättilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ammattikorkeakoululain 33 §:ssä säädetään perusteista, joilla opiskeluoikeuden voi peruuttaa. Pykälän 4 momentissa annetaan asetuksenantovaltuus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin opinnoista, joihin kyseistä pykälää sovelletaan. Pykälää ei ole tarpeen muuttaa, koska ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksissa opintoihin sisältyy pykälässä säädetyllä tavalla alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, jolloin pykälä soveltuu näihin koulutuksiin. Ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) 11 §:ään, jossa säädetään aloista ja koulutuksista, joihin ammattikorkeakoululain 33 §:ää sovelletaan, lisätään ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutukset, koska pykälässä on aiemmin säädetty terveysalaa koskien vain tutkintoon johtavasta koulutuksesta.

Opintotukilain 7 §:n 8 momentissa säädetään asetuksenantovaltuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin erilaajuisten korkeakoulututkintojen opintotuen enimmäisajasta.

Momenttiin lisättäisiin koulutuksia koskeva asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin jatkossa säätää myös korkeakoulussa suoritettavien opintotukilain 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen opintokokonaisuuksien opintotuen enimmäisajasta. Opintotuesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (869/2017) lisättäisiin uusi 5 a §, jossa säädettäisiin opintotukeen oikeuttava enimmäisaika ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksessa. Opintotukilain 15 i §:ssä säädetään opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisajasta. Valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoitus säätää tarkemmin opintolainahyvitykseen oikeuttavasta suorittamisajasta, jos opintolainansaaja on suorittanut sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) sekä ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen. Tarkoituksena on, että opintolainahyvitykseen oikeuttavan suorittamisajan laskenta tehtäisiin kuten nykyisin. Suoritusajan laskenta alkaisi opiskelupaikan vastaanottamisesta ja päättyisi siihen lukukauteen, jona opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinto ja koulutus on suoritettu. Käytännössä opinnot tulisi suorittaa varsin yhtäjaksoisesti, jotta suoritusajavaatimus täyttyisi. Opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentävät seikat huomioitaisiin ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa samalla tavalla kuin tutkintokoulutuksessakin.

Ammattikorkeakoululain 10 pykälään lisättäisiin ammatillista opettajankoulutusta koskeva asetuksenantovaltuus. Ammatilliseen opettajankoulutukseen sisältyvistä opinnoista, niiden rakenteesta, laajuudesta, osaamistavoitteista ja suorittamisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ammattikorkeakouluista annettuun valtioneuvoston asetukseen (1129/2014) lisättäisiin ammatillisen opettajankoulutuksen määritelmää, rakennetta ja osaamistavoitteita koskevat säännökset.

Yliopistolain (558/2009) 7 §:n 1 momentin (1367/2018) mukaan yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistot voivat järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena yliopisto-opetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä muuta täydennyskoulutusta. Pykälän 3 momentin (1172/2014) mukaan yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja muista opintojen perusteista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa (koulutusvastuu), säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annettua valtioneuvoston asetusta (794/2004) muutettaisiin vastaavasti kuin ammattikorkeakouluista annettua asetusta ja siihen lisättäisiin opettajankoulutuksen määritelmää, rakennetta ja osaamistavoitteita koskevat säännökset.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.8.2028 ja niitä sovelletaan koulutuksiin, jotka alkavat 1.8.2028 tai sen jälkeen. Lakia opintotukilain muuttamisesta sovellettaisiin henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta varten 1 päivänä elokuuta 2028 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Lakia opintotukilain muuttamisesta sovelletaan myös henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1 päivää elokuuta 2028 alkavaan koulutukseen, mutta on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2028 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainahyvitystä koskevia säännöksiä.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 16 §:n 2 momentti sisältää julkiseen valtaan kohdistuvan velvollisuuden turvata jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Velvollisuus kattaa myös korkeakouluopetuksen. Kysymys ei ole subjektiivisesta oikeudesta, vaan yhtäläiset mahdollisuudet turvataan sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään (HE 309/1993 vp , s. 64, PeVL 26/2013 vp, s. 2–3, PeVL 20/2007 vp, s. 3, PeVL 14/2003 vp, s. 2).

Esityksessä ehdotetaan, että ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusten toteuttamistapaa muutetaan, mutta siinä ei esitetä uusia rajoituksia koulutukseen osallistumiselle, paitsi edellyttämällä koulutukseen osallistuvalla edeltävää - tai joissain tilanteissa samanaikaista – sairaanhoitajaksi kouluttautumista, mitä voidaan pitää välttämättömänä.

Ammatillisen opettajakoulutuksen osalta kyse on koulutuksen sisällön ja suorittamistavan täsmentämisestä. Esityksellä ei rajoiteta oikeutta osallistua koulutukseen.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 8 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 11 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 13 a §:n otsikko ja 1 momentti, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 30 §:n 3 momentti ja 37 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 1 momentti ja 28 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1368/2018, 12 §:n 1 momentti laissa 415/2016, 12 a §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti sekä 13 a §:n otsikko ja 1 momentti laissa 659/2024, 30 §:n 3 momentti laissa 325/2015 ja 37 §:n 2 momentti laissa 1173/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 11 b §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 325/2015 ja 1368/2018, uusi 4 momentti ja 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1173/2014, 537/2017 ja 1368/2018, uusi 6 momentti seuraavasti:

8 §

Koulutustehtävä

Toimiluvassa määrätään oikeudesta järjestää ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen opettajille ja opettajiksi aikoville tarpeellista opettajankoulutusta ammattikorkeakoulussa (*ammatillinen opettajankoulutus*). Toimiluvassa voidaan määrätä, että ammattikorkeakoulun tulee antaa ensihoitajakoulutusta, kättilökoulutusta tai terveydenhoitajakoulutusta.

10 §

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta, ensihoitajakoulutusta, kättilökoulutusta ja terveydenhoitajakoulutusta sekä ammatillista opettajankoulutusta. Ammattikorkeakoulu voi järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä muuta täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakoulu voi lisäksi järjestää ammatillista opettajankoulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina. Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnoista ja niiden rakenteesta, laajuudesta, osaamistavoitteista sekä suorittamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina voidaan suorittaa sellaisia ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvia opintoja, ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen kuuluvia opintoja sekä

ammattillista opettajankoulutusta, joiden suorittamiseen opiskelija on saanut ammattikorkeakoululta ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden.

11 §

Tutkinnot ja niiden perusteet

Ammattikorkeakoulussa suoritettuun tutkintoon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi sekä tutkintonimike ja ammattikorkeakoulututkinnon osalta tarvittaessa lyhenne AMK ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon osalta lyhenne ylempi AMK. Ammattikorkeakoulussa suoritettuun sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), liitetään myös tutkintonimike:

- 1) ensihoitaja (AMK) säännellyn ensihoitajakoulutuksen suorittamisen perusteella;
 - 2) kättilö (AMK) säännellyn kättilökoulutuksen suorittamisen perusteella;
 - 3) terveydenhoitaja (AMK) säännellyn terveydenhoitajakoulutuksen suorittamisen perusteella.
-

11 b §

Ensihoitajakoulutus, kättilökoulutus ja terveydenhoitajakoulutus

Ammattikorkeakoulussa voidaan suorittaa ensihoitaja-, kättilö- tai terveydenhoitajakoulutusta, joka antaa valmiudet toimia kyseisessä ammatissa tai tehtävissä. Koulutuksen suorittamisen edellytyksenä on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), aiempi opistoasteen sairaanhoitajan tutkinto tai ulkomailla suoritettu sairaanhoitajakoulutus. Koulutus voidaan suorittaa sairaanhoitajakoulutuksen suorittamisen jälkeen. Ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen voi suorittaa myös yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa. Koulutusten laajuudesta, osaamistavoitteista ja suorittamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Opetuksen maksuttomuus ja muuta toimintaa koskevat maksut

Ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava opetus ja ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutus ja ammatillinen opettajankoulutus sekä opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia. Ammattikorkeakoulu voi kuitenkin järjestää sellaista yhteis- tai kaksoistutkintoon johtavaa opetusta, johon liittyvästä omasta osuudestaan ulkomaalainen korkeakoulu perii maksun.

12 a §

Hakemusmaksu

Opetushallitus perii tutkintoa, ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusta sekä ammatillista opettajankoulutusta opiskelemaan hakevilta lukukausikohtaisen hakemusmaksun. Maksun suorittaminen on hakemuksen käsittelemisen edellytys.

13 §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauuskoulutus*). Tilauuskoulutuksena voi järjestää myös ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta sekä ammatillista opettajankoulutusta.

13 a §

Vieraskielisestä koulutuksesta perittävät maksut

Ammattikorkeakoulun on perittävä muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutukseen taikka ammatilliseen opettajankoulutukseen hyväksytyiltä opiskelijoilta vähintään koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattavat maksut lukuvuodessa. Ammattikorkeakoulun vuosittaisen maksutuoton tulee kattaa lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulutuksen järjestämiskustannukset, joihin sisältyy myös opiskelijoille maksetut apurahat ja muut avustukset. Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden tukemiseen kohdennetuista ammattikorkeakoulun ulkopuolisista lähteistä peräisin olevista lahjoituksista tai avustuksista maksettavia apurahoja ja avustuksia ei huomioida koulutuksen järjestämiskustannuksissa. Ammattikorkeakoulu päättää koulutuksen järjestämiskustannusten laskentaan ja maksujen perimiseen sekä apurahojen ja muiden avustusten maksamiseen liittyvistä järjestelyistä.

14 §

Opetussuunnitelmat ja opintojen tavoitteelliset suorittamisajat

Ensihoitajakoulutuksen ja kätilökoulutuksen opintojen tulee pituudeltaan vastata puolentoista lukuvuoden päätoimisia opintoja. Terveydenhoitajakoulutuksen opintojen tulee pituudeltaan vastata yhden lukuvuoden päätoimisia opintoja. Jos ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutus suoritetaan yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitaja (AMK) -tutkintoon johtavan koulutuksen kanssa, opintojen tulee yhteispituudeltaan vastata neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja.

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ensihoitaja-, kätilö ja terveydenhoitajakoulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), tai se joka on suorittanut opistoasteen sairaanhoitajan tutkinnon. Ensihoitaja-, kätilö ja terveydenhoitajakoulutukseen voidaan lisäksi ottaa opiskelijaksi vastaavan ulkomaisen tutkinnon suorittanut, jolla on oikeus harjoittaa

sairaanhoitajan ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa. Ensihoitaja-, tai terveydenhoitajakoulutukseen, joka toteutetaan sairaanhoitajakoulutuksen kanssa yhtenäisenä koulutuksena, voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut 1 momentissa säädetyn koulutuksen.

28 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, tai erikoistumiskoulutusta, ensihoitaja-, kätilö tai terveydenhoitajakoulutusta taikka ammatillista opettajankoulutusta.

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan sellaista korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa taikka ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutukseen otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu. Siirto-opiskelijat ammattikorkeakoulun sisällä voidaan valita erikseen muista siirto-opiskelijoista.

30 §

Opiskeluoikeus

Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnot saa suorittaa vuotta niiden tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Osa-aikaisesti suoritettaviksi tarkoitetut opettajankoulutusopinnot on suoritettava kolmessa vuodessa. Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen saa suorittaa vuotta sen tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Osa-aikaisesti suoritettaviksi tarkoitettu ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus on suoritettava kolmessa vuodessa.

37 §

Opintosuoritusten arviointi ja opintojen hyväksilukeminen

Opiskelija saa tutkintoa, erikoistumiskoulutusta, ammatillista opettajankoulutusta taikka ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutusta suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon, erikoistumiskoulutukseen, ammatilliseen opettajankoulutukseen taikka ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutukseen kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa vastaavasti lukea hyväkseen sekä korvata opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja sitä sovelletaan opiskelijoihin, jotka aloittavat opintonsa mainittuna ajankohtana tai sen jälkeen.

Opiskelija, joka on ennen tämän lain voimaantuloa aloittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon, johon liitetään tutkintonimike ensihoitaja, kätilö tai

terveydenhoitaja, johtavan koulutuksen, voi suorittaa edellä mainitun tutkinnon tai siirtyä suorittamaan tämän lain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta, jos hän on 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla kelpoinen hakemaan koulutukseen. Opiskelija siirtyy kuitenkin suorittamaan mainittua koulutusta, jos hän ei ole suorittanut tutkintoa viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2037. Jos opiskelija ei ole 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla kelpoinen hakemaan koulutukseen, hän siirtyy suorittamaan myös sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja. Ammattikorkeakoulu määrää siirtymiseen liittyvistä järjestelyistä. Opiskelija voi siirtyessään lukea hyväkseen tutkintoon johtavaan koulutukseen sisältyneet opintosuorituksensa. Opiskelijoihin, jotka jatkavat tutkinnon suorittamista, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 7 §:n 8 momentti, sellaisena kuin se on laissa 52/2011,
sekä

lisätään lakiin uusi 15 i § seuraavasti:

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä erilaajuisten korkeakoulututkintojen opintotuen enimmäisajasta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen opintojen tukikuukausien enimmäismäärästä.

15 i §

Opintolainahyvitys ensihoitajan, kättilön ja terveydenhoitajan koulutuksessa

Mitä 15 b–15 h §:ssä säädetään opintolainahyvityksestä, koskee myös opintolainansaajaa, joka on suorittanut säädetyssä suorittamisajassa sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

Edellä 15 b §:n 3 momentissa säädetyistä poiketen opintolainahyvitykseen on oikeutettu tämän pykälän 1 momentissa säädetyin lisäksi myös opintolainansaaja, joka on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), sekä tämän jälkeen opintolainahyvitykseen oikeuttavassa suorittamisajassa ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opintolainansaajan opintolainahyvitykseen oikeuttavasta opintojen suoritusajasta, kun opintolainansaaja suorittaa sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), sekä tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

Jos opintolainansaaja on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), ja tämän jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun ensihoitaja-, kättilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen, opintolainahyvityksen hakemiseen sovelletaan 15 e §:n 2 momenttia. Kansaneläkelaitos tutkii oikeuden opintolainahyvitykseen edellä mainittujen koulutusten osalta opintolainansaajan hakemuksesta. Hakemus on jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa edellä mainitun koulutuksen suorittamisesta.

Jos opintolainansaaja, joka on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), on tämän jälkeen suorittanut ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen opintolainan hyvitys on 15 f §:n 1 momentissa säädetyin estämättä enintään 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka on kertynyt kyseisten opintojen ensimmäistä

aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan koulutuksen suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana ilman lainaan pääomitettuja korkoja. Jos ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettu koulutus alkaa samana lukukautena kuin aiempi opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinto on suoritettu, koulutuksen perusteella huomioidaan opintolainahyvitysoikeutta ratkaistaessa opintolainaa koulutuksen aloittamista seuraavan lukukauden alusta alkaen. Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa kyseisten koulutusten tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainahyvityksen määrää laskettaessa otetaan huomioon opintolainaa enintään 400 euroa tukikuukautta kohti. Opintolainaa otetaan huomioon yhdeksältä kuukaudesta lukuvuodessa. Siltä osin kuin koulutusten tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudesta puolta lukuvuotta kohti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksestä opintojen viivästyessä silloin, kun opintolainansaaja on suorittanut sairaanhoitajatutkinnon jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tätä lakia sovelletaan opiskelijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta varten 1 päivänä elokuuta 2028 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Lakia sovelletaan myös opiskelijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta varten ennen 1 päivää elokuuta 2028 alkavaan koulutukseen, jos hän on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2028 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Opiskelijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainahyvitystä koskevia säännöksiä.

Helsingissä 8.1.2026

Pääministeri

Petteri Orpo

Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie

1.

Laki

ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 8 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 11 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 13 a §:n otsikko ja 1 momentti, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 30 §:n 3 momentti ja 37 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 1 momentti ja 28 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1368/2018, 12 §:n 1 momentti laissa 415/2016, 12 a §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti sekä 13 a §:n otsikko ja 1 momentti laissa 659/2024, 30 §:n 3 momentti laissa 325/2015 ja 37 §:n 2 momentti laissa 1173/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 11 b §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 325/2015 ja 1368/2018, uusi 4 momentti ja 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1173/2014, 537/2017 ja 1368/2018, uusi 6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Koulutustehtävä

Koulutustehtävä

Toimiluvassa määrätään oikeudesta järjestää ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen opettajille ja opettajiksi aikoville tarpeellista opettajankoulutusta ammattikorkeakoulussa (*ammatillinen opettajankoulutus*).

Toimiluvassa määrätään oikeudesta järjestää ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen opettajille ja opettajiksi aikoville tarpeellista opettajankoulutusta ammattikorkeakoulussa (*ammatillinen opettajankoulutus*).
Toimiluvassa voidaan määrätä, että ammattikorkeakoulun tulee antaa ensihoitajakoulutusta, kätilökoulutusta tai terveydenhoitajakoulutusta.

10 §

10 §

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ammatillista opettajankoulutusta. Ammattikorkeakoulu voi järjestää myös

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta, *ensihoitajakoulutusta, kätilökoulutusta ja terveydenhoitajakoulutusta sekä* ammatillista

erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä muuta täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. (28.12.2018/1368) [HE 152/2018]

Avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvia opintoja, joiden suorittamiseen opiskelija on saanut ammattikorkeakoululta ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden.

11 §

Tutkinnot ja niiden perusteet

Ammattikorkeakoulussa suoritettuun tutkintoon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi sekä tutkintonimike ja ammattikorkeakoulututkinnon osalta tarvittaessa lyhenne AMK ja ylempään ammattikorkeakoulututkinnon osalta lyhenne ylempi AMK.

opettajankoulutusta. Ammattikorkeakoulu voi järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä muuta täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakoulu voi lisäksi järjestää ammatillista opettajankoulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina. Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnoista ja niiden rakenteesta, laajuudesta, osaamistavoitteista sekä suorittamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina voidaan suorittaa sellaisia ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvia opintoja, ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen kuuluvia opintoja sekä ammatillista opettajankoulutusta, joiden suorittamiseen opiskelija on saanut ammattikorkeakoululta ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden.

11 §

Tutkinnot ja niiden perusteet

Ammattikorkeakoulussa suoritettuun tutkintoon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi sekä tutkintonimike ja ammattikorkeakoulututkinnon osalta tarvittaessa lyhenne AMK ja ylempään ammattikorkeakoulututkinnon osalta lyhenne ylempi AMK. Ammattikorkeakoulussa suoritettuun sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon, johon on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK),
liitetään myös tutkintonimike:*

*1) ensihoitaja (AMK) säännellyn
ensihoitajakoulutuksen suorittamisen
perusteella;*

*2) kätilö (AMK)
säännellyn kätilökoulutuksen suorittamisen
perusteella;*

*3) terveydenhoitaja (AMK)
säännellyn terveydenhoitajakoulutuksen
suorittamisen perusteella.*

11 b §

***Ensihoitajakoulutus, kätilökoulutus ja
terveydenhoitajakoulutus***

*Ammattikorkeakoulussa voidaan suorittaa
ensihoitaja-, kätilö- tai
terveydenhoitajakoulutusta, joka antaa
valmiudet toimia kyseisessä ammatissa tai
tehtävissä. Koulutuksen suorittamisen
edellytyksenä on sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto, johon on liitetty
tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), aiempi
opistoasteen sairaanhoitajan tutkinto tai
ulkomailla suoritettu sairaanhoitajakoulutus.
Koulutus voidaan suorittaa
sairaanhoitajakoulutuksen suorittamisen
jälkeen. Ensihoitaja- tai
terveydenhoitajakoulutuksen voi suorittaa
myös yhtenäisenä koulutuksena
sairaanhoitajakoulutuksen kanssa.
Koulutusten laajuudesta, osaamistavoitteista
ja suorittamisesta annetaan tarkempia
säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.*

12 §

***Opetuksen maksuttomuus ja muuta toimintaa
koskevat maksut***

*Ammattikorkeakoulututkintoon ja
ylempään ammattikorkeakoulututkintoon
johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan
liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle
maksuttomia. Opetuksen maksuttomuus ei
estä ammattikorkeakoulua järjestämästä*

12 §

***Opetuksen maksuttomuus ja muuta toimintaa
koskevat maksut***

*Ammattikorkeakoulututkintoon ja
ylempään ammattikorkeakoulututkintoon
johtava opetus ja ensihoitaja-, kätilö- ja
terveydenhoitajakoulutus ja ammatillinen
opettajankoulutus sekä opiskelijoiden
valintaan liittyvät valintakokeet ovat*

Voimassa oleva laki

sellaista yhteis- tai kaksoistutkintoon johtavaa opetusta, johon liittyvästä omasta osuudestaan ulkomaalainen korkeakoulu perii maksun.

12 a §

Hakemusmaksu

Opetushallitus perii tutkintoa opiskelemaan hakevilta lukukausikohtaisen hakemusmaksun. Maksun suorittaminen on hakemuksen käsittelemisen edellytys.

13 §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauuskoulutus*).

13 a §

Tutkintoon johtavasta vieraskielisestä koulutuksesta perittävät maksut

Ammattikorkeakoulun on perittävä muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen hyväksytyiltä opiskelijalta vähintään 1 500 euron suuruinen maksu lukuvuodessa. Ammattikorkeakoulu päättää maksun perimiseen liittyvistä järjestelyistä.

Ehdotus

opiskelijalle maksuttomia. Ammattikorkeakoulu voi kuitenkin järjestää sellaista yhteis- tai kaksoistutkintoon johtavaa opetusta, johon liittyvästä omasta osuudestaan ulkomaalainen korkeakoulu perii maksun.

12 a §

Hakemusmaksu

Opetushallitus perii tutkintoa, *ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta sekä ammatillista opettajankoulutusta* opiskelemaan hakevilta lukukausikohtaisen hakemusmaksun. Maksun suorittaminen on hakemuksen käsittelemisen edellytys.

13 §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauuskoulutus*). *Tilauuskoulutuksena voi järjestää myös ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta sekä ammatillista opettajankoulutusta.*

13 a §

Vieraskielisestä koulutuksesta perittävät maksut

Ammattikorkeakoulun on perittävä muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, *ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutukseen taikka ammatilliseen opettajankoulutukseen* hyväksytyiltä opiskelijoilta vähintään

koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattavat maksut lukuvuodessa. Ammattikorkeakoulun vuosittaisen maksutuoton tulee kattaa lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulutuksen järjestämiskustannukset, joihin sisältyy myös opiskelijoille maksetut apurahat ja muut avustukset. Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden tukemiseen kohdennetuista ammattikorkeakoulun ulkopuolisista lähteistä peräisin olevista lahjoituksista tai avustuksista maksettavia apurahoja ja avustuksia ei huomioida koulutuksen järjestämiskustannuksissa. Ammattikorkeakoulu päättää koulutuksen järjestämiskustannusten laskentaan ja maksujen perimiseen sekä apurahojen ja muiden avustusten maksamiseen liittyvistä järjestelyistä.

14 §

Opetussuunnitelmat ja opintojen tavoitteelliset suorittamisajat

14 §

Opetussuunnitelmat ja opintojen tavoitteelliset suorittamisajat

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ensihoitaja-, kätilö ja terveydenhoitajakoulutukseen voidaan ottaa

opiskelijaksi se, joka on suorittanut sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), tai se joka on suorittanut opistoasteen sairaanhoitajan tutkinnon. Ensihoitaja-, kätilö ja terveydenhoitajakoulutukseen voidaan lisäksi ottaa opiskelijaksi vastaavan ulkomaisen tutkinnon suorittanut, jolla on oikeus harjoittaa sairaanhoitajan ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa. Ensihoitaja-, tai terveydenhoitajakoulutukseen, joka toteutetaan sairaanhoitajakoulutuksen kanssa yhtenäisenä koulutuksena, voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut 1 momentissa säädetyn koulutuksen.

28 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai erikoistumiskoulutusta.

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu. Siirto-opiskelijat ammattikorkeakoulun sisällä voidaan valita erikseen muista siirto-opiskelijoista.

30 §

Opiskeluoikeus

28 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, tai erikoistumiskoulutusta, ensihoitaja-, kätilö tai terveydenhoitajakoulutusta taikka ammatillista opettajankoulutusta.

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan sellaista korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa taikka ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutukseen otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu. Siirto-opiskelijat ammattikorkeakoulun sisällä voidaan valita erikseen muista siirto-opiskelijoista.

30 §

Opiskeluoikeus

Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnot saa suorittaa vuotta niiden tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Osa-aikaisesti suoritettaviksi tarkoitetut opettajankoulutusopinnot on suoritettava kolmessa vuodessa.

Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnot saa suorittaa vuotta niiden tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Osa-aikaisesti suoritettaviksi tarkoitetut opettajankoulutusopinnot on suoritettava kolmessa vuodessa. *Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen saa suorittaa vuotta sen tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Osa-aikaisesti suoritettaviksi tarkoitettu ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus on suoritettava kolmessa vuodessa.*

37 §

Opintosuoritusten arviointi ja opintojen hyväksilukeminen

Opiskelija saa tutkintoa tai erikoistumiskoulutusta suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella. (19.12.2014/1173) [HE 241/2014]

37 §

Opintosuoritusten arviointi ja opintojen hyväksilukeminen

Opiskelija saa tutkintoa, erikoistumiskoulutusta, ammatillista opettajankoulutusta taikka ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutusta suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon, erikoistumiskoulutukseen, ammatilliseen opettajankoulutukseen taikka ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutukseen kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa vastaavasti lukea hyväkseen sekä korvata opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja sitä sovelletaan opiskelijoihin, jotka aloittavat opintonsa mainittuna ajankohtana tai sen jälkeen.

Opiskelija, joka on ennen tämän lain voimaantuloa aloittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon, johon liitetään tutkintonimike ensihoitaja, kätilö tai terveydenhoitaja, johtavan koulutuksen, voi suorittaa edellä mainitun tutkinnon tai siirtyä suorittamaan tämän lain

11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta, jos hän on 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla kelpoinen hakemaan koulutukseen. Opiskelija siirtyy kuitenkin suorittamaan mainittua koulutusta, jos hän ei ole suorittanut tutkintoa viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2037. Jos opiskelija ei ole 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla kelpoinen hakemaan koulutukseen, hän siirtyy suorittamaan myös sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja. Ammattikorkeakoulu määrää siirtymiseen liittyvistä järjestelyistä. Opiskelija voi siirtyessään lukea hyväkseen tutkintoon johtavaan koulutukseen sisältyneet opintosuorituksensa. Opiskelijoihin, jotka jatkavat tutkinnon suorittamista, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 7 §:n 8 momentti, sellaisena kuin se on laissa 52/2011,
sekä
lisätään lakiin uusi 15 i § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Opintotukeen oikeuttava aika

Valtioneuvoston asetuksella säädetään
tarkemmin erilaajuisten
korkeakoulututkintojen opintotuen
enimmäisajasta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan
tarkempia säännöksiä erilaajuisten
korkeakoulututkintojen opintotuen
enimmäisajasta. Valtioneuvoston asetuksella
voidaan säätää myös 4 §:n 2 momentin 4
kohdassa tarkoitettujen opintojen
tukikuukausien enimmäismäärästä.

15 i §

Opintolainahyvitys ensihoitajan, kättilön ja terveydenhoitajan koulutuksessa

Mitä 15 b–15 h §:ssä säädetään
opintolainahyvityksestä, koskee myös
opintolainansaajaa, joka on suorittanut
säädettyssä suorittamisajassa sellaisen
sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinnon, johon on
liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK)
ja tämän lisäksi ammattikorkeakoululain
11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

Edellä 15 b §:n 3 momentissa säädetystä
poiketen opintolainahyvitykseen on oikeutettu
tämän pykälän 1 momentissa säädetyn lisäksi
myös opintolainansaaja, joka on suorittanut
sellaisen sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinnon, johon on
liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK),

sekä tämän jälkeen opintolainahyvitykseen oikeuttavassa suorittamisajassa ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opintolainansaajan opintolainahyvitykseen oikeuttavasta opintojen suoritusajasta, kun opintolainansaaja suorittaa sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), sekä tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

Jos opintolainansaaja on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), ja tämän jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen, opintolainahyvityksen hakemiseen sovelletaan 15 e §:n 2 momenttia. Kansaneläkelaitos tutkii oikeuden opintolainahyvitykseen edellä mainittujen koulutusten osalta opintolainansaajan hakemuksesta. Hakemus on jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa edellä mainitun koulutuksen suorittamisesta.

Jos opintolainansaaja, joka on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), on tämän jälkeen suorittanut ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen opintolainan hyvitys on 15 f §:n 1 momentissa säädetyn estämättä enintään 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka on kertynyt kyseisten opintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan koulutuksen suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana ilman lainaan pääömitettuja korkoja. Jos ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettu koulutus alkaa samana lukukautena kuin aiempi opintolainahyvitykseen oikeuttava

tutkinto on suoritettu, koulutuksen perusteella huomioidaan opintolainahyvitysoikeutta ratkaistaessa opintolaina koulutuksen aloittamista seuraavan lukukauden alusta alkaen. Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa kyseisten koulutusten tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainahyvityksen määrä laskettaessa otetaan huomioon opintolainaa enintään 400 euroa tukikuukautta kohti. Opintolainaa otetaan huomioon yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin koulutusten tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudelta puolta lukuvuotta kohti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksestä opintojen viivästyessä silloin, kun opintolainansaaja on suorittanut sairaanhoitajatutkinnon jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tätä lakia sovelletaan opiskelijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta varten 1 päivänä elokuuta 2028 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Lakia sovelletaan myös opiskelijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta varten ennen 1 päivää elokuuta 2028 alkavaan koulutukseen, jos hän on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2028 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Opiskelijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainahyvitystä koskevia säännöksiä.

Valtioneuvoston asetus

ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti

muutetaan ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) 2 §:n 3 momentti, 6 §, 10 §:n 1 momentti ja 11 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 3 momentti, 6 § ja 11 §:n 1 momentti asetuksessa 1129/2014, sekä 10:n 1 momentti § asetuksessa 1483/2014 ja

lisätään asetukseen uusi 1 a §, 2 a §, 3 §:ään uusi 8 ja 9 momentti ja astukseen uusi 5 a–c § seuraavasti:

1 a §

Ammatillinen opettajankoulutus

Ammattikorkeakoulun järjestämän ammatillisen opettajankoulutuksen opintoja ovat opettajan pedagogiset opinnot, erityisopettajan opinnot ja opinto-ohjaajan opinnot. Ammatillinen opettajankoulutus voidaan suorittaa erillisinä opintoina tutkinnon suorittamisen jälkeen tai osana tutkintoa. Ammatillinen opettajankoulutus antaa valmiudet toimia opetuksen, opinto-ohjauksen ja erityisopetuksen tehtävissä erityisesti ammatillisesti suuntautuvassa koulutuksessa.

2 §

Opintojen rakenne

Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen opintoihin kuuluu:

- 1) ammattiopintoja;
- 2) ammattitaitoa edistävää harjoittelua.

2 a §

Ammatillisen opettajankoulutuksen rakenne

Opettajan pedagogisiin opintoihin kuuluu:

- 1) kasvatustieteellisiä opintoja;
- 2) ammattipedagogisia opintoja;
- 3) opetusharjoittelua;
- 4) muita opintoja.

Erityisopettajan opintoihin kuuluu:

- 1) erityispedagogisia opintoja;
- 2) erityisopettajan tehtäviin valmiuksia lisääviä opintoja;
- 3) harjoittelua;
- 4) muita opintoja.

Opinto-ohjaajan opintoihin kuuluu:

- 1) ohjaus- ja urateoreettisia opintoja;

- 2) ohjausalan tehtäviin valmiuksia lisääviä opintoja;
- 3) harjoittelua;
- 4) muita opintoja.

Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnot voidaan suorittaa erillisinä opintoina tutkinnon suorittamisen jälkeen tai osana tutkintoa.

3 §

Opintojen mitoitus ja laajuus

Ensihoitajakoulutuksen laajuus on 90 opintopistettä. Kätilökoulutuksen laajuus on 3000 tuntia ja 18 kuukautta. Terveystenhoitajakoulutuksen laajuus on 60 opintopistettä.

Ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutukseen voi suorittaa sairaanhoitajakoulutuksen kanssa yhtenäisenä koulutuksena, jolloin koulutusten yhteislaajuus on 240 opintopistettä.

5 a §

Ensihoitajakoulutuksen tavoitteet

Ensihoitajakoulutuksen tavoitteena on perehdyttää ensihoitaja alansa tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan ja näyttöön perustuvaan kliiniseen ensihoitoon ja päätöksentekoon, antaa hänelle valmiudet ensihoitajan ammatissa toimimiseen ja jatkuvaan ammattitaidon ylläpitämiseen ja alan kehittämiseen sekä toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Ensihoitajakoulutus antaa valmiudet toimia itsenäisesti ja moniammatillisessa yhteistyössä seuraavilla osaamisalueilla:

- 1) äkillisesti sairastuneiden ja vammautuneiden potilaiden sairaalan ulkopuolinen ensihoito;
- 2) hoidon tarpeen arviointi, ohjaus ja kiireetön ensihoito sairaalan ulkopuolisessa ensihoidossa;
- 3) operatiivinen johtaminen ja toiminta ensihoidon työyhteisössä;
- 4) viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö, varautuminen ja valmius osana kokonaisturvallisuutta; ja
- 5) ensihoidon ja akuuttihoitotyön erityistilanteet.

5 b §

Terveystenhoitajakoulutuksen tavoitteet

Terveystenhoitajakoulutuksen tavoitteena on perehdyttää terveydenhoitaja alansa tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan ja näyttöön perustuvaan terveydenhoitajatyöhön ja päätöksentekoon, antaa hänelle valmiudet terveydenhoitajan ammatissa toimimiseen ja jatkuvaan ammattitaidon ylläpitämiseen ja alan kehittämiseen sekä toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Terveystenhoitajakoulutus antaa valmiudet toimia itsenäisesti ja moniammatillisessa yhteistyössä väestön terveyden edistämiseksi seuraavilla osaamisalueilla yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla:

- 1) terveyttä edistävä terveydenhoitajatyö;
- 2) lasta odottavan perheen, lapsen, kouluikäisen, nuoren ja hänen perheensä, työikäisen ja hänen yhteisönsä sekä ikääntyvän ja hänen perheensä terveydenhoitajatyö; ja
- 3) terveellisen ja turvallisen ympäristön edistäminen sekä tartuntatautien ehkäisy ja hoito.

5 c §

Kätilökoulutuksen tavoitteet

Kätilökoulutuksen tavoitteena on perehdyttää kätilö alansa tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan ja näyttöön perustuvaan kliiniseen kätilötyöhön ja päätöksentekoon, antaa hänelle valmiudet kätilön ammatissa toimimiseen ja jatkuvaan ammattitaidon ylläpitämiseen ja alan kehittämiseen sekä toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Kätilökoulutus antaa valmiudet toimia itsenäisesti ja moniammatillisessa yhteistyössä seuraavilla osaamisalueilla yksilön, perheen, yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla:

- 1) raskauden ja synnytyksen aikainen kätilötyö;
- 2) synnytyksen jälkeinen ja vastasyntyneen kätilötyö;
- 3) seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen; ja
- 4) naistentautien kätilötyö.

6 §

Ammatillisen opettajankoulutuksen opintojen tavoitteet

Opettajan pedagogisten opintojen tavoitteena on, että sen suorittaneella on tutkimusperustaiseen tietoon perustuva pedagoginen ja didaktinen osaaminen ja monipuoliset vuorovaikutustaidot toimia opettajana, kasvatus- ja opetusalan asiantuntijana ja kehittäjänä moninaisissa yhteisöissä ja ympäristöissä. Lisäksi opintojen tavoitteena on syvälinen ymmärrys opettajan ammattietiikasta, kyky suunnitella, ohjata, tukea ja arvioida moninaisten oppijoiden oppimista ja kasvua sekä kehittää omaa osaamistaan ja saada valmiudet kehittyä alansa johtotehtäviin.

Erityisopettajan opintojen tavoitteena on, että sen suorittaneella on tutkimusperustaiseen tietoon perustuvat erityispedagogiset tiedot ja taidot sekä monipuoliset vuorovaikutustaidot toimia erityisopettajana, alansa asiantuntijana ja kehittäjänä monialaisissa verkostoissa ja erityispedagogiikan toimintaympäristöissä. Lisäksi opintojen tavoitteena on syvälinen ymmärrys ammattietiikasta, kyky suunnitella, ohjata, tukea ja arvioida moninaisten, erityisesti tukea tarvitsevien oppijoiden oppimista ja kasvua sekä kehittää omaa osaamistaan ja saada valmiudet kehittyä erityisopetuksen vaativiin asiantuntija- ja johtotehtäviin.

Opinto-ohjaajan opintojen tavoitteena on, että sen suorittaneella on tutkimusperustaiseen tietoon perustuvat opinto- ja uraohjauksen tiedot ja taidot, laaja-alainen koulutusta ja työelämää koskeva osaaminen sekä monipuoliset vuorovaikutustaidot toimia opinto- ja uraohjaustehtävissä sekä alansa asiantuntijana ja kehittäjänä erilaisissa toimintaympäristöissä. Lisäksi opintojen tavoitteena on kyky oppimisen ja kasvun tukemiseen, syvälinen ymmärrys opinto- ja uraohjaajan ammattietiikasta, kyky suunnitella, toteuttaa ja arvioida opinto- ja uraohjausta huomioiden ohjauksen moninaiset tarpeet sekä kehittää omaa osaamistaan ja saada valmiudet kehittyä opinto- ja uraohjauksen vaativiin asiantuntija- ja johtotehtäviin.

10 §

Todistukset

Ammattikorkeakoulu antaa opiskelijalle hänen suorittamastaan tutkinnosta tutkintotodistuksen. Myös erikoistumiskoulutuksen, ammatillisen opettajankoulutuksen, sekä ensihoitaja-, kätilö tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittamisesta annetaan todistus. Muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä suoritetusta tutkinnosta annetaan myös suomen- tai ruotsinkielinen tutkintotodistus ja liitteessä olevan suomen- tai ruotsinkielisen tutkintonimikkeen lisäksi liitteessä mainittu englanninkielinen tutkintonimike.

11 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammattikorkeakoululain (932/2014) 33 §:ää sovelletaan humanistisen alan, sosiaali- ja terveysalan, liikunnan sekä merenkulun ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen sekä ensihoitaja-, kättilö tai terveydenhoitajakoulutukseen. Mainittua säännöstä sovelletaan myös ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20__.

Valtioneuvoston asetus

opintotuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti opintotuesta annettuun valtioneuvoston asetukseen lisätään uusi 5 a ja 5 b § sekä 8 §:n 3 momentti seuraavasti:

5 a §

Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksessa

Tukikuukausien lukumäärä ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon jälkeen suoritettavan koulutuksen suorittamiseksi on:

- 1) ensihoitajakoulutuksessa enintään 17 tukikuukautta;
- 2) kätilökoulutuksessa enintään 22 tukikuukautta;
- 3) terveydenhoitajakoulutuksessa enintään 12 tukikuukautta.

Kun ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutus järjestetään yhdessä sairaanhoitaja (AMK) -tutkintoon johtavien opintojen kanssa ja opintojen yhteislaajuus on 240 opintopistettä, tukikuukausien lukumäärä on enintään 39 tukikuukautta.

5 b §

Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon ja koulutuksen suorittamisaika ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksessa

Opintolainahyvitykseen oikeuttava opintotukilain 15 i §:n 1 momentissa tarkoitetun sairaanhoitajatutkinnon ja sen lisäksi suoritettavan:

- 1) ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen suoritus aika on enintään neljä lukuvuotta ja yksi lukukausi; ja
- 2) kätilökoulutuksen suoritus aika on enintään viisi lukuvuotta ja yksi lukukausi.

8 §

Opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentävien seikkojen huomioon ottaminen

Mitä tässä ja 7 §:ssä on säädetty opintolainahyvityksestä tutkintokoulutuksessa, on sovellettava myös opintolainahyvitykseen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa, joka on suoritettu edellä 5 b §:ssä säädettyssä suorittamisajassa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.